

magasin SKÄRGÅRD.

sinne/smak/sevärdheter

Mysfrossa

skida på is / isblock i stack / sång
med stjärna / segling mot julmat /
blidö bastu / ljusstöp i bastu

Läs mer om lekfulla
uttrar på sid 6.

**"VARSÅGOD!
TA DITT
GRATISEX"**

Julmarknader

vinter 2015

ÖFOLK / TÄVLING / BÖCKER / NOTISER / PRYLAR

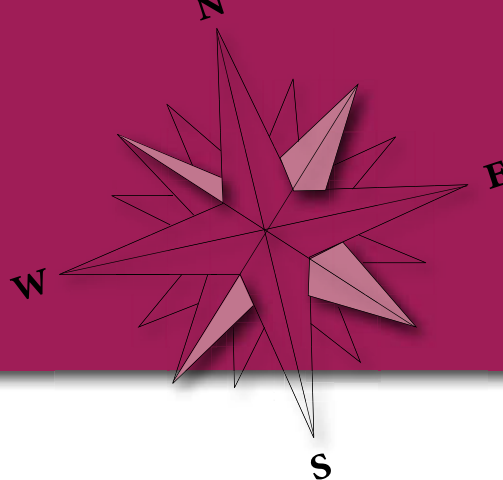
Forsmarks bruks

Söndag 13 december kl 11-16

Jul marknad

- Tomten kommer med julklappar till barnen
- Det bjuds på glögg, varm saft och pepparkakor
- Show i Experimentverkstaden
- Familjegudstjänst och julkonsert
- Försäljning av hantverk och lokala produkter
- Julbord i Forsmarks Wårdshus
- Jultallrik och fika i Forsmarks café
- Försäljning av lotter och fågelkärvar i Röda korsets stuga
- Tur med häst och släde
- Tipspromenad för stora och små – alla får pris!

Den mysiga tiden nalkas

VINTERN. Vad är det bästa med vintern? Julen? Snön? Isen? Levande ljus? Att pyssla? Bada bastu? Åka skidor? Sitta och sy? Göra halsband? Titta på konst? Vara ute i naturen? God julmat? Vad det än är som du gillar med vintern, så kan du frossa på det i det här numret. Du kan kura ihop i en varm bastu (kanske en portabel bastu till och med) med ett glas glögg och tända några flerarmade ljus för att försvinna in i reportagens värld. Om att segla till julbordet, få rysningar av ett spökslott, bli skräm

av utspökade stalleträngar, se uttrar busa med varandra, åka skidor på isen till någon avlägsen ö, såga upp isen för att spara den till sommaren, få kulturella upplevelser på Artipelag och bland keramiken i Gustavsberg. Göra pärlor och sy medeltida segel. Allt detta och lite till kan du mysa med i detta nummer. Håll till godo.

/REDAKTIONEN

»...åka skidor på isen till någon avlägsen ö, såga upp isen för att spara den till sommaren...«

Bastuglädje på din favoritplats i skärgården

Med en bastu eller gäststuga från Mobiba bastar och bor du var du vill. Slå upp permanent vid stugan utan krav på bygglov, ta med i båten, bilen eller på vattenskotern.

Överallt där du får tända en grill får du slå upp en tältbastu från Mobiba. Från bag till bastubad på 45 minuter.

Betyg 5 av 5 i Praktiskt Båtägande nr 8, 2015.

Beställ senast 30/11 så får du både julbastu och en kaminväska på köpet (värde 580:-).

0708-11 08 88 • info@mobiba.se

mobibasverige

Innehåll

6

Span efter utter

s 6

Häng med fotograf *Roine Karlsson* när han spanar in uttrarna i norra Uppland. Han brukar vanligtvis bara se spillning när han åker land och rike runt och utterinventerar. Nu fick han äntligen se uttrar. På nära håll. Livligt lekades i älven. Glädjande nog ökar det hotade djuret i antal över hela landet.

22

Följ Evas segling

s 22

Läs del 3 av den spännande följetongen om *Eva Kullgrens* segling mot världshaven. Ensam i sin båt *s/y Olina* tar hon sig den här gången till Medelhavet. Det blir strapatser och roliga möten. Eva blir alltmer varse att allt löser sig. Trots olyckskorpar. »Omöjligt är ett hjärnspöke« heter också hennes bok om resan.

Kurs mot julmat

s 32

Vi kände oss som kärringarna mot strömmen i vintras när vi bokade två segelbåtar från Out och seglade(!) till julbordet på Finnhamn. En dag i december. Det var lite kyligt men vi hade varma flytoveraller på oss. Och det bjöds på både varmt kaffe och glögg ombord. Skärgården är magiskt storslagen om vintern.

32

Skräcken på Bogesund

s 58

Vågar du möta spökena på Bogesunds slott? Årets skräckdrama Haunted House lockade stor publik som fick en rejäl adrenalin-kick och hår som reste sig av fasa. En väsende vålnad flämtade i nacken. Folk skriker av skräckblandad förtjusning. – Oooh shit, stammar en amerikansk turist chockat.

Stackar med is

s 62

Det var inte länge sedan vi inte hade kylskåp. Hur gjorde man då för att inte mjölken skulle surna? Jo, om vintrarna sågade man itu isblock ur den frusna sjön och lät det ligga i en isolerande »isstack« av spån. Stacken stod säkrast på en skuggig plats. Sedan hämtade man bitar av is till sitt »isskåp« – dåtidens kylskåp.

Din Skärgårdsguide

s 67

Här hittar du alla julmarknader i skärgården med omnejd. Du finner också viktiga telefonnummer och webadresser till krogar, hotell, svävare och sjötaxi med mera.

Akterspegeln

s 82

Leta efter tomten.

HYR UT DIN STUGA

Efterfrågan är stor på trevliga stugor i Stockholms skärgård och Roslagen. Vi är en lokal uthyrningsförmedling. Väletablerad med stort kunnande och personlig service. Hör av dig för mer information.

Partner med Stockholm Skärgårdsstugor.

LIJUSTERÖ
Skärgårdscenter
yvonne skanert werner

HYR STUGA

Vi hjälper dig hitta semesterstugan som passar just dig.

yvonne@LSCAB.se
www.ljusteroskargardscenter.se
073-655 67 00

Rendez-vous med uttern

Uttern var nära nog att utrotas från vårt land på grund av gifter och jakt. Glädjande nog börjar nu uttern återhämta sig. När det skygga djuret syns till går djungeltrumman. Fotograf Roine Karlsson fick nys om vart det bjöds på uttershow och åkte dit.

TEXT o FOTO: Roine Karlsson

Välkommen till Färnebofjärdens Nationalpark

» **ATT FÅ SKARPT LÄGE** på en utter är inte det lättaste. Sedan 1995 har jag varit med och inventerat uttern i nära nog hela landet. Som inventerare får man nöja sig med den spillning och de spår de skygga djuren lämnat efter sig för att markera sin närvaro. Men ändå har jag hoppats på att få en bild av det skygga djuret i dess rätta miljö. Jag hade hört talas om att det fotograferades utter i Dalälven vid Gysinge*.

Det lät spännande för en utterinventerande fotograf som bara stött på djuret ett fåtal gånger. Jag har däremot hittat och hämtat upp sju trafikdödade uttrar under åren. Första mötet med en levande utter var en kolsvart och kall vinterdag mitt i centrala Norrtälje. Den natten glömmer jag aldrig. Det här var på den analoga tiden med svartvit film i kameran och blix. Med stela fingrar förevigades uttern

»Jag lyckas fånga djuren i luften när de hoppar som laxar efter föda i strömmen.«

när den käkade fisk till dunkande discomusik från stadens hotell.

Så en tidig morgon i februari kör jag in i Gysinge för att förhoppningsvis få en bild på en utter. Här bryts Dalälven upp i många flöden och det finns gott om öppet

»Men så får vi hjälp av ett gällt pip som skär igenom den dånande forsen. Det är en utters kontaktläte vi hör.«

vatten i forsarna vintertid som gynnar uttrarna. Jag behöver inte leta länge för-rän jag hittar de grönklädda kvinnorna och männen som har posterat vid en av

broarna med sina långa objektiv. Av dem får jag veta att igår hade två uttrar varit synliga just här. Då är det bara att hoppas på en repris.

Ett gällt pip

Så jag sätter mig på pass där jag fantiserar om att uttern ska dyka upp på en iskant. Det blir ett vankande och väntande. Men

så helt plötsligt börjar alla småspringa upp på bron. Kan det vara en utter? Bäst att rusa efter. Någon har sett skymten av ett djur i vattnet. Det kan inte vara så lätt att få syn på de bruna djuren i det forsande mörka vattnet. Men så får vi hjälp av ett gällt pip som skär igenom den dånande forsen. Det är en utters kontaktläte vi hör.

Och så helt plötsligt. Som på beställning glider en hona och hennes unge upp

på en sten mitt i forsen. Våra kameror smattrar som kulprutor. Men efter några sekunder är djuren som uppslukade av forsen igen. Men de här uttrarna visar sig vara väldigt samarbetsvilliga och bjuder på flera fototillfällen. Jag lyckas fånga djuren i luften när de hoppar som laxar efter föda i strömmen. Det blir också bilder när de gått upp på land för att markera revir eller bara för att leka.

Att det skulle hålla på så hela dagen hade jag inte vågat drömma om. Det var en fantastisk upplevelse som varade ända tills det blev för mörkt för att fotografera. När jag vänder hemåt i mörkret känner jag mig mer än nöjd med utflykten. Kan jag nu sätta ord på mina naturupplevelser i Gysinge. Magiskt? Nej. Det tycker jag används alldeles för ofta. Det får bli »kärt möte«.

»Uttrarna parfymerar sin spillning med doftämnen som finns i bittermandel, lavendel och jasmin.«

Fakta

För 30 år sedan var uttern akut hotad och den fanns då bara på ett fåtal isolerade platser i Sverige. Jakten och miljögifter hade reducerat stammen till ett fåtal djur. Arten hade fått svårt att reproducera sig på grund av miljögifterna PCB och DDT. Sedan 1969 är uttern fredad och tillhör lagparagrafen »Statens vilt« och en död utter skall rapporteras till polisen. Mellan 1939 och fram till 1969 rapporterades mer än 24 000 skjutna djur till Svenska Jägareförbundet. Inventeringar och trafikdödade uttrar som kommit in till polisen visar att uttern idag är på väg tillbaka och den ökar i antal i nästan hela Sverige. Stammen uppskattas idag av artdatabanken till 2 000–2 700 individer. Men är tyvärr fortfarande ovanlig i de sydvästra delen av landet. Och stammen har ännu inte återhämtat sig i ytterskärgården. Förr i tiden var uttern vanlig i skärgården. Det vittnar alla kobbar och skär om som har utter i sitt namn.

Vid den europeiska utterkonferensen som hölls i Stockholm i juni i år presenterades en ny studie över djurets hemliga doftspråk. Uttrarna parfymerar sin spillning med doftämnen som finns i bittermandel, lavendel och jasmin. En spillning innehåller mer än 432 komponenter av aromatiska kolväten som utgör doftämnen. Med hjälp av doften kan uttrarna avläsa vilken individ som lämnat markering efter sig. Och vilken ålder, kön och reproduktionsstatus djuret har. Djuren kommunicerar på så vis med varandra. Markering från en mink luktar svavel till skillnad mot utterns viol- eller hödoft.

*Fotnot: Gysinge med Färnebofjärdens nationalpark ligger i Gästrikland 50 kilometer sydväst om Gävle.

Läsvärt: Boken Utterliv av Anna Roos och Kenneth Johansson.

W

FOTO: HANS BRANDT

Kafé i Handelshuset

På försommaren öppnades ett nytt kafé i Saltsjöbaden av Ulrika Hedlund och Anna Runberg – Kafé Handelshuset. Det ligger nära Neglingeviden och Neglinge Station och har sina lokaler i det anrika »Handelshuset« från 1911, där det tidigare bedrivits allhandla verksamheter. Nu satsar Ulrika och Anna på härliga kaféupplevelser, luncher med mera i den härliga byggnaden med fina interiörer. /Hans Brandt

För frusna händer. Svensktillverkad ullvante från Öjbro Vantfabrik. Stickad i 100% merinoull och fodrad med ett mycket varmt foder. Maskintvättbar på ullprogrammet i 30 grader. One size (storlek 7–9). Finns hos Sommarbackens Ullbod. www.Ullboden.se

Boktips Så levde man på Svartsö

Minnen från Svartsö

Den nysläppta boken »Gårdar på Svartsö« är en fristående fortsättning på skriften »Sommarliv på Svartsö« som kom för sex år sedan. I boken har nio svartsöbor skrivit ner berättelser om människor som bott och levat på Svartsö. Om släkter som ärvt gårdar eller köpt dem. Historier som berättar vad som följer sig bakom husfasaderna och vilka djur som har betat i naturen samt vad man har odlat eller vad man levde av – på självhushållningens tid. Ett viktigt kulturarv att prätta ner innan minnena faller i glömska eller försvinner med den äldre generationen. Även om man inte har sina rötter eller andra kopplingar till Svartsö är boken intressant som dokument över hur livet var på öarna förr. Boken är rikt illustrerad med privata gamla bilder. Det gamla stenhuset är lätt att känna igen. Har ni någon gång stirrat mot det och undrat kan ni nu få en del svar. Det finns många fler historier att berätta och kanske kommer det en tredje bok i framtiden. Passa på och köp denna innan den tar slut. Det är en liten begränsad upplaga.

/Josefin Ekberg

TITEL: Gårdar på Svartsö – Minnen och Berättelser

FÖRFATTARE: Anita Heurlin, Britt Göransson, Turid Stenhausen, Marianne Aggestam, Lisbeth Sandberg, Catarina Zederman, Christer Heurlin, Misse Ljungström och Eva Hedelin

ANSVARIG UTGIVARE: Värmdö Norra Skärgårds

Hembygd förening i samarbete med

intresseföreningen Svartsörådet

ANTAL SIDOR: 89

CIRKAPRIS: 150 kr

ISBN: 978-91-637-8641-9

Roslagsbostäder
- ett hem att längta till

Nyproduktion i Norrtälje

Nu bygger vi fler hyreslägenheter i Norrtälje!
Vill Du veta mer? Besök vår hemsida där aktuell information finns eller kontakta oss på telefon.

Din hyresvärd i Roslagen! Vi förmedlar hyreslägenheter samt lokaler på sju orter i kommunen.

Lommarvägen 1, plan 2
Box 56, 761 21 Norrtälje
Tfn: 0176-20 75 00
info@roslagsbostader.se

www.roslagsbostader.se

Café Chocolate

– DIN MÖTESPLATS I RIMBO!

- ♥ Vegetarisk mat
- ♥ Hembakat bakverk
- ♥ Ekologiskt kaffe/te
- ♥ Italiensk glass
- ♥ Kulturevenemang

Även gluten-, socker-, mjölk- och laktosfria bakverk.

Öppettider:

Mån–fre 9.00–16.30, lör. 11.00–14.30
0175-710 50 Varmt Välkomna!

Hemsida: cafehocolate.se Gilla oss på

Contura i41A

Contura
Välkommen hem till värmen

*Vi önskar alla
våra kunder en
"varm" God Jul!*

Eldabutiken Norrtälje
Söderlinds Vedspisar
Storstensvägen 6 • Tel 0176-142 00
www.soderlindsvedspisar.se

Öppet: Mån-Tor 10-18 • Fre 10-17 • Lör 11-14
Stängt mellan jul och nyå!

GULDSEDERNA

Posthusgatan 6 · 761 24 Norrtälje · Tel. 0176 156 56
www.guldmederna.se #@guldmederna

ISD

Pia Alm
 Certifierad Inredare

0708-11 86 56
pia@indoorstylingdesign.se

INDOOR STYLING
 &
 DESIGN

Norrtälje »Roslagens huvudstad«

Namnet Norrtälje skrevs 1298 in Telgium samt 1409 Norra Tælgha. Detta har i doktrinen ansetts stå för ett med tälja besläktat namn på inbyggare: »deras som bor vid inskärningen«, med vilket avses »vid den långa viken«. Mitt igenom staden flyter Norrtäljeån. I hamnen ligger ångbåten S/S Norrtälje sedan 28 juli 1968. Båten levererades år 1900 och har trafikerat ett flertal sträckor bland annat till Åland. Idag är ångbåten en restaurang.

Visste du att Pensionat Granparken, Hotell Roslagen och Lilla Torget har varit inspelningsplatser för filmen »Ha ett underbart liv«?

V-traktorns dag 2016
 6 augusti kl 11-16

Hemsida:
veterantraktorklubben.nu

Facebook:
 Veterantraktorklubben Norrtälje

A Christmas Story

PORATHS
 GULD

ETABLERAD 1891 TULLPORTSGATAN 1, NORRTÄLJE 0176-101 62

PANDÖRA
 UNFORGETTABLE MOMENTS

TAPETER & FÄRG

Vi har flyttat till södra infarten.
 August Strindbergs gata 3, Norrtälje

0176-20 61 00 flugger.se
 Öppet vard 06-19, lör 10-17, sön 11-17

Flugger färg
flugger.se

Roslagens bokhandel
 Kunskap i centrum

Lilla torget Norrtälje
 Tel. 0176-199 70
www.roslagensbokhandel.se

Julmarknad på Utö 2015 5 - 6 dec

Extra båtar
avgår från
Årsta brygga

12 -13 dec

Utö Rederi AB

www.utorederi.se

Vi kan södra
skärgården

Specialister på fastigheter i Stockholms södra skärgård
08-501 518 80, www.dalareskargard.se

»Visste du att... Dalarö är Haninges äldsta tätort, ursprungligen ett gammalt lots- och tullsamhälle som i slutet av 1800-talet blev populär sommarort för stockholmare.«

Välkommen till Dalarö - Öppet året runt!

Endast 4 mil från Stockholm C - en timme med pendel/buss - ligger Dalarö.
En skärgårdsidyll med anor från 1600-talet.

På Dalarö njuter du i Stockholms bästa väder, promenerar i historisk miljö och lär dig något nytt varje gång. Dalarö museum, öppet varje dag, är mötesplats för rekreation och inspiration. Följ uppbyggnaden av Dalarö Marinpark med alla unika 1600-tals vrak. På Dalarö kan du äta, bo och konferera året runt. Välkommen till julborden från november och till julmarknaden 5-6 december. Se aktuell info (öppettider, resväg mm) på www.dalaro.se

DALARÖ
företagarförening

Smultronstället

Grindas skärgårdsis är perfekt
för härliga skejtskär.

Skär på skärgårdsis

Är du trött på att skida i andras spår? Vill du hellre skapa dina egna avtryck? Vid Grinda i Stockholms mellersta skärgård finns ofta perfekt skejtskare på havsisen, redo att upptäckas.

TEXT: Gunnika Isaksson-Lutteman FOTO: Tomas Almbo

Snöpuddrad havsis lockar fram barnasinnet i oss.

REDAN PÅ KAJEN i Vaxholm förstår vi att vi är de enda som hoppas på skidföre i skärgården. Det är många undrande blickar som följer oss och vårt skidfodral. Om vi har valt rätt utrustning eller inte kommer snart visa sig. Skärgårdsbåten Söderarm pustar och stånkar när den knuffar sig genom drivisen i riktning mot Grinda som är utgångspunkt för helgen. Grindas skärgårdsidyll svämmer över av människor på sommaren men såhär års hoppas

vi få ha det mesta för oss själva. Vi kliver iland på södra bryggan och upprymda småspringer vi mot världshuset som är inhytt i en gul jugendvilla från tidigt 1900-tal. Innanför dörrarna tas vi emot av personalens varma leenden och en sprakande brasa i lobbyns öppna spis. Snart står vi med pjäxor på ute i den strålände solen. Den snötäckta isen skriker om att bli skejtad och vi vill gärna infria dess önskan.

Bland bojar och bryggor

Första skären är lite trevande. Det är ändå havsis vi rör oss på. Men snart vågar vi ta ut skären. Vi seglar fram över isens skare. Gästhamnens bojar svischar förbi. Vi blir snabbt andfädda, men det känner vi knappt i vårt glädjerus. Vi svänger in mot en brygga för paus och en försenad lunch. Det är vindstilla och att dingla med benen från en brygga är lika härligt oavsett årstid. – Livet blir knappast bättre än såhär, suckar jag nöjt när jag lutar mig tillbaka mot den solvarma klippan och sluter ögonen.

Utän att vi egentligen märker det har eftermiddagen övergått i kväll och det är dags att ta sig tillbaka och svida om inför middagen.

Välkänt för sin goda mat

Grindas världshus har flera gånger blivit omnämnt i gormetboken White guide, så det känns som om vi är i trygga händer

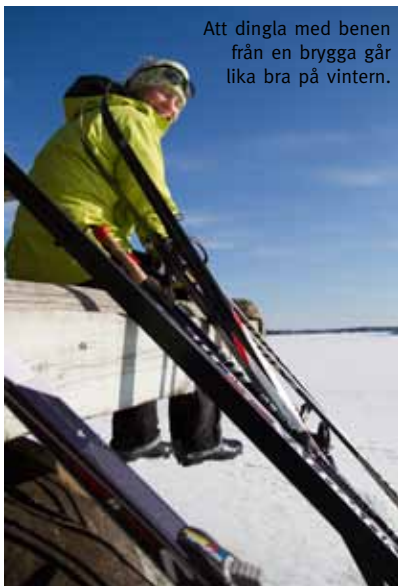
vad gäller middagsarrangemanget. Ön har en lång tradition att ta hand om sina gäster. Redan i slutet på 1700-talet fanns en krog i närheten av bryggan på södra sidan. Skärgården befolkades då av fiskare och bönder som forslade sina varor till storstaden där de krängdes på marknaden vid Östermalmstorg. Ett pärlband av enkla sjökrogar kom till längs segelleden mot Stockholm för att stilla törsten hos roddarna och bota sällskapsjuka matrosor. Ikväll serveras lammracks och rökt lax av

Maten på Grindas världshus har blivit prisad flera gånger.

Mys i lobbyn efter en dag på havsisen.

Att dingla med benen från en brygga går lika bra på vintern.

betydligt högre kvalitet än vad den dåtida sjökrogen förmodligen erbjöd. Laxen är så mör att den nästan smälter i munnen. Efter en perfekt chokladkaka såsar vi oss tillbaka till hotellrummet. Det är nämligen tillåtet att lägga sig före nio om man har varit ute i friska luften hela dagen.

Spökerier och nobelherrar

Morgonen väcker oss med trevande solstrålar. Vårdshusets frukostbuffé går inte heller av för hackor och en lång stund blir vi sittande med morgonkaffet på verandan och filosoferar om livet förr. I början på 1900-talet började en ny epok på Grinda då nobelstiftelsens förste direktör, *Henrik Santesson*, köpte ön och byggde den gula stenvillan, vars veranda vi nu sitter på. Ön gick från boskapsskötsel och jordbruk till att bli ett privat fritidsparadis. Sara som jobbar i receptionen kommer ut och frågar om allt är till belåtenhet. Vi har inget alls att klaga på, men är nyfikna på spökerierna. Sara berättar att herr Santesson tidigt dog ifrån sin familj, men frun Alfhild höll ställningarna många år innan hon sålde ön till Stockholms stad och dränkte sig av hjärtesorg.

– Det är flera i personalen som har hört Alfhilds vålnad slå i dörrarna på vinden, avslöjar Sara.

Efter andra världskriget har huset huserat ridlägerverksamhet och barnkollo, men även fungerat som behandlingshem

Fikat och vilan är det viktigaste på turen.

för narkomaner och pensionat. Sedan 1995 är det *Jan Pfister* som driver hotell och restaurang i Grindas gula hus. Vi klampar nedför trappan med skidorna på axeln och tar riktning mot Källviken, samma vik där Alfhild dog.

Frihet på is

Som ett oskrivet blad ligger isen där och väntar på att få en historia inristad i sin gnistrande vita yta.

– Vilken frihetskänsla, ropar jag lyckligt när vi svävar fram över isen tillsammans.

Här finns inga givna spår att följa, inget som styr oss i en viss riktning. Skidorna och tankarna får färdas fritt. Bakom oss ristas vår historia. Vi kikar in under Grindas norra brygga, bara för att vi kan, innan vi fortsätter över den oändligt vita isen. En räv har raskat över isen och vi följer spåret en stund innan vi vänder tillbaka över fjärden. Vid Klubbuden stiger vi iland för mat och vila. Solen

gassar och mössan åker upp i pannan. Det är långt fram på eftermiddagen innan vi skidar utan någon särskild brådska till den väntande gourmetmiddagen

Stjärnklar natt

Inte heller den här kvällen blir vi besvikna. Köket har gjort sig till och bjuder på tre rätter med italiensk touch. Kaffet och punchen intas på verandan i den stjärnklara natten. Inlindade i filter blickar vi ut mot ängen nedanför där det förr fanns en dansbana. Längst bort i horisonten glimrar det öppna havet. Innanför de immiga fönstren hörs sorlet från de fåtal övriga gäster som också har hittat hit denna årstid. Men här ute är det bara vi och stjärnorna. Ju mer vi tittar, ju fler stjärnor syns på natthimlen. Vi båda ser stjärnfallet blänka till.

– Om vi önskar oss något nu, så kommer det falla in, säger Tomas.

Men vad mer kan man önska sig? ☺

Bakeriägaren Kristofer Dethorey flankeras av sina duktiga medhjälpare.

FOTO: ROINE KARLSSON

GRATTIS!

Rådmansö bageributik i Södersvik som tog hem silvermedaljen vid sm i Östersund. Juryns motivering i vetesurdegsbröd klassen var: »Ett mycket gott bröd som har en bra balans med mustig smak och en fin form.«

Boktips

Kärlek och död under svensk-ryska kriget

Historien om Adrian Balk

Vid tjugo års ålder började Hans Grytter intressera sig för hur den skärgård han hade växt upp i hade varit att leva i förr. Han tog kontakt med riktiga skärgårdsorginal och fick deras berättelser. Då på 1970-talet levde fortfarande personer som var födda på 1880-talet. Vid Vetershagafjärden träffade han en skeppare vars fars berättelse kan härledas till boken om Adrian Balk, som Hans nu givit ut.

Boken utspelar sig i huvudsak i trakten kring den norra skärgården.

Vaxholm, Furusund, ön Asken i Furusunds-fjärden, Håtö och Norrtälje med omnejd. I boken återger författaren på ett spännande och lärorikt sätt hur den vanlige människan drabbades av det svensk-ryska kriget 1808–1809. Historien bygger på den unge skärgårdsbon Adrian Balk, som blir inkallad till Lantvärnets.

Han kommer nära både en katastrof, ett inträffspel, kärlek och ond bråd död. Boken har också värdefulla bilder och kartor som styrker den historiska berättelsen. En given julklapp de som vill sätta sig in i vår tidigare relation till Ryssland. /Roine Karlsson

TITEL: Historien om Adrian Balk. Svensk-ryska kriget 1808-1909.

LANTVÄRNSKATASTROFEN. Inträffspel, kärlek, bråd död.

FÖRFATTARE: Hans Grytter

FÖRLAG: HG Metod

CIRKAPRIS: 240 kr

ISBN: 978-91-609-732-8

Unik present. Antikt väggur som fått färg. Skapad av formgivare Lena Östergren i Refsnäs. Ingen klocka är den andra lik. Priser från 4 000 kr. Tel: 070-255 95 12.

Delfinfeber på ostkusten

Det blev folk- och kajakvandring till Pataholm norr om Kalmar, där två delfiner spred glädje i höstas. Det är ovanligt med delfiner i Östersjön men det händer då och då. Flasknosdelfinerna kommer antagligen från kusten utanför Skottland, Irland eller norra Frankrike och råkade hamna i Östersjön när de följt ett ovanligt stort inflöde av sill och saltvatten från Nordsjön, uppger forskare till tidningen Barometern. Redan i slutet av augusti var delfinerna en riksnighet efter ett reportage i Norrtelje tidning. I tidningen berättade Monica Öhman om sitt möte med två delfiner som hon sett jaga varandra utanför hamnen i Grisslehamn. Hon insåg då att ingen skulle tro henne om hon sa att hon sett delfiner i Grisslehamn och kontaktade då Anna Eiselt på Ekerölinjen som filmade djuren. Efter alla rapporter och bilder på delfiner kan vi bara konstatera att det rätt delfinfeber på ostkusten. /ROINE KARLSSON

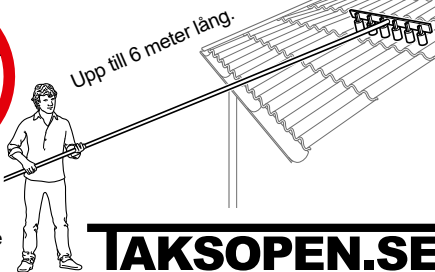

FOTO: ROINE KARLSSON

Sopa taket fritt från barr, löv och bullig mossa! (Utan att ramla från taket)

Svenskt patent som gör jobbet enklare, snabbare och säkrare.

www.taksopen.se

Tandimplantat

mer än 25 års erfarenhet

Ej remisstvång

Välkomna!

Mats Thomsson
Legitimerad tandläkare
Spec. käkkirurgi

Stefan Graf
Legitimerad tandläkare

Mats Thomsson

JOHANNELUNDS GÅRD
184 92 ÅKERSBERGA
TEL 08-540 881 00

www.teamthomsson.se
Roslagsbanan, hållplats Åkers Runö

straumann

Linneladan

I PENNINGBY

Vi har inredning, möbler, kläder, presenter, smycken, leksaker, glas, porslin, mm. Vi har också en mysig fikahörna där du kan dricka ekologiskt och rättvisemärkt te och kaffe. Välkomna!

www.linneladan.se

Flytta till en modern skärgårdsdröm

Rindö Hamn

VAXHOLM

Rindö Hamn fortsätter att blomstra. I Kanslihuset skapas 15 unika bostadsrätter för dig som uppskattar ett exklusivt och bekvämt boende. Genomtänkt design och omsorgsfullt utvalda material kombineras med gamla värden som högt i tak, praktfulla fönster med stort ljusinsläpp och djupa fönsternischer.

I Rindö Hamn behöver du inte välja mellan en aktiv fritid och ett bra boende. Det är en levande skärgårdsidyll med skola och barnomsorg, en marina, utegym och tennisbana och flera småföretag. Allt på ett bekvämt pendlingsavstånd till Vaxholm och Stockholm.

**KANSLIHUSET
MED INFLYTTNING
HÖSTEN 2016**

Gör din intresseanmälan på:
www.rindohamn.se

 VASALLEN • www.rindohamn.se • www.facebook.com/rindohamn

Från Rindö Hamn når man Vaxholm med bil på 15 minuter och Stockholm på 45 minuter från både norr och söder. SL trafikerar Rindö Hamn och Waxholmsbolaget lägger till vid Grenadjärbyruggan.

Följetong Del 3

Omöjligt är ett hjärnspöke

av Eva Kullgren

Resumé: Mitt i livet bestämde sig Eva Kullgren för att segla på de sju haven. Hon köpte en segelbåt, s/y Olina, tog med sig sin massagebänk och drog iväg. Helt allena. För fem år sedan. Ombord på sin båt började Eva skriva boken »Omöjligt är ett hjärnspöke«. Här följer tredje delen.

Jag hade planerat att åka direkt till Grekland men redan efter mitt första möte med Turkiet var jag trollbunden. Det här landet var en stor överraskning för mig. Jag har rest i andra muslimska länder tidigare och förväntade mig massor av strul på grund av att jag är en ensamseglande kvinna och dessutom var det Ramadan. Till min stora förvåning var där inga problem över huvud taget. Här möts gammalt och nytt, ena dagen är jag i metropolen Istanbul och nästa dag dricker jag Chai på en plats som kunde ligga hundra år tillbaka i tiden. Två världsdelar möts här, två kulturer som lever i symbios. Ataturk seculariserade Turkiet och en avslappnad och tillåtande atmosfär råder. Jag besökte en lång lista av antika kulturskatter, var man än går stöter man på någon gammal ruin. Pergamon var dock något av en besvikelse för mig, kanske var förväntningarna för höga. Efter att ha besökt Pergamonmuseet i Berlin trodde jag att det fanns inte mycket kvar att se. Jag blev oerhört besviken när jag insåg att Turkiets skatter är i Berlin.

Jag började besöka de små bymarknaderna överallt jag kom. Och jag åkte överallt i jakten på massagekunder. Jag seglade in i varenda vik längs den turkiska kusten och letade kunder bland de lyxiga katamaranerna och de stora Gulets skeppen. Jag överlevde men det var långt ifrån tillräckligt. Jag fick höra om de billiga priserna i »hamam« badhusen och hur svårt det skulle vara att konkurrera med dem. I en liten by vid namn Selimiye hade jag tur och lyckades etablera en liten

och lukrativ business. »Vem sa att det var omöjligt?« Jag stannade två månader i den lilla förtjusande fiskebyn. Men då säsongen avtog kände jag också ett enormt sug att segla igen.

Det sägs att man inte ska segla i Medelhavet under vintern. Jag fick den mest underbara seglats från mitten av oktober till början av december. Det var aldrig stilltje men himlen var klarblå och luften frisk. Kylan bet lite försiktigt i kinderna och det kändes härligt. Ingen syntes till på sjön utom »Olina«, havet och jag. Alla fantastiska ankarplatser låg öde. Jag kunde ankra i det turkosa vattnet och bada naken. Bara en gång fick jag lite otur med vädret, väderprognoserna är inte särskilt

pålitliga och jag fastnade i ett rejält oväder. Det var min första erfarenhet av så pass dåligt väder.

Himlen var helt svart och jag tokstirrade på min lilla orienteringskompass medan vågorna sköljde över mig. Hela tiden vettskrämd över att tappa bort mig. Jag hade ingen GPS och den syriska gränsen låg runt nästa udde. Det åskade och blixtrade. Jag blev rädd att blixten skulle slå ner i masten. Jag styrde för hand och kämpade hela natten i ovädret, trodde att jag seglat en lång sträcka och blev förtvivlad då jag i soluppgången såg att kusten jag lämnat kvällen innan inte låg långt bort. Det fanns inga krafter kvar att fortsätta med. Jag fick ta ut några bäringar för att lista ut min position, sedan helt enkelt segla tillbaka in i en skyddad liten vik där jag kastade ankar.

Jag såg en boj i närheten och med gester försökte jag kommunicera med en fiskare för att få tillstånd att göra fast i bojen också. När jag höll på att få ordning på mina segel, lyckades han komma över i en liten roddbåt trots det hemska vädret. Stora vågor vällde in i den lilla fjorden. Han tittade oroligt på mig och sa »Doctor?«. Så artigt som möjligt försökte jag förklara för honom att jag är ingen doktor och kunde inte hjälpa honom. Han fortsatte bara att säga »you doctor« och pekade på mig. Efteråt när jag tittade i en liten fickspegel som jag har, insåg jag att han menat att det var jag som behövde en doktor.

Jag var i ett fruktansvärt tillstånd. Mitt hår stod rakt upp som på mamma Simp-

son, ögonen var svullna och ett ögonlock hade spruckit och de liknade mest små röda grisögon. Runt munnen hade salt torkat och såg ut som fradga från ett rabiessjukt djur. Mina händer hade fått små blodblåsor och sår. Jag tvättade av saltet med sötvatten och smorde zinkpasta på alla sår, kissade och gick och la mig. Nästa morgon försökte jag att koka kaffe men det var gropig sjö och efter att ha kämpat tappert en stund blev jag tvungen att ge upp. Tur i oturen att min nya kompis, fiskaren, kom ut till mig med en hel säck av apelsiner och massor av bröd. Han hade också med sig några piller som han envisades med att jag skulle ta. Jag hade ingen aning om vad det var för slags

min dagbok skrev jag så här:

»OLINA. Hon är mer än en båt. Ett hem. OLINA. Hon vilar lugnt i hamn. Hon gungar skönt på svaj. OLINA. Hon är mer än ett hem. En vän. Hon ger mig styrka. Hon ger mig självrespekt. OLINA. Hon är mer än en vän. En älskarinna. Jag håller hårt i rodret. Hon vibrerar av vällust. OLINA. Hon är mer än en älskarinna. En äkta hälft. Med henne kan man rida ut en storm. Henne kan man lita på.«

Några dagar senare lät väderrapporten på VHF:n mycket bättre och jag gjorde ett nytt försök att ta mig över bukten. Den här gången kändes de åttio sjömil inte längre som åttahundra och jag nådde hamnen utan problem. De turkiska mari-

naturhamnar än de nya moderna marinorna. Jag frågar aldrig om tillstånd att få ligga där utan pratar bara med fiskarna och lägger mig utanpå dem. Ibland ger de sig av i gryningen och man måste upp och lägga om förtöjningarna, men det är aldrig särskilt jobbigt.

Den här gången ville jag stanna hela vintern i Alanya stadshamn och gick och pratade med hamnkaptenen. Den mannen gjorde sitt absolut yttersta för att övertala mig att vända om till marinan som ligger i utkanten av staden, några sjömil bort. Jag å min sida var fast besluten att skaffa tillstånd för att stanna i stadshamnen. Vi hann dricka massor av te innan mina argument hade tagit slut och jag till slut

»Det sägs att man inte ska segla i Medelhavet under vintern. Jag fick den mest underbara seglats från mitten av oktober till början av december. Det var aldrig stiltje men himlen var klarblå och luften frisk. Kylan bet lite försiktigt i kinderna och det kändes härligt. Ingen syntes till på sjön utom Olina, havet och jag.«

medicin men pillren och apelsinerna gav mig ny energi. Under det dygnet jag tillbringade därute med vågorna brytandes över Olina och mig så lärde jag mig något viktigt. Jag lärde mig att lita på min båt. I

norna är exxtremt dyra och eftersom jag är en lågbudgetsegelare så kunde jag inte njuta av den komforten. Vanligtvis letar jag upp fiskehamnar. De är oftast mer centralt belägna och bättre skyddade gamla

erkände »jag har inga pengar heller«. Han tittade på mig och log när han sa »I så fall kan du stanna tills april«.

Tillbaka på Olina började jag organisera mina förtöjningstamper. Dubbla

Alanya vinterhamn

ankare i aktern, två spring- och två förtampar. Fiskegubbarna skrattade åt mig och sa »spider« men skrattar bäst den som skrattar sist. Precis den vintern låg det en polarfront över Alanya som bräckte alla rekord i dåligt väder. Jag låg säkert förtöjd som »spider«. Låt mig få berätta en historia ur min dagbok. »Vågorna trotsar

»Jag var i ett fruktansvärt tillstånd.

Mitt hår stod rakt upp som på mamma Simpson, ögonen var svullna och ett ögonlock hade spruckit och de liknade mest små röda grisögon.

Runt munnen hade salt torkat och såg ut som fradga från ett rabiessjukt djur. Mina händer hade fått små blodblåsor och sår.«

vågbrytaren därute och sköljer ilsket över piren. Nattetid släpper jag alltid ut förfäran och drar mig ut med ankarlinorna för att på så vis komma långt från kajen. Sover man djupt är detta ett utmärkt sätt att förebygga oinbjudna gäster.

Dagen började med att det blåste så kraftigt att jag inte kunde dra mig in. Det fick bli en dag ombord utan bröd. Lite mysigt faktiskt. Jag skrotade omkring i fleeceoverall, Helly Hansen-sockor och inlindad i en stor mjuk utsliten filt. En ruggig dag utanför, som gjord för en dag ombord i litteraturens fantastiska värld och massor av kaffe, torkad frukt och annat onyttigt. Plötsligt avbryts min läsning av ett underligt ljud. Jag ser genom fönstret att grannbåten »Corbasi« slitit sig. Jag drar på mig jacka och vindbyxor. Ute blåser det förfärligt, hon ligger och skaver på mig och jag försöker fendra av men det glider bara omkring. »Trålaren« eller vad själva vinschen att rulla upp näten på kan kallas, slår otäckt mot kajen. Jag behöver hjälp för att dra henne mot min akter, bort från kajen.

Frukost i Turkiet. Evas dotter Ina är på besök.

Det är inget folk i hamnen en dag som denna, men i vindriktningen ser jag en fiskegubbe som håller vakt på sin båt. Jag blåser i visselpipan och skriker »Corba, Corba«. Han rör sig i ultrarapid upp på kajen och mot mig. Jag tappar tålmodet. Fattar inte gubbfan att Corbas fiskeutrustning håller på att slås sönder. För att snabba på honom slår jag med handen i handflatan och skriker »Bang, bang«. Till sist verkar han ha uppfattat allvaret i situationen och hoppar ner i Corba och kastar en lina till mig. Med gemensamma krafter lyckas vi göra fast henne i Olina och faran är över. Jag åter-

vände till lugnet och min bok.

Nästa dag är det ett väldigt ståhej när gubbarna ska lägga till »Corba«. De är inte särskilt duktiga på att simulera här. Det märks med en gång om någon pratar om en. Det skrattades och ropades »Corba, Corba«, »bang, bang«. Eftersom min turkiska är mycket bristfällig fick jag vänta ända tills eftermiddagen med att få saken förklarad för mig. Grabben som återberättade rodnade något otroligt när han äntligen fick ur sig hela historien. Båten heter ju Corbasi, vilket betyder »soppa«. Gubben trodde att jag ville bjuda på en värmande skål soppa och blev glad

över min omtanke. När han närmade sig skrek jag »bang, bang« och gjorde gesten som betyder knulla om och om igen. Det var det värsta, visst hade han både hört och sett hur vi nordbor uppträder här men inte hade han trott något sådant om mig. Alla visste att jag inte haft någon karl ombord och inte drack alkohol. Han var förskräckt och totalt chockerad tills han äntligen förstod missförståndet. Språkförbistring när den är som allra roligast.

Missförstånd kan vara roliga. När man stannar en hel vinter i en hamn kan jag tänka mig att varje liten incident blir intressant. Jag upplevde massor av intressanta historier den vintern. Det var lite

»Grabben som återberättade rodnade något otroligt när han äntligen fick ur sig hela historien. Båten heter ju Corbasi, vilket betyder »soppa«. Gubben trodde att jag ville bjuda på en värmande skål soppa och blev glad över min omtanke. När han närmade sig skrek jag »bang, bang« och gjorde gesten som betyder knulla om och om igen.«

S/y Olina

Balearerna

synd om dem som övervintrade i marinan. Ibland var jag på besök för att träffa andra seglare och det var mycket olyckliga överallt. Hela bryggan bröts av under ett oväder, Wi-Fi:n fungerade inte bra, det bråkades om tvättmaskinen och värst av allt var att de var totalt isolerade därute i periferin. Det fanns inget att göra.

Jag hade turen att träffa ett gäng med trevliga norrmän och fick lära mig att hålla föredrag. Men hur underbara människorna än är så tror jag trots allt att de flesta av oss seglare blir rastlösa. Att se hur seglen fylls av vind, känna hur vinden smeker din kropp, höra hur vågorna slår mot skrovet och nå nya horisonter. Efter novembersegelatsen hade jag lovat mig själv att inte segla vintertid i Medelhavet men plötsligt en dag i februari blev det ett uppehåll eller »fönster« och Olina styrde mot Grekland...

Fortsättning följer i vårnumret som kommer ut 10 mars. Har du missat del 1 och 2? Ingen fara, gå in på www.magasinskargard.se och klicka på vår- och sommarnumret 2015. Eller skicka efter ett fysiskt ex hem till brevlådan. Läs mer om Evas resa på »eva7seas.wordpress.com« och facebooksidan »[eva7seas](https://www.facebook.com/eva7seas)«. 📖

Fakta:

Vill du boka Eva Kullgren som föreläsare eller köpa hennes bok? Maila till eva7seas@yahoo.se eller ring 072-835 43 01.

Boktips

Molnens viktiga information

Marie Nasenius från Ullboden

Ullboden vann halvsidan

Det blev Sommarbackens Ullbod som vann halvsidan i vårt lotteri bland annonsörer som bokat sin annons i god tid. Marie Nasenius blev överraskad och glad över vinsten. Den mindre annonsen på 53 x 33 mm gick till Sjöskolan på Beckholmen. Vi gratulerar. Nästa dragning sker 1 februari. Så skynda att boka annons innan dess.

Vårt att veta om moln

Vädret intresserar oss svenskar i allmänhet och båtmänniskor i synnerhet. Hos oss som vistas ofta i skärgården har L-G Nilssons bok MOLN en given målgrupp. Boken Moln tar på ett nytt sätt upp ämnet och belyser det fantasieggande och märkliga som rör sig på himlen. Moln har ju i alla tider inspirerat konstnärer och vetenskapsmän. Molnen ger oss också viktig information, särskilt för oss som vistas på sjön. Boken är rikt illustrerad med pedagogiska, vackra och dramatiska fotografier av författaren. Ett helt kapitel ägnas åt havets och kustens moln. Där får man veta att en snökanon är ett molnstråk som ser ut som en kanon på en satellitbild. /Roine Karlsson

TITEL: Moln
FÖRFATTARE OCH FOTOGRAF: L-G Nilsson
FÖRLAG: Nautiska förlaget
CIRKAPRIS: 177 kr
ISBN: 978-91-1-306409-3

FOTO: ROINE KARLSSON

Hjälp! – Svenska Högarnas fyr behöver bidrag

Under 2016–2017 ska fyren på Svenska Högarna rustas med blåstring och ny rostskyddsmålning. Fyren ägs och förvaltas av Edvard Sjöbloms stiftelse som bildades när fyren riskerade rivning 1993. Stiftelsen behöver nu äska medel för att ha råd med den kostsamma renoveringen. Alla bidrag mottages tacksamt till postgiro 921 32 90-1. Vid större bidrag kan olika samarbeten erbjudas.

Rättelse:

I texten om Nord/sydlinjen skrev vi felaktigt att man »angör« ett 20-tal bryggor. Det korrekta är att säga »lägga till« vid en brygga. Med att angöra menas att nalkas kusten för att sedan lägga till vid kajen. Vi skyller på filmen »Att angöra en brygga« som förvirrat begreppet.

Modell till piano 1960-tal.
Gåva av förman Yngve Norrby

Klaverens Hus invigt

Den 5 november invigde Uppsalas landshövding Peter Egardt Klaverens Hus i före detta Folkets Hus i Löfstabruk norr om Öregrund. Klaverens Hus är ett centrum för svensk klaverkultur. I hela samlingen ingår 182 pianon, 166 tafflar, 33 flyglar med mera.

Visste du att... säljagare kallade säl för sjökatt?

Åk svävare!
 Gör en oförglömlig svärvartur över Mellanskärgårdens isbelagda fjärdar. Vi erbjuder spännande paketlösningar, både för små och stora sällskap.
 Svävertaxi

SvischAir, Svartsö
 Tel: 070 211 13 81
 www.svischair.se

Taxi • Rundturer • Charter med svävare i Mellanskärgården!

Anders Thorén, Djurö • trafiklinjer.se • 070-311 94 54

Konfekt
Välkomna vintern
 i vackra TROSA

TROSA.COM

Trosa Turism & Marknadsföring AB

Presentkort på en natt i Trädhuset
 – vilken julklapp!

Vandrarhem vid Trosavikens mynning
www.studiolagno.se
 0156-224 70

Lagno Studio

Trosa »Världens ände«

Trosa är känt som stad sedan 1300-talet och är därmed en av Sveriges äldsta städer. Eftersom landskapet runt ån är flackt, har landhöjningen resulterat i att havet dragit sig tillbaka och landarealen ökat. Staden låg från början cirka en halv mil inåt landet fram till slutet på 1500-talet. Redan i början av 1400-talet var Trosa en betydande handelsplats och stadsprivilegium erhöles år 1610 på den plats Trosa ligger idag.

ANTONS KROG

Hemlagat Julbord 325:-
 barn från 5 år 99:-

Västra Långgatan 9, Trosa
 Boka 0156-12749 www.antonskrog.se

Trosa Åkeri

0156-122 86 • 070-555 88 41
info@trosa-akeri.com • www.trosa-akeri.com

Nilssons Bageri

*Nybakat bröd
 varje dag
 Med ekologiska
 råvaror*

*Ta en fika inomhus i den gamla fina hemmamilsjön
 med anor från förra sekelskiftet, eller varför inte
 en lugn stund i vår mysiga uteservering i parken.*

Västra Långgatan 27, Trosa • Tel: 0156-123 94
 Öppet: måndag–fredag 8.30–18, lördag 10–16

SJÖKROGEN ÖSTHAMMAR

Välkommen på julbord
Prästgatan 14, Sjötorget 2
0173-73 07 70 • sjokrogen@live.se

Forsmarks Wårdshus

I detta vackra 1700-talsbruk ligger Wårdshuset med stor uteservering mot Bruksdammen. Giftastankar? Boka ert bröllop hos oss. Enkel och dubbelrum i gamla betjäntflygeln och tvätthuset.
www.forsmarkswardshus.se Tel 0173-501 00

Öregrund/Östhammar »Världens ände«

Trosa är känt som stad sedan 1300-talet och är därmed en av Sveriges äldsta städer. Eftersom landskapet runt ån är flackt, har landhöjningen resulterat i att havet dragit sig tillbaka och landarealen ökat. Staden låg från början cirka en halv mil inåt landet fram till slutet på 1500-talet. Redan i början av 1400-talet var Trosa en betydande handelsplats och stadsprivilegium erhöles år 1610 på den plats Trosa ligger idag.

Årets Företagare i Östhammar **2014**
aföretagarna

DELKA

Ditt stängsel- och staketproffs

Försäljning
Montering

- Projektering
- Konsultation

DELKA.SE - 0173-230 77

Present & hantverksbutik

Carinas Kära Ting
Presentbutik

Löten 311, Skärplinge
070-672 99 23
www.carinaskarating.se

VI PRESSAR INTE BARA SLANG, VI KAN HYDRAULIK OCKSÅ!

Butiksförsäljning i Roslagen: Gammelbygatan 18 i Östhammar
www.parkerstore.com/se • www.industrihydraulik.se

Parker Store **INDUSTRI HYDRAULIK AB**

SKÄRGÅRDS CATERING

Christina Oksanen: 072-324 7333 • Jenny Johansson: 073-971 5112
www.skargardscatering.se • info@skargardscatering.se

MW
FORMLYCKA
INREDNING • PRESENT

Webbshop: formlycka.se
073-352 13 33

Glasunderlägg
Emaljburk

RÅDHUSGATAN 23
NOSTALGI
ÖREGRUND

ÖREGRUNDS
SKAFFERI

Öregrundskafferi ost & delikatesser
Beställ julkorgar hos oss
Öppet tor-fre 11-18, lör 11-14
Rådhusgatan 15, Öregrund
070-264 06 04

Gå från **idé** till
verklighet!

Kom in
så hjälper vi dig
med färg, tapeter,
kakel, klinker
och golv!

Roslagens Golv
Östhammar: Energivägen 1
Telefon: 0173-212 35
Öppettider: Vard 7-18,
lörd 9-14
www.nordsjoidedesign.se

Nordsjö
Idé&Design

»Visste du att... Öregrund räknar sin tillvaro som stad från 1491 och är ursprungligen en koloni från Östhammar.«

Hjälp oss att rädda dig.

Vi är en ideell förening utan bidrag från staten. Ditt stöd behövs för att vi ska kunna rädda liv till sjöss. Ge ett bidrag eller bli medlem på sjoraddning.se.
Du kan också ringa 077-579 00 90.

Dina pengar kommer fram! Vi har 90-konto och kontrolleras av Svensk Insamlingskontroll.

Lördagsnöjen i bastun

Svettiga samtal, nakna kroppar och väckelsemöten. I år är det 70-årsjubileum för Blidö bastu. Bastun betyder mycket för blidöborna. Här har fattats stora beslut i skön värme och gemenskap.

TEXT: Helene Wahlström

Britt-Marie och Carl Ankar badar bastu i Gräddö.

FOTO: ROINE KARLSSON

»I Finland, bastuns «Mecka» finns ett ordspråk som heter: «Man uppför sig i bastun som i kyrkan.»

– Varje lördag sedan år 1945 har den allmänna bastun på Blidö haft öppet, säger *Jan-Peter Bergkvist*, ordförande i Blidö Badhusförening och sträcker på sig en aning.

Allt började en novemberdag 1944 då läraren *Edgar Schwarts* tillsammans med den nybildade Blidö Badhusförening, gick till Roslagens Sparbank och tog ett lån på 6 000 kronor för den i år jubilerade bastun på Blidö.

– Jag minns en jul när det knackade på dörren, det var en liten sångkvartett och en i gänget hade sot i hela ansiktet och sjöng; »Han hälsar på gammal som ung och samlar pengar i min pung,« sjunger *Kerstin Touminen* som var sju år när Blidö Badhusförening bildades.

– Pengarna skulle gå till bastun på ön, berättar Kerstin.

Hygienisk folkrörelse

Hela byn engagerade sig i bastun för det här var på den tiden strax efter kriget då hygien fick stor betydelse i landet. Bastubadandet blev inte bara en institution för renlighet, det blev en folkrörelse. I Stockholm hade badrummen precis blivit standard för nybyggnationer men på landsorten skulle det dröja några år till. År 1960 saknade en tredjedel av Sveriges befolkning badrum i sina hem och det var ännu fler på landsbygden.

Edgar förespråkade bastun och uppmantrade alla sina elever att gå dit. För honom var hygien viktig.

– Vi fick vara med på invigningen, berättar *Gunnar Jansson* som var elev hos Edgar Schwarts. Eftersom skolan låg intill kyrkan och bastun strax nedanför gick vi dit och tittade, minns Gunnar.

– Han lärde oss hur vi skulle göra, hur man tvättar sig och vad som händer med

kroppen när man sitter i en bastu och så uppmanade han oss att hjälpa till för att bastun skulle få leva på ön. Vi fick hugga ved och städa det var liksom naturligt att alla skulle hjälpas åt och det gjorde vi, berättar han.

Bastun som ligger på mitten av Blidö strax nedanför kyrkan, ser nästan likadan ut idag som för 70 år sedan. Blidö Badhusförening har så gott som lyckats bevara den i sitt ursprungsskick med vissa nödvändiga renoveringar.

– Man har tagit bort badkaren och satt dit duschar istället och så är den inte vedeldad längre, den blev eldriven 1975. Det skulle bli för mycket jobb om någon skulle behöva vara här och hugga ved varje lördag, menar Jan-Peter Bergkvist.

Möten i bastun

I Finland, bastuns »Mecka« finns ett ordspråk som heter: »Man uppför sig i bastun som i kyrkan«.

– Jag hade ju mina väckelsemöten i bastun, det passade ju perfekt. Jag kunde simma till bastun från prästgården, min egen tomt. Och så satt man där och drack både det ena och det andra och pratade med folk om allt möjligt. Jag är säker på att många beslut togs där. Min fru till exempel, hon tog beslutet om en konsthall i den här bastun, skrattar den berömda prästen, *Lars Sundbom* alias Sumpen, som då bodde på Blidö.

Här är alla jämlika och det är högt i tak. Genom åren har bastutraditionen på Blidö varit en liten folkrörelse som har omkring tusen besökare per år. Många går hit för att låta svetten nypa dem i skinnet men också för att få träffa andra, byta historier och utvecklas som människor.

– Här är alla lika med olika bakgrund, vi har till exempel en matematiker och en professor i cellbiologi och så någon som är snickare och en annan som gör något annat, så det är högt i tak. Hit är alla välkomna året om, avslutar ordföranden i Blidö Badhusförening. 🐾

FAKTA

Redan på 1200-talet var bastubadandet ganska utbrett i Sverige. Bastukulturen kom till Sverige österifrån när vikingarna kom hem från sina härjningar i österled. Vetenskapliga undersökningar visar att bastubad är bra för hjärtat, blodcirkulationen och hyn.

Denna bastutavla hänger i Blidös bastu.

FOTO: AGNETA WENBERG

»Jag är säker på att många beslut togs där. Min fru till exempel, hon tog beslutet om en konsthall i den här bastun«

Blidö Badhusförening tar väl hand om sin bastu.

FOTO: AGNETA WENBERG

På kryss till julbordet

»Hunger är bästa kryddan« och »sjön suger« brukar man säga. Efter tre timmars segling i frisk vinterluft är aptiten rejält på topp. Magasin Skärgård har seglat med några av sina läsare till julbordet på Finnhamn.

TEXT: Josefin Ekberg FOTO: Roine Karlsson

Redaktör Josefin Ekberg tar emot segelsugna läsare på bryggan i Vaxholm.

NÅGOT SOM ÄR ANNORLUNDA

och består av kontraster är ju alltid spännande. Så vi planerade en vintersegling till Finnhamns julbord. En exklusiv resa tillsammans med våra läsare med anledning av vårt tioårsjubileum. 18 segelsugna personer samlades i Vaxholms gästhamn strax före klockan nio en gråmulen och kylig lördagsmorgon i december. Vi hade bokat två av Out Seglingsevenemangs stora 50 fots Benettou-båtar.

Tjevgänget »Team Kava« fyllde upp den ena segelbåten och vi övriga hoppade ombord på den andra. Vår skeppare Roger Granath tog emot med ett leende och talade om var det fanns varma flytoveraller och flytvästar. Vi delade ut Magasin Skärgård och körde frågesport om magasinet. Roger gav oss tydliga instruktioner i hur man seglar. Några hade seglat förut, andra inte. Alla som ville turades om att hålla rätt kurs med rodet. Andra tajtade till seglen med vinscharna. Roger hade hela tiden koll så vi gjorde rätt.

Vi bjuds på kaffe, glögg och lussekatter.

Snart började vår »egen lilla regatta«. Vi låg ganska nära varandra. Det var lite spännande och vi kunde ropa kaxigt till den andra båten i vårt kölvatten »Ha, ha – ni

har ingen chans.« Vår båt med fler personer ombord än »konkurrenten«, lyckades till slut slå Team Kava på målsnöret. Vi vann bara äran. Det var allt. Men kul ändå.

Vår skeppare Roger Granath lär oss seglingens konster.

Alla får hjälpa till med att styra båten.

Det här kallas för vinsch.

Skärgården för sig själv

Under seglatsen serverades glögg, lussebullar och pepparkakor. Trots småruggigt väder var det ingen som frös. Overallerna och glöggen höll värmen effektivt. Och det sköna sällskapet. De flesta ombord på vår båt hade aldrig träffats förut. Men det märktes knappt. Snabbt blev vi ett team

»sittande i samma båt« som snackade uppsluppet med varandra. Vi hade hela skärgården för oss själva. Inte en båt så långt ögat kunde nå. En avslappnande frihetskänsla infann sig. Vi seglade bort från vardagens bestyr och julstressen. Mot dukat bord med dignande läckerheter och hemlagade fiskrätter. I skärgården så klart – fiskens hemvist.

Med frostnupna kinder och frisk luft i lungorna klampade vi vid lunchtid in på på Finnhamns krog. Värmen slog mot oss som en omfamnande kofta. Det doftade jul. Stearinljusen brann och skapade stämning. Det fanns också en fin konstutställning att titta på. Kock och serveringspersonal tog väl hand om oss. Och vi fick träffa krögarna *Katarina* och *Michael Vinell*. Bland alla traditionella fiskrätter utmärkte sig den rökta stören som man serverade istället för ål. Till kaffet fick Michael fick rycka in och dra vinnaren i vår frågesporttävling. Det blev Karin »Kava« Jeppson från tjejgänget Team Kava som vann en skärgårdsbok. Så man vann till slut. Trots förlust i regattan. Grattis.

Några valde att sova kvar på öns vandrarhem. Ett gäng passade på att ha en egen 60-årsfest. Vi andra åkte tillbaka till Vaxholm med Waxholmsbolagets passagerarbåt. Mätta och belåtna och med frisk luft i lungorna. Den äventyrliga dagen avslutades med en god nattsömn.

Otroligt rogivande

Vi frågar Eva Englund från Vaxholm som var med ombord vad hon tyckte om vårt »event«.

– Jag har aldrig seglat vintertid förut. Det är häftigt att man kan det, säger hon.

Hur kändes det?

– Det var otroligt rogivande. Det blåste inte mycket. Först hände ingenting. »Vi står ju bara still« tänkte jag. Sen fick vi köra kappsegling.

»Det var kul. Tänk att kunna segla till julbordet. Från en aktivitet till en annan.«

Michael Vinell drar en vinnare.

Karin »Kava« Jeppson vinner en bok.

Är det något du kan tänka dig att göra om?

– Absolut. Det var kul. Tänk att kunna segla till julbordet. Från en aktivitet till en annan, svarar hon och tillägger:

– Det var första gången jag var på Finnhamn. Det var skönt att vi hann titta på vandrарhemmet också.

Aldrig behövt ställa in

Sedan 1999 har Out Seglingsevenemang haft vinterseglingar till julbord. Företaget är så vitt vi vet ensam om konceptet på marknaden. I alla fall i Stockholms skärgård.

– Det började med att vi fick en förfrågan från en kund. Då seglade vi till Grinda. Det vart så lyckat. Precis när vi stack ut började det snöa. Det kom en decimeter snö på kort tid, minns Roger Granath.

Det ramlade in fler förfrågningar och sedan dess har det rullat på. Ifjol hade man åtta segelbåtar i hela vintern. I februari kom ett sällskap på 180 personer(!) för att segla. Det går bra att boka segling hela säsongen med reservation för om det blir

is. Tunn is är inget hinder men en vargavinter med sträng kyla och tjock is sätter definitivt »P« för segelbåtarna.

– Vi har haft tur. Än så länge har vi aldrig behövt ställa in, säger Roger.

Vad är skillnaden att segla vintertid jämfört med sommaren? Är det mindre vind?

– Nej, det är ungefär samma. Men det är stadigare vindar på vintern. Och ofta sydvästlig vind. Det blir aldrig helt stiljé som på sommaren. Det är en jämnare temperatur också, svarar han.

Vad är tjusningen med att segla den kalla årstiden?

– Skärgården är så annorlunda på vintern. Det är kalare och man ser hus man inte sett förut, beskriver han bland annat.

Vilken årstid eller månad föredrar du att segla?

– Oktober. Det är som vackrast då. Med ljuset och alla färgerna. Och det är fortfarande varmt i vattnet, säger han.

En nyhet i vinter är att från december till mars kommer två av Outs segelbåtar att ligga stationerade i hamnen på Sandhamn. Varje dag i veckan kan privatpersoner och företag boka några timmars segeltur i omgivande skärgård. Och testa hur det känns att segla när de flesta andra inte gör det. Är man frusen av sig finns bastuflottar att segla till, har vi hört. ☺

Fakta:

Minimiantal för att boka en segelbåt är sex passagerare. Den här vintern kommer sex båtar finnas tillgängliga hela årstiden. Det rymmer tio personer per båt. Öar man oftast seglar till är de där det finns restaurang och boende som har öppet året runt. Som Sandhamn, Finnhamn, Utö, Vaxholm och Nässlingen till exempel. I vinter har dock Finnhamn tagit en paus vad gäller julbord. Det pågår en omfattande renovering där.

Det går även bra att boka andra resmål som inte ligger alltför långt bort. Ofta startar man från Vaxholm, Strandvägen i Stockholm eller Stavsånäs. En segeltur om vintern bör helst inte ta mer än tre timmar till målet. Mörkret förkortar dagarna.

JULBORDSPAKET:

Stockholm–Vaxholm från 1 450 kr per person. Stavsånäs–Sandhamn från 1 550 kr per person. Mer info på www.out.se eller ring 08-618 00 80.

Mörkret har lagt sig när Waxholmsbåten kommer.

ARTIPELAG

www.artipelag.se
restaurang@artipelag.se
TEL 08-570 130 50
VÄRMDÖ

Julbord i

Forsmarks Wårdshus

www.forsmarkswardshus.se
TEL 0173-501 00
FORSMARK

www.wikstromsfisk.se
TEL 08-571 641 70
MÖJA

Hej tomtegubbar slå i glösa

HÅNERTA
SKEPPSHOLMEN

www.restauranghjerta.se
TEL 08-520 236 70
SKEPPSHOLMEN

bullandö krog
VERMDÖ

info@bullandokrog.se
www.bullandokrog.se
TEL 08-571 458 54
VÄRMDÖ

Allmänt julbord 5 & 6 december
Övrig tid bokning av grupper
www.soderarm.com
info@soderarm.com
TEL 0176-432 12

info@rokeriet-fjaderholmarna.se
rokeriet-fjaderholmarna.se
TEL 08-716 50 88
FJÄDERHOLMARNÄ

www.kastellet.com
08-12 00 48 70
VAXHOLM

skärgården

MARHOLMEN

Julbord med magisk julshow
www.marholmen.se
bokning@lyrankonferens.se
TEL 0771-16 17 00
NORRTÄLJE

SANDHAMNS
VÄRDSHUS

Etabl. 1672

www.sandhamns-varldshus.se
TEL 08-571 530 51
SANDHAMN

NYNÄS HAVSBAD

www.nynashavsbad.se
08-520 604 00
NYNÄSHAMN

Bageriet
BAR & RESTAURANG

www.facebook.com/
Stavsnäs hembageri
TEL: 08-571 504 60
STAVSNÄS

NYCKELVIKENS
HERRGÅRD • 1746

Julbord serveras 1-20 dec
Bokning:
info@nyckelviken.com
www.nyckelviken.com
TEL 08-718 00 21
NACKA

Julbord och låt oss lustiga vara...

Direkt vid Bergs brygga
Nio rätter från hela världen
TEL: 08-571 641 85
www.parlanpamoja.se
MÖJA

DJURÖNÄSET
www.djuronaset.com
08-571 490 00
Värmdö

KÖRUNDA
GOLF & KONFERENSHOTELL

www.korunda.se
TEL 08-520 390 30
ÖSMO

Stjärnsång – tradition som lever kvar

De kommer och knackar på din dörr. Kanske mitt i natten. Utspökade med svarta kinder och stjärngossehatt bärandes på en stor stjärna. Om du inte öppnar sjunger de »fel« sång. Bäst att vara redo med allmosor när »stjärnsångarna« dyker upp.

TEXT: Misse Ljungström

» SEDEN ATT GÅ MED STJÄRNAN är känd i Sverige sedan 1600-talet, men kan vara ännu äldre. Den har sitt ursprung i medeltida trettondagsspel, läser man på Svenska kyrkans hemsida. Kort kan man beskriva handlingen som den bibliska berättelsen om de tre vise männens vandring för att hylla Jesusbarnet. Det är också dessa stjärn-

spel som är ursprunget till våra dagars adventsstjärnor i fönstren i december och den lilla guldstjärna som brukar bäras av stjärngossar i dagens Luciatåg. Från början var stjärnsången ett sätt för bygdens ungdomar att tiggas ihop mat och dryck till sina egna danser och kalas. Sedan många år tillbaka är det mer vuxna män som samlar in pengar till välgörande ändamål

på de platser stjärnsången fortfarande lever kvar.

På Möja är den gamla seden tradition sedan mer än 100 år och det fanns en regel att pengarna de fick in inte skulle lämna ön. På Möja har stjärnsångarna bland annat samlat till ett nytt kyrktak, ljudanläggning till dansbanan och bidrag till idrottshall. Under tsunamin i Sydostasien gjordes dock ett undantag och pengarna gick dit istället. I de gamla stjärnspele ingick traditionellt ett antal utklädda personer. De tre vise männen var centralgestalter, en skrämmande Herodes och en »Judas med pungen« som tiggde pengar, men på många håll i landet ingick även en julbock och Staffan Stalledräng i det mustiga folklustspelet, vars handling är tagen ur Matteus evangelium i Bibeln. Sångerna är psalmer och traditionella visor med många verser. »Vi hälsar god afton på hövligt maner. Om vi nu finge sjunga en sång för er« och »Haven tack, haven tack för er hederliga skänk. Den gåvan skall i himlen bliva pätänkt.« hör till de obligatoriska sångerna.

Urgamla sånger

På Ingmarsö togs den gamla traditionen upp på 1920-talet. Då byggdes en stjärna av träpinnar, snören och papper och den finns fortfarande kvar och förvaras till-

Stjärnsångarna på Ingmarsö vilar upp sig.

FOTO: GUNILLA RYDBÄCK

sammans med kung Herodes hatt och värja samt Judas påk på öns museum mellan trettondagarna, då de tas ut för att användas under ett halvt dygn. Stjärnans stearinljus har dock sedan länge bytts ut mot en ficklampa. Det här berättar *Per-Oskar Eriksson*, välkänd profil och öbo sedan födseln. På 1920-talet var Per-Oskars pappa Oskar med i stjärnsången, som bestod av tre stjärngossar, Herodes och Judas. Den gamla seden höll i sig i flera år innan den fick vila fram till efter kriget, då Röda korsföreningen dammade av traditionen igen. Då med öns kvinnor(!) som stjärnsångare. Så blev det några års uppehåll igen, men under 1960-talet togs

traditionen åter upp. Nu var även Per-Oskar och hans bror med i sången.

– Ingmarsös texter skiljer sig en del från Möjas, men melodierna de sjöng är desamma som på Möja och Per-Oskars fru Kerstin spelade upp dem på piano för sångarna så de skulle sitta, minns Per-Oskar.

Även nu dog stjärnsången ut fram till slutet av förra århundradet då en ny generation tog över under några år. Och nu är det alltså femte generationen Ingmarsöbor som har tagit på sig den populära traditionen att gå runt bland stugorna och förgylla trettondagsnatten med urgamla sånger. Man startar sin vandring på efter-

middagen och har hunnit runt ön fram emot morgonen. På Ingmarsö har de insamlade pengarna också gått till verksamhet på ön eller i skärgården, bland annat till Röda korset, Sjöräddningen och till öns bygdegård »Lurkan«.

– Men ve den stugägare som inte orkar öppna dörren för det tappra lilla sångsällskapet, säger Per-Oskar med ett underfundigt leende.

– För det finns en alldeles speciell visa för folk som inte öppnar sin dörr. 🐼

»Man startar sin vandring på eftermiddagen och har hunnit runt ön fram emot morgonen.«

FOTO: AGNETA ÖSTERMAN

Fr v Thomas Österman, Tommy Lindström, Victor Öding.
Som kung (helsvart) Anders Österman.

FOTO: AGNETA ÖSTERMAN

Drömyrke med pärlor

ÖFOLK Carina Flodin blev fascinerad av färger och pärlhalsband redan som barn. Mitt i livet sadlade hon om och blev »pärlmakare«. Hon gör glaspärlor för hand och designar smycken själv eller efter kundernas önskemål. Välkommen till Pärlmakeriet.

TEXT o FOTO: Josefin Ekberg

TEKNIKEN KALLAS »LAMPWORK« Carina visar hur hon gör och tänder eld på ett munstycke som sprutar ut en blandning av gasol och syrgas. Hon ser ut som en svetsare med sina skyddsglasögon på. Med stadig hand snurrar hon på en glasstav tills den »smälter« och det formas en rund liten »kula« på toppen. Sedan tar hon »mandrellen«, en slags pinne av metall och vrider det rinnande glaset runt pinnen. Det ser ut som segt tuggummi. Mandrellen/pinnen skapar hålet på pärlan.

Det här är grunden till en pärla. Nästa steg och ett svårare moment är att dekorera den med mönster. Ett riktigt »pillgöra«. Carina lär sig nya tekniker varje år.

– Nu håller jag på med något som heter »Murrinis«, berättar hon och förklarar hur »sjöräddningens kors« och en solros av glas har hamnat inuti en glaspärla.

Nästa utmaning blir att göra fjärilar med murrinikniken. Carina gillar att prova nya idéer

och testa allt svårare uppgifter.

– Jag vill inte sitta och göra samma pärla hela tiden, då dör jag, säger hon.

En gång fick hon en förfrågan om att göra en liten pingvin. Hon tackade ja men blev efteråt lite orolig att inte klara av det.

– Åh nej, varför sa jag det, tänkte jag. Sen blev jag jättenöjd när jag lyckades, säger hon.

Det blev en jättefin kungspingvin och Carina kunde andas ut.

Såg ett fint armband

Redan som barn blev hon fånglad av farmoderns pärlhalsband som hon alltid hade på sig. Carina tecknade och pysslade gärna. Hon blev tidigt intresserad av små detaljer och miniatyrer. Och det fanns alltid mycket färg i hemmet när hon växte upp. När intresset att skapa egna pärlor tog fart för elva år sedan hittade hon »hem«. På riktigt.

– Jag jobbade i en livsmedels-affär då och brukade titta på

NAMN: Carina Flodin
YRKE: Pärlhantverkare/egen företagare.
Extraknäcker ibland inom hemtjänsten
ORT: Östernäs på Rådmansö
FAMILJ: Maken Hasse, två vuxna barn, Jonathan och Hanna och tre barnbarn. Två boxershundar.
UTMÄRKELSER: Vann första pris för sitt halsband »Asp« på Beadalongs pärlträff i höstas.
INTRESSEN: Förutom Pärlmakeriet, all slags hantverk, hundarna, vistas i naturen och väldigt hemkär. Tycker det är spännande att träffa nya människor.

vad folk hade för smycken på sig. Så var det en dam som hade ett jättefint armband. »Det är min dotter som gör pärlor« sa hon. Jag tänkte »Wow, kan man göra pärlor?«, berättar Carina.

Det ledde till att hon köpte boken »Du kan göra dina egna smycken« och gick en kurs i pärlskapande. Hon skaffade sig den nödvändiga utrustningen och inredde sin ateljé hemma på tomt. Ugnen kostade 6–7 000 kronor och brännaren cirka 2 000 kronor. Den digitala ugnen är till för att pärlorna ska svalna långsamt så de inte spricker. De färgglada importerade glasstavarna kostar i snitt 5–20 kronor styck och det dyraste glaset kostar 70 kronor. För en enda stav.

I en hylla med gråa plaströr ligger glasstavarna i en massa olika kulörer sorterade i varsitt fack.

Har du någon favoritfärg?

– Bärnstensfärgen, svarar hon.

Den färg hon använder minst av råkar vara grå (någon som blir

förvånad?). Carina tycker om att blanda färger hur som helst. Enligt henne finns inga färger som inte passar ihop.

– Jag blir glad av färger, säger hon leende (hon ler faktiskt konstant utom när hon är koncentrerad).

Hennes passion och hobby växte och blev startskottet till den egna firman Pärlmakeriet. Idag har hon tjänat in startkostnaden och allt som säljs nu går på plus. Varje år åker hon på nya kurser och lär sig mer. Ibland utomlands. Till Danmark, England och Holland. Nästa gång blir det en kurs i Vedic Art. Carina håller också själv kurser då och då. En till två dagarskurser.

– »Kom och pärla med mig«, uppmanar hon då vänner, bekanta och andra.

Man kan även hyra in sig och sitta och öva i hennes ateljé. Intresset ökar hela tiden. Att hålla på med något hantverk och att skapa med händerna har blivit inne. Ett sätt att vara kreativ och samtidigt finna så kallad »mindfulness«, det vill säga vara i nuet.

En eller hundra pärlor

Jag får prova att göra en liten pärla. Det känns darrigt och ovant men pärlan blir rund i alla fall. Det är lätt att försvinna från tid och rum i den skapande processen. Carina beskriver hur härligt det känns att befinna sig i ett »flow«.

– När det bara flyter på. Det är jättehäftigt, beskriver hon.

En avancerad pärla kan ta en dag att göra. Om det är enklare pärlor så hinner hon med upp till 100 pärlor på en dag.

– Det beror på mönster och teknik, förklarar hon.

Carina hämtar inspiration från naturen, porslin och tygmönster bland annat. Hon visar två pärlor som skapats med den lokala konstnären *Jonna Jakobssons* konst som förebild.

– Jag tycker att det är kul att samarbeta med andra, säger Carina och berättar om hur hon fick kontakt med en kvinna som designar brudkronor. Hon hade sett Carinas smultron av glas på Facebook och ville göra en brudkrona med hennes smultron i. Det blev en speciell och vacker skapelse för varje bruds hjässa.

I förbifarten nämner hon en till inspirationskälla:

– Jag kan bli glad när Magasin Skärgård

kommer. Den är så fin. Med många reportage och vackra miljöer, tycker hon.

Vi pratar om att det vore bra PR om man skänkte ett smycke till någon känd person som Lady Gaga till exempel. Och Carina avslöjar vilka svenska kändisar som bär hennes alster. Många kunder kommer till Pärlmakeriet för att köpa en unik och icke massproducerad present.

Ger du själv bort dina smycken i present?

– Jaa, ha, ha. Om jag vet att de vill ha det, erkänner hon glatt med sitt porlande (läs: pärlande) skratt. 🐾

Smycken inspirerade av konstnären Jonna Jakobsson.

Historia:

Glaspärlor/Världens äldsta konsthantverk
Glaspärlor är det första tillbehör som tillverkades i glas, så pärlmakaren är alltså den första glaskonstnären. De äldsta glaspärlorna stammar från Mesopotamien och är daterade till ca 2 600 år före vår tidräkning. De första glaspärlorna var både sällsynta och dyrbara lyxvaror. De ingick i halsband och andra smycken tillsammans med guld och ädelstenar. Den grekiska författaren Aristofanes som levde ca 450 år före vår tidräkning, berättar att näst efter guld var glas det dyrbaraste material och i Jobs bok från Det Gamla Testamentet nämns glas i samband med guld, safirer och äkta pärlor bland de dyraste ägodelarna.

Fakta:

Pärlmakeriet ligger på Rådmanö 2,5 mil öster om Norrtälje. Följ E18 mot Kapellskär och ta av vid skylten Östernäs så hittar du fram. Carina Flodin säljer smycken och pärlor av glas i sin ateljé. Det säljs också hos Stockholms Glasbruk på Skansen, Mauds Hemslojd i Refsnäs, på Pärlmakeriets hemsida och Facebook samt turistbyrån i Norrtälje. Om mot förmodan något smycke skulle gå sönder, reparerar Carina det kostnadsfritt. Eller ersätter med ett nytt likadant. Mer info på parlmakeriet.se

»Det är min dotter som gör pärlor«
sa hon. Jag tänkte
»Wow, kan man göra pärlor?«

Boxern Harry tittar intresserat på när matte jobbar.

Rådman­­sö

öppna famnen till Roslagen

Bröllop & Fest

RÅDMANSÖ BYGDEGÅRD
Gräddö • 0176-406 09
www.radmanso-bygdegard.se

GRÄDDÖ BYGG
& SNICKERI AB

TOTALENTREPRENÖR

Mattias Anders
070-723 41 20 070-723 41 21

www.graddobygg.se

ALLT FÖR BÅTEN

MERCURY VOLVO PENTA

GRÄDDÖ MARINA
0176 409 00

WWW.GRADDOMARINA.SE

Mauds
HEMSLÖJD

Refsnäs 0176-403 92 eller 070-547 19 36

ICA Gräddö QSTAR

Skärgårdshandel
Väl­­sor­­terad ICA-butik
Tel: 0176-400 12

ATG, Svenska Spel och DVD-uthyrning
Ombud för Posten och Systembolaget

Trevis
Måleri AB

070-403 31 03
070-722 01 15
www.trevismaleri.se

Present & Gårdsbutik

BREVIKS
ROSLAGEN

Sväng av vid mjölkpallen på
E18 efter Södersviksavfarten
0176-428 06 **Välkomna!**

Pizzeria

GRÄDDÖ
KEBAB-SALLAD-GRILL-PASTA

Dagens lunch 75:-
(10.00-14.00) Ingår sallad, dryck, bröd och kaffe.
Tel: 0176-400 11
Öppet alla dagar 10.00-22.00

FRÖTUNA TAXI & BUSS AB

*Vi kör dig lugnt
och säkert*

ABONNERING AV BUSSAR
Telefon 0176-26 90 65
www.frotunataxiobuss.se

Fritidsbyn
KAPELLSKÄRET

Vandrarhem STF Camping SCR
Gästhamn Aktiviteter
Tel 0708-800 838

PARLMAKERIET

0739-526 189

GRÄDDÖ
ELINSTALLATIONER AB

0709-556 636
www.graddoel.se

Visste du att...
...namnet Rådman­­sö kommer från »rudhme«
som betyder rodnad eller röd och antas härröra
från berggrundens röda färg.

Boktips

Gåtfullt på Svartlöga

Fången på folktom ö

Om Verona Grönjörd hade vetat vad som skulle hända henne under den höstliga utflykten till Svartlöga hade den kanske inte blivit av. För sent hade hon nämligen insett att det som skulle blivit ett par timmars vistelse på den svarta ön skulle bli betydligt längre. Hon hade missat en viktig detalj i tidtabellen: Det skulle ta en vecka innan båten som satt av henne på ön skulle komma tillbaka. Och mobilen! Herregud, hon hade glömt att ta med sig mobilen! Det finns inga bofasta på ön. Och Verona upptäcker snart att hon är helt ensam på den svarta ön. Eller är hon inte det? Hon hittar ett hus där en fotogenlampa lyser. Dörren är olåst. En brasa brinner i den öppna spisen. Hallå är det nån hemma, ropar hon. Men hon får inget svar. Den mest gåtfulla veckan i Veronas liv har just börjat. Och ute sänker sig mörkret över ön.

TITEL: Fången på den svarta ön.
Ett skärgårdsdrama
FÖRFATTARE: Axianne Gerdman
FÖRLAG: BoD **ANTAL SIDOR:** 123
CIRKAPRIS: 77 kr
ISBN: 978-91-7463-742-7

Saknad skärgårdsprofil

Gösta »den siste skärkarlen« Söderman från Söderöra* är saknad sedan slutet av september och befaras ha drunknat. Många är vi som undrar vad som har hänt honom. Han gjorde starkt intryck och var »ö-känd«, det vill säga kändis i öarnas värld. En färgstark karl som alltid hade nära till skratt och bjöd på sig själv. Han lämnar efter sig många roliga »Gösta-historier«. Med Göstas försvinnande slutar också en epok av skärkarlar som levde på vad sjön och naturen bjöd på. I dokumentärfilmen »Gösta – skärkarlen« visar han att det går att leva på självhushåll, också i nutid. Ko-ko. Vila i frid, Gösta. Eller sitter du på Hawaii med en paraplydrink nu din spjuver? Vi saknar dig. //Josefin Ekberg och Roine Karlsson

*Söderöra ligger utanför Blidö i Norrtäljes skärgård.

Försvunnen – den siste skärkarlen Gösta Söderman.

FOTO: ROINE KARLSSON

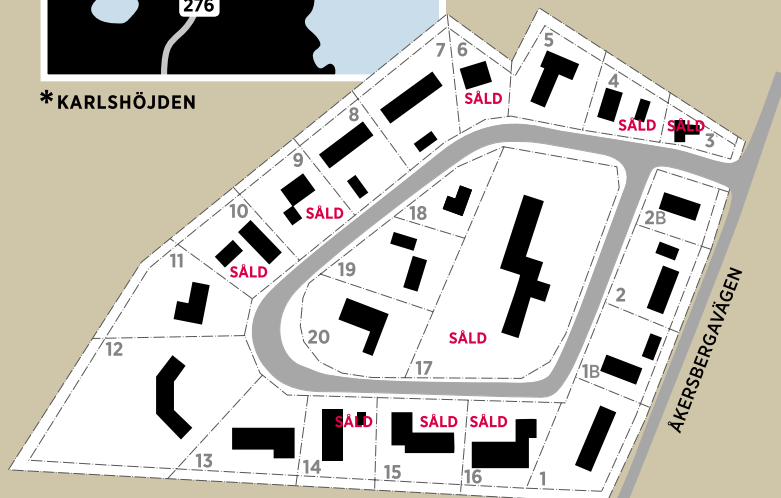

Whiskypiller från Brand o Gefle. Säljs hos Formlycka i Öregrund.

Frukost på sängen. Bricka med äpple Ingrid Marie av konstnären Mona Svärd. 28 x 36cm. Går att diska i diskmaskin och är värmetålig. Pris 288 kr. Finns hos Linneladan i Penningby. www.linneladan.se

* KARLSHÖJDEN

NYA TOMTER FÖR INDUSTRI OCH HANDEL

Nu fortsätter vi med försäljningen av tomter för industri och handel på vårt nya område Karlshöjden, invid Görla företagsby. Redan nio tomter sålda!

Tomtstorlekar: 1000 kvm och uppåt (totalt finns 126 000 kvm)

Tillträde: våren/sommaren 2016

Områdets placering: strax söder om Norrtälje centrum vid Åkersbergavägen (Södra Kustvägen 22-30)

Kontakt: för mer information och priser gå in på vår hemsida eller ring oss på 0176-66 68 00 eller mejla till info@karlsviken.se

KARLSVIKEN
www.karlsviken.se

Konsten bakom julens porslin

Gustavsbergs gamla porslinsfabrik sjuder av liv. Konstnärer och formgivare har flyttat in och bjuder in allmänheten till sina inspirerande studios några gånger per år. Följ med på besök i de julöppna ateljéerna.

TEXT & FOTO: Gunnika Isaksson-Lutteman

EN STRID STRÖM av människor rör sig mot de rustika tegelhusen som en gång tillhörde Gustavsbergs porslinsfabrik. Första advent har anlänt utan att snön har kommit med julstämning, men innanför väggarna är julkänslan högst närvarande. Ett myller av besökare, fikasugna gäster och glada konsthantverkare trängs i de vackra ateljéerna.

– Guud, vad mysigt att äntligen vara här, säger en dam till sin väninna när de kliver innanför dörren.

Flera hundra besökare har lockats av de julöppna ateljéerna i Gustavsberg, strax öster om Stockholm. Två småkillar springer uppför trappan och ropar ner till sin mamma att de går till fiket direkt.

– Kom, vi kollar om de har peppar-

kakor, föreslår den blonde lintotten till sin yngre bror.

Mamman nickar och viker av till *Malin Stocke Wikströms* ateljé där en liten tjej står och beundrar de jättelika godisbilarna som keramikern Malin skapat. En äldre herre smiter förbi utanför och river nästan ner vävnaderna som hänger i hallen. I verkstaden intill lockar skira julstjärnor formade av tunna glastrådar så många besökare att det är risk att julgranen de dinglar i ramlar omkull.

Anrik porslinsmiljö

Kreativiteten och skapandet hänger i luften och går nästan att ta på. Porslinsfabrikens designers och konstnärer satt i dessa lokaler när det begav sig. 1942 bildade *Wilhelm Kåge* Gustavsbergs studio,

Överallt syns spår av kreativitet hos G-studion.

G-studion. Ett slags experimentverkstad och smältdegel för kreativa själar. Ett estetiskt laboratorium där duktiga konstnärer skapade konstgods för Gustavsbergs porslinsserier.

I Konstnärshuset, eller Kågehuset som det kallades från början, satt storheter som *Stig Lindberg*, *Lisa Larsson*, *Karin Björkqvist* och *Bernt Friberg* som gjorde Gustavsberg berömt världen över. Dekoreringen av porslinet skedde i Dekorhuset, med hjälp av koppartryck och handmålning fick porslinet sina vackra mönster. Chamottehusets röda tegelbyggnad hör också till, här knådades krossad bränd lera in i blöt lera för att förbättra godsets karaktär. Alla tre husen andas konstnärlighet och alla tre har idag fått nya hyresgäster, lika nyskapande som dåtidens mästare.

Tillsammans i konsten

De gamla fabrikslokalerna inhyser nu över femtio konsthantverkare, formgivare och konstnärer som har sina ateljéer här. Även om många är keramikere, så innefattar G-studion idag en större

Godisbilarna i keramik går tyvärr inte att äta.

Lekfulla skapelser av Malin Stocke Wikström.

Konst måste få ta tid.

Många keramiker trivs i Gustavsbergs gamla porslinsfabrik.

Fönster mot anrika vyer.

sfär av olika konstnärskap. Det handlar om formgivning till industrin, offentlig konstnärlig gestaltning och utställningar för att nämna några av aktiviteterna som bubblar i Gustavsberg. I ateljéerna skapas insiktsfulla målningar och talande skulpturer, stilfull keramik, påhittiga grafiska verk och textila hantverk som imponerar. Fotografer och inredningsarkitekter trivs

också i den stimulerande miljön i Gustavsberg. Materialen som konstnärerna jobbar med är lera, glas, färg, textil och ädla metaller för att nämna några. De delar på brännugnar och maskiner, utbyter idéer och kontaktnät.

– Tänk och få jobba i en sån här miljö, utbrister en ung kvinna när hon ser ateljéerna på vindsvåningen.

Precis som förr fungerar G-studion som idégivare och katalysator. Konstnärerna lär av varandras kompetenser och samarbetar i skapandet. De inspireras och utvecklas av varandra i den anrika omgivningen de har sina ateljéer i. Vem vet vilka berömdheter Gustavsbergs G-studio tillsammans kan skapa för framtiden? 🍷

Fakta/Öppna ateljéer

Tre gånger om året öppnar hantverkarna dörrarna till sitt skapande. Vår, höst och jul kan nyfikna titta in i ateljéerna, prata med konstnärerna eller köpa konst. Mer info: <http://havsvik.se/mallz/> Julöppet lördag den 28 november kl 11–16

»De gamla fabrikslokalerna inhyser nu över femtio konsthantverkare, formgivare och konstnärer som har sina ateljéer här.«

Vackra stjärnor i skirt glas ger julstämning.

De öppna ateljéerna hos G-studion lockar flera hundra besökare varje gång.

W

FOTO: SKÄRGÅRDSSTIFTELSEN

Ungdomar upptäcker skärgården

Skärgårdsstiftelsens treåriga projekt Utbildningsplats Skärgården går in i en ny fas och låter ett trettiotal elever från pilotskolorna spela in filmer, skapa skyltar och konst för Riddersholm, Björnö och Gålö. Målet är att få barn och ungdomar som inte har varit i skärgården tidigare att upptäcka naturen, miljön och historien. Ungdomar från Afghanistan och Somalia som deltar workshopen går på Rodengymnasiets språkintröduktion i Norrtälje, ska bland annat spela in korta filmklipp på temat »välkommen till skärgården« på dari, persiska och somaliska. 2016 ska filmklippen kunna laddas ned till en smartphone via wi-fi punkter på Riddersholm i Norrtälje, Gålö och Björnö. Läs mer på ww.skargardsstiftelsen.se

Bastun i väskan.

Mobilt bastu- och vintertält. MB-10 Panorama, portabelt och lättuppsatt. Priser från 11 800 kr inkl. bastuugn. Finns i flera storlekar från 2 x 2 m och i andra modeller. www.mobiba.se

FOTO: MOBIBA

Svenska Fyrsällskapet www.fyr.org

Svenska Fyrsällskapet, en ideell förening, vill vårda och bevara Sveriges fyrar, sjömärken och fyrhistoria.

Ditt stöd behövs så att Sveriges fyrar får en lysande framtid!

Bli medlem i Svenska Fyrsällskapet! www.fyr.org

Frida's – Beställ din tårta hos oss
Allt är möjligt! Vi gör din önskan unik.

Lunch
Sallad
Smörgåsar
Bakelser
Bullar
Kakor
Tärtor
Marsipan
Tryfflar mm.

08-520 112 06 • Centralgatan 9 • Nynäshamn

VISIT
NYNÄSHAMN

HAVSNÄRA SMAKER OCH UPPLEVELSER

Upptäck Nynäshamn
– boka på visitnynashamn.se

Foto: Henrik Trygg

NYNÄSHAMNS TURISTBYRÅ
Fiskargränd 5, Fiskehamnen, 08-520 737 00

Skärgårdskvinnor firade 30 år

I höstas samlades ett 90-tal kvinnor från Finlands, Estlands, Ålands och Stockholms skärgårdar på Svartsö. Det var dags för årets Skärgårdskvinnoseminarium. För trettiönde gången. Kvinnorna bodde på Svartsö Skärgårdshotell. Det bjöds på ett fullspäckt program. Med besök på Hjälmo gård och dess nya fina museum och en rundtur på Svartsö där flera öbor hade öppet hus. Det bjöds på intressanta föredrag. Med Eva Kullgren som seglat i fem år ensam på världshaven, Lisa Lönner Pulkkinen som berättade om sitt företag Husmor Lisa, skärgårdsskolans rektor Lena Möllersten informerade om sin verksamhet och vi fick veta hur det gick till när ön byggde sitt eget hotell. Som en röd tråd gick lärdomen att »ingenting är omöjligt«.

Under fredagen hade det dukats upp till kräftskivest i en lada där vi åt på dags-tidningar och drack ur syltburkar(!). På lördagen blev det stor »galamiddag« i bygdegården. Duktiga ungdomar underhöll med show, dans och en hemmagjord film, kryddad med skämt om hur det är att leva och bo i skärgården. Det blev många igenkännande skratt. Under söndagen fick vi lyssna till Miss Ljungströms humoristiska kåseri innan det var dags för hemfärd. Nästa år blir det på Åland vi ses. Det ser vi fram emot.

/JOSEFIN EKBERG

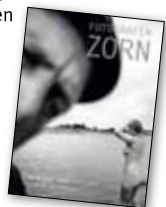
FOTO: JOSEFIN EKBERG

Zorns okända sida

Bokförlaget Max Ström har en förmåga att leverera bra böcker med svensk fotografi. Att Anders Zorn hade en okänd sida som fotograf, har förlaget givetvis nappat på med boken »Fotografen Zorn«. Konstnärens fotograferande hemlighölls länge på grund av att den fotografiska bilden hade låg status och ansågs som en enkel avbildning. Staffan Lamm som har skrivit inledningen i boken hittade bilderna på Zornmuseet i Mora i samband med en dokumentärfilm. För första gången publiceras nu de gömda bilderna. De ger en ny insikt i Zorns skapandeprocess. För de som missade Fotografiskas fina utställning med Zorns bilder i somras finns nu boken att köpa.

TITEL: Fotografen Zorn
FÖRFATTARE: Staffan Lamm, Bengt Wanselius, Johan Cederlund, Maria Schottenius
FÖRLAG: Bokförlaget Max Ström
CIRKAPRIS: 306 kr
ISBN: 978-91-7126-330-8

Boktips
 Zorns hemliga
 last – foto

Visste du att... Öregrund betyder »sandreveln«?

ELBIL - CLUBCAR

Vi har elbilar till skärgården
 Bullrar inte, ryker inte och luktar inte
 Elbilen som är pålitlig i alla väder

Ring 08 –10 82 83
www.clubcar.se

Veteranbåten Tidning för svensk veteranbåtskultur

Bli medlem du också! 5 nummer
 veteranbåtskultur per år.
 Sätt in 250:- på PG 204697-7
 eller BG 5418-1128.

Ansök om medlemskap på vår hemsida,
 så missar du inte nästa nummer.
 Du kan också beställa tidigare nummer á 50 kr.

Museiföreningen Sveriges Fritidsbåtar
www.veteranbaten.se
info@veteranbaten.se 08-7837904

Glöggen värmer i vinterkylan

Mörker och kyla ute. Då är det dags att tända ljus inne och mysa till med varma kryddade drycker. I december har glöggen har en alldeles speciell plats i svenskarnas hjärtan.

Text: Misse Ljungström

HÄR I NORDEN har det antagligen funnits vin ända sedan vikingarna tog hem det som krigsbyten från romarnas Europa. Där- emot blev de förmodligen ganska förvånade över att vinet som smakat så gott utomlands, blivit till sur vinäger under hemfärden. Men tack vare att sjöfarande handelsmän även tog hem exotiska kryddor till Europa lärde man sig att dölja mycket av de sura, stickande smakerna i vinerna med socker och kryddor. Man

ville förstås gärna kunna dricka den exotiska drycken. (Kanske visste de att även romare och greker sötade sina viner med honung och blommor.)

I Sverige vet vi att Gustav Vasa drack »rhenskt« vin som glödgats och kryddats med dyrbara orientaliska kryddor som kanel, nejlika, vanilj och kardemumma. En dryck som på grund av sin exklusivitet var förbehållen hovet och den allra högsta aristokratin. Erik XIV lade till varm mjölk och kallade drycken »lutendrank«. Gissningsvis hade den inte någon större likhet med dagens glögg.

Julens värmande dryck

År 1609 introduceras det första svenska receptet på »glögg« där det beskrivs hur man doppar en sockertopp i cognac eller brännvin och tänder på den och låter det smälta sockret droppa ner i en gryta med vin och kryddor. En härligt värmande dryck som blivit lika populär bland aristokratin i alla kalla europeiska länder. Tack vara ostindienfararnas ökande import av kryddor sjönk priserna och under 1700- och 1800-talen spreds glöggen till de breda folkmassorna. Och idag är den så gott som obligatorisk till jul.

Vid förra sekelskiftet lanserades den första färdigblandade glöggen av vinhand-

laren J.D. Grönstedt & Co som hade sin vinhandel, en av de största, i Gamla stan i Stockholm. Och det är faktiskt det receptet som fortfarande ligger som grund för så gott som all dagens glögg. Den svenska alkoholpolitiken hade ju inneburit att handeln med vin och sprit reglerades och blev statlig under 1900-talets första decennier. De privata vinhandlarna köptes upp och bildade dotterbolag under Vin & Sprit som därefter skötte all hantering av olika varumärken. Den färdigblandade glöggen hade blivit en succé från början och värddades förstås ömt även efter nyordningen.

Årgångsglögg

Men först i och med att import- och tillverkningsmonopolet upphörde 1995 i samband med Sveriges EU-inträde tilltog intresset för olika sorters glögg. Anrika vinagenten *Bror-Eric Berntson & söner* lanserade en vit glögg, lika anrika vinagenten *Tegnér & son* presenterade märket Dufvenkrook och flera andra vinhandlare följde efter med olika roliga glöggvarianter.

Vin & Sprit och glöggens skickliga förespråkare Åsa Orsvärn lanserade 2003 en speciell årgångsglögg i läckert röd flaska med namnet Blossa. Den hade smak av pomerans och efter den har en ny

glöggsmak och ny färg på samma Blossa-flaska lanserats varje år. Åsa Orsvärn som numera är Chief Blender på Blossa och hennes medarbetare har efter alla de här åren skapat en spänning och nyfikenhet i branschen på vilken smak som ska bli årets Blossa. De har genom åren funnit många klockrena smaker men även smaker som överraskat; några roliga av dem är Lingon & enbär, Havtorn & kanel, Blåbär, Saffran, Nypon, Kaffe och Lavendel – alla i matchande flaskor.

Earl Grey-smak i år

Årets Blossa har smak av Earl Greys te och är en av de mest friskt eleganta genom åren. Earl Greysmaken är tydlig men har kompletterats med apelsin och pomerans som för fram den klassiska glöggkryddningen på ett diskret och fint sätt. Och så är flaskan så vackert vit och »bristolblue«, precis som engelskt teporslin ska vara. Då passar också klassiska afternoon te-tilltugg som scones och stiltonost eller lax med dillcreme på toast extra bra till den brittiskinspirerade glöggstunden. Russinen och mandeln kan istället sparas till de mer »gamla hederliga« glöggsorterna som finns på systemet eller i dagligvaruhandeln. Njut och mys.

PS. En annan nyhet, som är rolig att nämna är ett recept från 1895 på en portvinsbaserad glögg från Johan Daniel Grönstedt. Det har Åsa Orsvärn nosat fram och försökt återskapa, eller snarare tolka, med några av dagens likartade viner som bas. De som ingick för 120 år sedan hade inte samma smaker som viner idag. »Blossa 1895« heter det trevliga resultatet.

»...man doppar en sockertopp i cognac eller brännvin och tänder på den och låter det smälta sockret droppa ner i en gryta med vin och kryddor.«

Vill man göra sin egen traditionella glögg kan man prova på ett recept från ur Vin- & Sprithistoriska museets samlingar.

Vinhandlarens glögg

ur »Recept-och förskärningsbok år 1897«

- 1 VANILJSTÅNG
- 2 BITTERMANDLAR
- 6–8 KARDEMUMMAKÄRNOR
- 1 KANELSTÅNG
- 1 DL RUSSIN
- 3 ½ DL COGNAC
- 1 FLASKA FYLLETT SPANSKT VIN
- 3 DL HALVSÖT SHERRY
- 3 DL STRÖSÖCKER

Skär vaniljstången och lägg den med övriga kryddor och russin i ½ dl cognac och låt stå övertäckt i två dygn. Smält sockret i lite kokande vatten. Blanda vin, sherry och cognac och tillsätt sockret och kryddblandningen. Värm glöggen och sila bort kryddorna. Om så önskas kan blandningen brännas av med en tändsticka. (OBS! Ha ett tättslutande lock i beredskap och tänk på att inte ha blandningen under köksfläkten.) Servera glöggen het.

Farmor Ellens alkoholfria glögg

(recept från TV 4)

- 1 LITER LAGOM UTSPÄDD SVARTVINBÄRSSAFT
- 4 ST KARDEMUMMAKÄRNOR
- 1 KANELSTÅNG
- 1 TSK SYLTAT, STRIMLAT APELSINSKAL
- 4 KRYDDNEJLIKOR
- 1 LITEN BIT TORKAD INGEFÄRA

Lägg de krossade kryddorna i en skvätt utspädd saft i en timme. Värm saften tillsammans med kryddorna. Låt stå och dra i 10 minuter. Sila bort kryddorna. Servera saftglöggen het.

FAKTA: Glögg är en nordisk varm dryck baserad på kryddat vin (vanligtvis rött). Ordet glögg kommer av det äldre ordet glöd, bildat av verbet glödgga värma upp. Källa: Wikipedia.

Vår »egen« Heidenstamfyr

»Svenska Högarna, vind, syd till sydväst, tio meter per sekund«
känner säkert många igen från radions sjörapport. De flesta av
oss har aldrig varit där. Vi kanske drömmer om att någon gång få
se Svenska Högarnas Heidenstamfyr av järn.

TEXT: Josefin Ekberg ILLUSTRATION: Lars Holm

Lars Holm - 2015
VINTER PÅ SVENSKA HÖGARNAS
ÖKAR!

FAKTA: Det finns en informationsbod med en liten utställning, torrtoalett, sopbod och två övernattningsbodar. Båttransporter och boende kan bokas genom tillsyningsmännen Alf och Sarah Anderin. Det finns ingen reguljärtrafik hit. Mer info på Skärgårdsstiftelsens hemsida. 1985 slog regeringen fast att bemanningen skulle fortsätta på Svenska Högarna (som även är naturreservat). Kostnaderna delas mellan Naturvårdsverket, Sjöfartsverket, Marinen och Norrtälje kommun och SMHI. Källa: Lysande Skärgård av Anders Hedin.

ÖGRUPPEN SVENSKA HÖGARNA

är känd redan från medeltiden som ett populärt fiskeskär. Strömmingsfiske var dåtidens guldgruvor. Det rädde rena klondykefebern. Under fiskeeran byggdes bodar, kapell och en liten krog på huvudön i arkipelagen – Storön. Nästa epok blev lotsverksamheten. Två skärkarlar fick tjänst som lotsar. Ett annat önskemål i dessa farliga vatten var en fyr. Efter många om och men fick man en träbåk, som senare flyttades till Storklappen utanför Västervik och står där än idag. Sent omsider 1874 stod Svenska Högarne

liga Heidenstamfyr klar. Med sin snillrika konstruktion var den flyttbar och enkel att montera. Det passade bra på denna isolerade plats, Stockholms skärgårds sista utpost i öster. Nu fick ön bofast befolkning året runt.

Den förste fyrmästaren som anställdes, sjökaptanen *Herman Petterson*, även kallad Bank-Pelle, blev närmast hjälteförklarad för sina modiga räddningsinsatser. Han belönades med den ena medaljen efter den andra. Efter sju år på Högarne sökte han och fick tjänst på fyrskeppet Västra Banken, vars överbyggnad idag kan beskådas i Öregrund. En anledning

till flytten antas ha varit missämja bland fyrpersonalen. Det var inte ovanligt att det blev bråk. Man kan tänka sig hur svårt det var att »trängas« på samma ö, långt ut i havsbandet och ingenstans att fly när det hettade till.

Ingen telefon

Många personligheter har jobbat på fyrplatsen. En del stod bara ut ett år. Den hierarki som rådde mellan fyrmästare, fyrvaktaren och fyrbiträdet har säkert satt käppar i hjulen för trivseln. Längre fanns det inte ens en telefon. Man var helt utlämnad. På denna ensliga plats, 1923 inträffade en tragisk olycka. Fyrbiträdet Blomqvist, fyrbiträdet Normans 18-årige son och fyrmästaren Linds 14-årige son skulle ta sig med skridskor och sparkstöttingar över isen till Rödlöga. De kom inte långt. Vid Västerbådan gick alla tre genom isen. Den enda man lyckades rädda var Linds son. Först efter en vecka nådde den tragiska nyheten fastlandet. Folk tyckte det var skandal att det inte fanns telefon på ön. Varpå en anonym privatperson donerade summan som krävdes för att dra ut en telefonledning.

Med kriget kom militären till Svenska Högarna. 1939 byggde försvaret en barack med ett luftbevakningstorn. Ända till 1960-talet rådde landstigningsförbud. Efter fyrfolkets påtryckningar var det åter fritt fram för båtfolk och andra att gästa ön. Vid den här tiden tjänstgjorde *Evert Ahlberg* som fyrvaktare (han blev sedermera en beryktad fyrmästare på Söderarm). Den sista december 1968 skulle bli fyrfolkets sista dag. Samma år drogs fyrskeppet Svenska Björn in för att ersättas av en kassunfyr.

Vädret blev kvar

En av männen ombord på fyrskeppet såg sin chans att bli kvar härute. Nämligen genom att bli väderobservatör på Storön. Fyrpersonalen skötte ju också väder-rapporterna, men eftersom den drogs in fanns ett uppdrag kvar att utföra, insåg fyrvaktare *Rune Öberg*. Sagt och gjort. Han kontaktade Vädertjänsten men fick

nobben. Då flyttade han helt sonika ut till ön och ringde igen.

Nu är jag här, är ni intresserade? frågade han en sista gång och fick jobbet.

Åren mellan 1968–1976 var Rune ensam härskare, frun Ulla som var mer sällskapssjuk flyttade till Blidö. Rune kallades för »kungen på Högarna« och blev omskriven i pressen som »Sveriges ensamaste människa«. Var tredje timme skulle han rapportera vädret. Utan någon avlösning. Det är lätt att förstå varför det

ibland sas »ingen uppgift« i sjörapporten. Karl'n måste ju få sova någon gång. Det här resulterade i ytterligare en tjänst. En ung slöjdläro från Stockholm, *Gunnar Hjerstrand* kom till undsättning.

Året därpå avled Rune oförhoppandes. Gunnar och hans blivande fru Britten fick själva sköta vädret. SMHI insåg att det krävdes fler väderobservatörer. Då kom *Elisabeth* och *Hans Anderin*. Efter 25 år flyttade paret Hjerstrand till Harö och kvar blev familjen Anderin. Idag delas sysslorna med sonen Alf och hans hustru Sarah som även är tillsynsmän åt Skärgårdsstiftelsen. Vi ringer upp Alf för att fråga hur det är att leva där på vintern.

Det är häftigt när det blåser hårt, säger han.

Alf berättar också om den gamla berg-uv som hoat här ända sedan 1996. För ett par veckor sedan fick han en ung hona att flirta med, som Nordens Ark släppte ut. Förhoppningen är att det blir små berguvsbebisar vad det lider.

Båtfolk och fågelskådare

Idag har den exotiska övärlden blivit ett alltmer populärt utflyktsmål för seglare

och fritidsbåtar. Antal besökare ökar stadigt. Ibland arrangeras båtutflykter. Även ornitologer älskar Svenska Högarna. Här finns ett ovanligt rikt fågelliv. Bland alla fågelarter kan nämnas sillgrissla, tobisgrissla, tordmule och labb. Alfågeln är också talrik samt ejdern. En raritet som gästas ön är bland annat en blåstjärt, vilket kan ge fågelskådare rysningar av välbehag. Ornitolog *Bill Douhan* har i 40 års tid ringmärkt fågel härute.

På Storön finns fina badklippor, goda solchanser och mycket att upptäcka. Som jättegyrtorna »Jättegubbens byxor« och »Trollgubbens byxor« samt en liten kyrkogård med klockstapel och två trojeborgar (det vill säga stenlabyrinter). På en klipphäll syns inskriptionen av *Axelius Ingemundi Hägg* och året 1614. Bredvid har hans ättlingar generalotsdirektören *Erik Hägg* och sonen Gunnar ristat in sina namn.

Öster om bebyggelsen ligger Rud-dammarna där det lär ha funnits rudor eller karpfiskar. En skröna berättar att ett fartyg med en gulds katt ombord förläste vid dammarna. Enligt spådomen kommer en tvilling född på Svenska Högarna i framtiden att hitta skatten. Och hur stor är den chansen kan tyckas med sån liten befolkning. Tro det eller ej, Alf och Sarah har tvillingar som nu är nio år. De har också ett barn på elva år.

Fyren är ju en sevärdhet i sig. Den enda Heidenstam-fyren i Stockholms skärgård. Men den hängde löst ett tag. När den hade spelat ut sin roll för sjöfarten fanns planer på rivning. Vilket föranledde en folkstorm. Skärgårdsstiftelsen samlade in 18 000 namnunderskrifter vilket gav resultat. »Håll Sverige Rent«-generalen *Sören Norrby* kläckte idén att bilda en stiftelse. Uppkallad till minne av mästarelotsen och skärgårdsprofilen *Edward Sjöblom* (vars pappa för övrigt hade arbetat på fyrplatsen). 1994 fick Edward Sjöbloms stiftelse överta fyren och ansvaret för den. Skärgårdsstiftelsen sköter det administrativa åt stiftelsen. För tillfället pågår ett uppprop till en insamling för att ge fyren en välbehövlig upprustning. Stötta gärna med ett bidrag. 🐦

»Fyren är ju en sevärdhet i sig. Den enda Heidenstam-fyren i Stockholms skärgård. Men den hängde löst ett tag.«

ROSLAGENS SJÖFARTSMUSEUM
Älmsta Väddö

Museum (550 m²) med rika samlingar från Roslagens sjöfart under gången tid
 Beläget på Kaplansbacken
 Egen brygga vid Väddö kanal

ÖPPETTIDER:
 1 juni to m 31 augusti kl 10.00 – 16.00
 Midsommarafton stängt
 Extra öppethållande för grupper efter överenskommelse

Telefon 0176-502 59
www.sjofartsmuseet.se
 Försäljning av kaffe, läsk, bröd och glass

Väddö »Här trivs man«

Väddö (Wäddö) är den norra delen av en ö i norra Roslagen (i Norrtälje kommun) och ligger cirka 10 mil norr om Stockholm. Väddö räknas tillsammans med den södra delen av ön, som går under namnet Björkö, som Sveriges till storleken sjunde största ö. I söder övergår Väddö till Barnens Ö och Björkö och i norr finns broförbindelse till Fogdö och Singö. Från Grisslehamn går färjor till och från Åland. Ön har cirka 3 000 permanentbostäder och drygt 8 000 fritidshus. Näringslivet på ön är beroende av sommarturismen. Många hantverkare arbetar som egna företagare.

percys
CATERING

0176-525 12
www.sirpercys.se

Spännande & traditionell mat med skärgårdskänsla

Olika bufféer • Bröllopsmenyer • Företagsfester
 Glas & porslin • Bord & stolar

Ni ordnar festen – vi ordnar resten

SALNÖ GÅRD

ETT SKÄRGÅRDSHEMMAN I ROSLAGEN

*Konferens • Kurs • Möten
 Bröllop • Fest • Logi*

TEL: 0176-93130

INFO@SALNOGARD.SE WWW.SALNOGARD.SE

ICA VÄDDÖ
 Supermarket 0176-778 80

**VI HAR ÖPPET 8-21
 ALLA DAGAR**

Välkommen!

PLANERA I TID!
 2016 ÅRS ALMANACKOR
 FINNS NU ATT KÖPA HÄR.
 JULPYSEL OCH PYNT
 INNAN TOMTEN KOMMER.

VÄLKOMMEN
 TILL TRIVSAMMA
PAPPERSTUGAN
 NORRTÄLJEV 3 0176-523 69
 ÄLMSTA

VI ÄR ÄVEN OMBUD FÖR SYSTEMBOLAGET
 TEL 0176-500 57

Juleljus stöpta i en bastu

Snart tändas tusen juleljus och många av dem har stöpts i bastun på ön Husö i Ålands skärgård. På Åland har de flerarmade Husöljusen blivit en kär tradition på julbordet.

TEXT: Helena Forsgård FOTO: Robert Jansson

DOFTEN AV LJUSMASSA slår emot när man stiger in i bastun. Golvet är täckt av stelnad stearin- och paraffinblandning och väggar och fönster är delvis insvepta av plast. Ljus är känsliga och om sydvästen drar in över viken och tränger in mellan springorna i stockarna – ja då kan det sluta med snedvridna och osäljbara ljus.

Säsongen är kort men intensiv. Från början av oktober till dagarna före jul är stöps det ljus från morgon till kväll i familjen Stenroos bastu. Till årets produktion har ett ton ljusmassa beställts – paraffin i block från Tyskland och stearin i flingform från Belgien.

Pappa Görans intresse för ljusstöpning visade sig bli ett lyckokast för familjen, som likt många andra i skärgården måste finna egna födkrokar och vara beredda att livnära sig på olika sätt. Det fina med ljus – för den som gör dem – är att de brinner upp och måste köpas på nytt, år efter år.

Egen teknik

Görans specialitet är tre- och femarmade ljus. Att stöpa enkla ljus är en sak, att stöpa flerarmade utan att armarna spretar ut och blir ojämna är en annan. Med åren har han förfinat sin teknik; greppen och knepen har utarbetats och nöts in.

I början eldade han i vedspisen och stod böjd över en plåthink med ljusmassa. Den metoden hade sina begränsningar både för kroppen och effektiviteten.

Göran Stenroos vet hur man stöper flerarmade ljus.

I dag har han två eluppvärmda grytor. En hög och en lägre. I den höga gör han flerarmade ljus, i den lägre stöper han enkla ljus som är upp till 60 cm långa.

Sårbara tonåringar

Först knyts vekarna på en stålpinne. Ett arbete som måste utföras med största noggrannhet när det gäller flerarmade ljus. Om det går snett här går det snett även i fortsättningen.

Ett trearmat ljus doppas 25–27 gånger och Görän har 80 ljus i produktion åt gången. Det blir ett bra kretslopp. De första har kallnat och kan doppas igen när han är klar med de sista.

När grenljusen är »tonåringar« – efter 10–15 dopp – är de extra sårbara. Då böjs armarna uppåt så att ljusen får det rätta utseendet. Det skall göras med känsla och fines. Inte för mycket och inte för lite.

När ljusen är klara återstår en sak – att ge ljusen en enhetlig fot. En järnklump med ett hål i har svarvats efter Görans anvisningar. Den hettas upp och ljusfoten trycks in i hålet. Då smälts överskottsmassan bort.

– Arbetet är tyngre än man tror. Det kräver koncentration hela tiden, säger Görän.

Bolljus

Sortimentet har utvidgats under årens lopp. Numera görs även snöbollsljus. Görän tar på sig tjocka handskar och mäter upp ljusmassa i sin näve. Så ner med händerna i en gryta med smält ljusmassa så att allt blir genomdränkt. Den våta massan kramas snabbt ihop till en boll, en veke sätts i och bollen får svalna på en plåt.

I dag är ljusstillverkningen uppe i en lagom takt. Fler ljus kunde säljas, men fler mäktar man inte med att stöpa med dagens utrustning. Det går inte heller att börja tidigare på året. Då är det för varmt och massan stelnar inte som den skall.

För en riktig jul

Under de första åren såldes ljusen i papperspåsar på den traditionella julmarknaden på »Ålands Skansen« – det vill säga friluftsmuseet Jan Karlsgården. Det var en dålig idé. Många kunder kom tillbaka året därpå och klagade över att det fina trearmade ljuset gått sönder redan under hemvägen.

– Då fick vi hjälp att utveckla en stadig förpackning för ljusen och det blev vår räddning. Då gick ljusen att sälja även i hantverksaffärer utanför Åland, säger Göran Stenroos.

Han har under årens lopp mött många stamkunder som säger samma sak.

– Det må finnas hur många massproducerade ljus som helst, men blir ingen riktig jul utan ett handstöpt grenljus från Husö! 🕯️

FAKTA

Husö ligger i Ålands östra skärgård och hör till kommunen Sottunga som har 100 invånare och som därmed är Finlands minsta kommun. På Husö bor numera fyra personer i två hushåll. På ön finns ett färjefäste och Ålands landskapsfärjor, som även tar både person- och lastbilar, angör ön mot beställning. Färjeresan från hamnen Långnäs på den åländska huvudön tar 1 timme och 40 minuter.

»Ett trearmat ljus doppas 25–27 gånger och Göran har 80 ljus i produktion åt gången.«

Skeppsvård som på medeltiden

På vintern träffas Blankas skeppslag på Medeltidsmuseet för att sy segel. Här får man lära sig allt om hur man gör repringar och splitsar rep på gammalt traditionellt vis. Blanka är en fartygsreplik av en medeltida roslagsskuta. Varje år seglar hon i Stockholms skärgård.

TEXT o FOTO: Helénè Lundgren

Erik Fischer och Theo Fick från medeltidsskeppet Blankas skeppslag visar Lovisa Amnéus och hennes mamma Thérèse hur man syr segel på ett gammalt traditionellt sätt.

»Påsen har ett hål i botten för segelgarnet som dras ut och vaxas tio gånger med bivax innan man börjar sy.«

NÄR SEGLINGSSÄSONGEN är över samlas de härliga sjöbussarna Erik Fischer, Theo Fick och andra entusiaster från Blankas skeppslag på Medeltidsmuseet. Här träffas de några helger under vintern för att sy segel, tält och kapell till medeltidsskeppet Blanka. Skeppet byggdes på 1980-talet på Medeltidsmuseet efter ett båtfynd av en gammal Roslagsskuta från år 1380, som hittades vid Helgeandsholmen. Några veckor per år kan man även få följa med på Blankas seglingar i Stockholms skärgård innan hon tas upp för vinterförvaring i oktober.

Åttaåriga Lovisa Amnéus och hennes mamma Thérèse är på besök på Medeltidsmuseet och tittar nyfiket på när Theo och Erik sitter och syr under sjömonster-tavlan. Theo håller på att sy fast repringarna som är förstärkningar för hålen i segelduken. I duken skär man ut hål som används till revsejsingarna för att kunna reva seglet.

– Det är tolv lager segelduk i sömmarna. I varannan söm är det blindsöm, och viker man in tyget så blir det tre lager. När man syr ihop två dukar så blir det fyra lager. Gör man en rev av det, så lägger man ett tredubbel lager, och då blir det nio eller tolv lager. Det är segelmakarens matematik, förklarar Theo Fick tålmodigt.

Knoparnas »bibel«

Det är inte lätt att hålla reda på alla detaljer och båttermier som Theo och Erik pratar om. De brukar använda uppslagsboken, *Ashleys book of knots* där alla knopar och olika sätt att sy finns med. På Blankas hemsida finns även en ordlista med olika termer.

– I Ashleys book of knots kan man hitta allt, från hur man slår rep runt tunnor eller hissar hästar ombord på fartyg. Boken är som en Bibel för hela världens sjömän, säger Erik Fischer.

Theo visar upp en påse som han använder för segelgarnet. Den innehåller ett garnnystan av tvåslaget lin, segelmakarhandske, bivax, en segelmakarkrok och segelsömmarnålarna som är trekantiga. Påsen har ett hål i botten för segelgarnet som dras ut och vaxas tio gånger med bivax innan man börjar sy. Theo lärde sig själv att sy segel på Wasamuseet i början av 1990-talet.

– Först fick vi sy en sjösäck innan

För att sy segel av linneduk behövs en segelmakarhandske, bivax, en segelmakarkrok och segelsömmarnålarna som är trekantiga.

Repringar behövs som förstärkning för hålen i segelduken.

Splitsverktyg med märkspik i olika storlek sticks in mellan tågvirket för att splitsa repen vilket är en svensk uppfinning. På så sätt får man enkelt en öppning på repet.

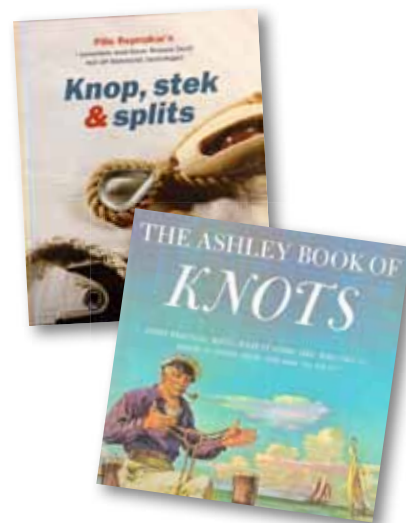
vi sydde skeppet Wasas minsta segel till fockmasten.

Varje år sen 2004 har skeppslaget suttit på Medeltidsmuseet, och sytt både ett tält och Blankas kapell. Kapellet spänns upp över skeppets rå där besättningen sover. Nu är det dags att byta Blankas segel och skeppslaget måste få tag på en segelmakare för att lika seglet.

– I flera år har vi sagt att seglet håller ett år till, men nu är det så dåligt, att det måste bytas. Seglet sys i linneduk och ska ha en buk i rätt form. Blir buken för stor eller för liten kan man inte segla så bra. Blankas nuvarande segel på kvadratmeter fungerar bra att segla med, så vi vill gärna behålla samma storlek, berättar Erik Fischer.

Info:

Vill du också tillhöra Blankas skeppslag? Det kostar 200 kr per år att vara med i skeppslaget (Erik berättar att det saknas en kvinnlig skeppare). Att segla med Blanka kostar 200 kronor per dag för mat. Seglingen bestäms beroende på väder och vind. Inga förkunskaper behövs. Alla åldrar är välkomna att lära sig att segla på ett gammalt traditionellt vis. På vintern kan man hjälpa till med segelsömnad, repslageri, riggning, knopar, splitsar, smide och båtbyggeri. www.blankaskeppslag.se

Boktips:

Ashleys Book of Knots av Clifford W. Ashley är som en Bibel för alla sjömän sen 1944. Boken innehåller cirka 7 000 illustrationer av nästan 4 000 knopar. Knoparna numreras och har därigenom ett internationellt gångbart identitetsnummer som kan användas som unik identifierare.

Pille Repmakar'n – Knop, Stek & Splits av Sven-Erik Andersson och Göran Romare är en klassisk bok om tågvirke, taglingar, bänslingar, klädningar, knopar, stekar och splitsar.

FAKTA

Vid utgrävningar på 1980-talet hittades 11 båtar vid Helgeandsholmen i Stockholm och skeppet Blanka samt Helga Holm är rekonstruktioner efter dessa medeltida båtar. En skuta som Blanka brukade användas till att transportera torkad fisk, sill i tunnor, sälkött, bränsle, hö och byggmaterial i Roslagen.

Kalla kårar i Bogesunds slott

Spökar det verkligen i Bogesunds slott?

När höstens mörker sveper in över Vaxholm vaknar 1600-talsslottet på Bogesund till liv. På mer än ett sätt. Förra året sålde biljetterna slut på några minuter. I år var Haunted House på Bogesunds slott tillbaka med fler föreställningar och mer fasa.

TEXT: Gunnika Isaksson-Lutteman FOTO: Lars Wagnert

TRE TONÅRSTJEJER HAR triggat upp varandra så till den grad att redan när de kliver innanför porten till slottet skriker de högt. Kostymkillen bredvid hakar på i tjutet och ser lite förvånad ut av sin egen reaktion. Plötsligt hörs ett oroväckande vrål utanför, portarna slits upp och in stormar en grotesk

man klädd i mask och blodig skjorta. I ena handen håller han en motorsåg och med sin lediga hand svingar han upp den skräckslagna damen i kappan på axeln och gruffar sig ut. Ingen av oss i gruppen fattar egentligen vad som händer, mer än att vi är en mindre nu och att vi med ens är väldigt på alerten.

– Vilken puls jag fick, viskar mannen i glasögon.

Vi smyger uppför trapporna i mörkret och kliver in i Riddarsalen. Vår guide berättar om målningarna i taket när hennes ficklampa plötsligt slutar fungera. Instinktivt vänder jag mig om och kontrollerar att dörren bakom mig är ordent-

ligt stängd. Adrenalinet pumpar i ådrorna när guiden panikartat ropar att vi måste ställa oss på tringlarna.

– Vilka trianglar, tänker jag febrilt, och tumultet som råder är inte bara i min hjärna, alla i gruppen springer i kaos.

Fasansfullt läskigt

Jag sätter foten i en triangel på golvet precis när något vaknar till liv i hörnet. Väsande närmar sig vålnaden och sniffar mig snart i nacken. Håren reser sig på

Kanske en besökare som blivit kvar sen förra årets Haunted house?

»Håren reser sig på armarna och en av de skrikande tjejerna hoppar desperat från triangel till triangel.«

armarna och en av de skrikande tjejerna hoppar desperat från triangel till triangel. Vålnaden suger tag i henne och slänger ner henne på golvet med full kraft.

– Oooh shit, stammar den amerikanske turisten bredvid.

Den skräddade guiden skuffar kvarvarande in i nästa rum. En sekunds tillfälligt lugn uppstår innan gruppen inser att vi ska gå en och en genom den kolsvarta passagen. Trevande sätter jag en fot framför den andra och skriker till när en mörk figur hoppar på mig från ingenstans. Skriket övergår till nervöst skratt och jag konstaterar att skräck och skratt är väldigt nära sammankopplat.

Jag får en ögonbindel av en bödel och uppmanas att följa repet med handen. Magen knyter sig och jag försöker frenetisk svälja bort salivet ur munnen. Något kittlar till i mitt ansikte och jag hoppar till av förskräckelse. Odefinierbara ljud ringer i öronen och jag funderar på om jag verkligen kommer hitta ut ur det här skräckslottet ikväll.

Tredje gradens skräck

Bogesunds slott har stått ensamt och övergivet sedan 1946 då staten tvångsinlöste egendomen. Men för några år sedan renoverades det och numera fladdrar det alltså i gardinerna igen. Sommarens guide turer och tv-inspelningen av »En natt på slottet« har fått slottet att återuppstå.

Magasin Skärgård lyckades haffa *Stefan Wall* efter genrepet till årets skräckshow.

– Om du inte tror på andar ska du komma till Bogesunds slott, fastslår Stefan bestämt.

Stefan tycker att skräck är en skön form av adrenalin kick.

– Skräck kryper in under huden på dig och det är mitt mål för besökarna på Bogesund slott, avslöjar Stefan.

Han var överväldigad av det stora intresset de fick förra året, därför har volymen skruvats upp ordentligt i år som han själv uttrycker det.

– Jag köpte precis en låda med likdelar från Kina, säger Stefan liksom i förbigående.

Förra årets fem turer har nu blivit tjugo. I årets tillställning har de otäcka karaktärerna fått en tveklaktig bakgrund, och de olika scenariorna som besökarna får uppleva har fått varsin historia. Grupperna är mindre och du kan välja på att bli skräm till »tredje graden« om du behöver lite extra krydda för att bli rädd. Det innebär att skådespelarna får ta i dig och att annat hemskt kan hända. För dem som är riktigt hårdhudade går det även att utsätta sig för »The last ride«, dock endast för dem som vågar uppleva känslan av att bli levande begravd. Nytt är även att en guide lotsar genom slottets vindlande korridorer och mörka prång.

– Jag är fascinerad av hur vi reagerar

Ingen går säker bland spökena i Bogesunds slott.

The last ride är inte för dem som lider av klaustrofobi.

Vålnaderna får nytt liv i Bogesunds slott.

vid rädsla, här bryter vi ner all form av försvar och alla murar, säger Stefan och fortsätter, du är trygg i gruppen men vad händer om den delas upp?

Gruppdynamiken är en aktör i årets skrämselshow, men mer vill han inte avslöja, för att inte förstöra effekten.

Från dans till skräck

Stefan Wall är uppväxt på Rindö och Vaxön, men bor numera på Resarö. Han är utbildad på Tibbles musikallinje, och är kanske mest känd för sin dansskola för barn och sina musikalproduktioner på Kastellet i Vaxholm. Stefan har tidigare jobbat i tv-branschen, både med Idol och Ernst Kirschsteigers auktionsprogram. Nu är han operativ chef på Danshuset och driver ett scenproduktionsbolag som tillhandahåller underhållning på bland annat fester, events och bröllop.

Skräck har han varit fascinerad av i hela sitt liv och när han mötte *Denise Bethke* föll allt på plats. Denise driver företaget Skrikfabriken som uteslutande jobbar med skräck. Med Vaxholms historiska miljöer till hands föddes tankarna på en svensk version av Haunted house. Premiärturen på Bogesunds slott förra året sålde slut på nolltid.

– Denise är från USA och där är Haunted house ett koncept, förklarar Stefan och fortsätter, för Sverige är det här nytt och utvecklingspotentialen är enorm.

Var beredd att ducka om du inte vill få likdelar dinglande i nacken.

Den största målgruppen är vuxna och Stefan menar att skräck är trendigt och ligger helt rätt i tiden.

Med »Besökarna« vill Stefan väcka reaktion och det måste hända något i människorna som vågar delta i Haunted house.

När han får tid över föreläser han om skräck och vad som händer i oss när vi blir rädda. De egna dansskorna har han temporärt lagt på hyllan.

– Min förhoppning är att folk kommer krypa ut på alla fyra från slottet, avslutar Stefan och ler, då har jag uppnått det jag vill. 🐾

Fotnot: Magasin Skärgårds reporter kom ut ur slottet med livet i behåll och tyckte faktiskt att det var kul när adrenalinet lagt sig.

Vågar du bli rädd?

Haunted house »Besökarna« på Bogesunds slott är ett samarbete mellan Wall scenproduktion och Skrikfabriken.

Åldersgränsen är 15 år men ingen övre åldersgräns finns, bara pacemakern är på plats.

För att få delta får du inte ha hjärtproblem, klaustrofobi eller epilepsi.

En tur tar 25 minuter och kostar 195 kronor och du kommer garanterat ut med andan i halsen och nerverna utanpå.

2015 års föreställningar var de två sista helgerna i oktober. Välkommen nästa höst. Om du törs.

Biljetter: billetto.se

Mer info: skrikfabriken.se

Läskiga källarvalv skrämmar slag på sina besökare.

W

FOTO: SKÄRGÅRDSSTIFTELSEN

Pippi i Trosa

Världens starkaste flicka, Pippi Långstrump fyller 70 år i år. Det firas i Trosa under november och december med en utställning på båda biblioteken. Här kan du låna Pippi-böcker på olika språk, se vad Pippi heter runtom i världen, titta på kända och okända Pippi-illustrationer och gå en Pippi-tipspromenad.

Handeln med fisk

För två år sedan gav Lars G Soldéus ut boken Fiskköpare, sumpskappare och deras seglande sumpar. I sin nya bok beskrivs närmare 100 hamnställen för fisk från Rådmansö till Lovö i Mönsterås på ostkusten. Hamnställena och dess historia är nästan okänt även för många av de som bor nära ett gammalt hamnställe. Från 1636 till 1847 hade fiskköparna i Stockholm monopol på att handla upp levande fisk från skärgårdsbefolkningen och sälja den till invånarna i staden. Läsaren hittar lätt till de olika hamnställena som är indelade i geografiska områden från Roslagen i norr till handeln med fisk i Kalmar läns skärgård. Bruksbåtar, segelsumpar och hambåtar har fått ett eget kapitel. Boken är också rikt illustrerad med nya och gamla bilder samt historiska kartor inlånade från Krigsarkivet. Med sina böcker lyfter författaren fram vårt gemensamma kulturarv. Han hoppas också att böckerna skall engagera flera till att efterforska i ämnet. /Roine Karlsson.

Boktips
Ett kulturarv
lyfts fram

TITEL: Fiskköpare möter fiskare. Från Rådmansö till Mönsterås.
FÖRFATTARE: Lars G Soldéus
FÖRLAG: Soldeko HB, Saltsjöbaden
ANTAL SIDOR: 159
CIRKAPPRIS: 273 kr
ISBN: 978-637-1838-0

Berguvar släpptes i skärgården

I höstas begav sig personal från Skärgårdsstiftelsen, Skansen, Nordens Ark, ornitologerna Claes Kyrk och Alar Broberg ut i skärgården för att släppa ut fem berguvar. Uvarna föddes i april i år på Skansen och Nordens Ark. Uvarna släpptes på gamla häckningslokaler. Platser där det funnits berguvar tidigare. En av uvarna fick komma till en berguvarshane som suttit ensam och hoat på Svenska Högarna i snart 20 år.

Adventskalender i Öregrund

FOTO: EVA FISCHER

fönster som deltar i evenemanget.

Den 1 till 24 december är det åter dags för Öregrunds årliga tradition med kreativa och personligt julpyntade fönster. Varje dag öppnas ett nytt fönster (läs: adventslucka). Det är både butikens skyltfönster och privatpersoners

Visste du att...

...främre delen av fördäck på ett fartyg kallas »backen«?

JULBORD
MED MAGISK SHOW

HÅKAN BERG

495:-
per person
inkl. mat

BOKA NU!
0771-1617 00
bokning@lyrankaherrens.se
www.marholmen.se

MARHOLMEN

MARINFLYTBRYGGAN

Egen tillverkning
Lager
Helhetslösningar
Flytbryggor i trä
Flytblock
Ponton- & hamnbryggor
Båt- & badbryggor
Bojar och bommar
Förtöjningsmaterial
Tillbehör

MARINFLYTBRYGGAN

Allt för hamnen

Tel. 0176-22 16 35 / 070-812 65 28 www.marinflytbryggan.se

Precis som förr – is i en »stack«

Visst är det praktiskt med kylskåp. Såvida inte strömmen går. För inte så många generationer sedan sågade man ut isblock på sjön och förvarade dem i så kallade »isstackar«. Ett hantverk som Veterantraktorklubben Norrtälje har väckt liv i.

TEXT: Josefin Ekberg FOTO: Roine Karlsson

Motordriven issåg.

SEDAN NÅGRA ÅR har Veterantraktorklubben åkt ut till sjön Ludden och sågat ut ett antal isblock för att förvara dem i en »isstack« täckt av sågspån vid Färsna gård utanför Norrtälje. I augusti på den traditionella Veterantraktordagen öppnas isstacken. Publiken får då se hur mycket av isblocken som finns kvar och kanske kyla ner sin läskande dryck med.

– Idén om att såga is och förvara den i isstack fick några av våra medlemmar för några år sedan. Eftersom vi vill visa upp livet på landet mellan åren 1920–1960 tyckte vi att issågningen passade bra, förklarar Traktorklubbens ordförande *Bengt Ericsson*.

Han har själv växt upp på en bondgård där man hade en »isstack«. Isblocken trawades upp i en pyramid och täcktes med spån. Stacken placerades på den skuggigaste platsen. Hemma hos Bengt stod den under några askar med tätt bladverk.

När värmen kom om våren tog man bort spånet och högg i isen med en vanlig yxa lagom stora bitar, till bland annat att kyla den spenvarma mjölken med. Sedan täcktes stacken igen med spånet. Varje dag under den varma årstiden hämtades is på det här sättet. I månadsskiftet augusti–september hade isstacken sjunkit ihop till en liten spånhög. Spånet återanvändes till kommande vinters isstack.

På Bengts fädernegård fanns också ett så kallat »isskåp« där isen låg i skåpets övre del och fungerade som ett kylskåp för diverse matvaror. Ett »modernare« alternativ till jordkällaren kan man säga. Isskåpet finns kvar på Bengts gård än idag.

För lite sågspån

Hantverket med att ta upp is och förvara den i spån har nu blivit en årlig tradition. Som bland andra unga människor uppvuxna med eldrivna kylskåp kan ta del av. De äldre ler förmodligen av nostalgiska

minnen. Traktorklubbens isprojekt har lett till varierande resultat. Vissa tabbar har man lärt sig av. Men vädret är svårt att påverka.

– 2011/2012 var första året. Vintern hade några kalla perioder och isen blev tillräckligt tjock. Men vi gjorde ett fel – för litet sågspån. Mycket is men för litet sågspån. Nästa vinter blev det dåligt med is. 2013/2014 blev det bättre. Då hade vi lärt oss att det behövs mycket sågspån och det gäller också att täcka sågspånen med något skyddande material mot regn. Så till vintern 2014/2015. Vi trodde att vi kunde allt. Men det var fel. Ett misstag var alldeles för litet sågspån i botten. Och så för litet is. Vi lade dit 12 isblock, för litet med sågspån och så fick vi en sommar med massor av regn. Inget tak eller annat skydd gjorde att isen försvann. På Veterantraktorns dag den 8 augusti grävde *Åke Lundin* och *Mats Sigvardsson* sig in till isstackens inre. Vi hade hoppats på stora

»–Vi hade hoppats på stora fina isblock. Men det som fanns kvar var några små isbitar och fuktig sågspån.«

fina isblock. Men det som fanns kvar var några små isbitar och fuktig sågspån, berättar Bengt vidare.

Tyskarna använde löv

Det spektakulära och ovanliga evenemanget drar mycket folk.

– Vid öppningen av isstacken finns alltid många intresserade. Även folk från andra länder, bland annat från Tyskland där någon berättade att man förvarade is i löv från träd, fortsätter Bengt.

Isstacken har formatet cirka fyra gånger fyra meter. Runt isen ska det vara riktigt med riktigt sågspån, inte kutterspån. Stacken kläs sedan med brädor.

– Nu har vi lärt läxan. Minst en halv meter sågspån i botten. På sidor och upp-

till behövs ännu tjockare. Helst ska det vara ett tak av något slag eller skyddande träd. Sjön Ludden har sötvatten så vi kan inte klaga på isens kvalitet, säger han.

Isen bör vara minst 12–15 centimeter tjock innan man sågar. En bra vinter, det vill säga kall, kan isblocken vara 50 gånger 50 centimeter tjocka. Klubben använder sig av en motordriven issåg men den har också en gammal hederlig handdriven issåg. Isblocken hakas fast med klassiska gamla iskrokar och fraktas vidare med traktor till stackbygget i Färsna.

– I vinter blir det åter issågning och stackläggning. När vi sommaren 2016 den 6 augusti – lyfter på täcket får vi se hur det står till med isen. Övning ger färdighet, avslutar Bengt. 🐾

Fakta

Is som kylmedel användes ända fram till 1970, främst i Stockholm och på restauranger och ölstugor. Behovet av att kyla matvaror har varit föremål för många mer eller mindre lyckade uppfinningar. De moderna kylskåpen såg dagens ljus på 1920-talet men blev vanligare i hushållen först efter andra världskriget. I USA förstås men också i Sverige. Förr var isen en stor handelsvara som folk var beredda att betala ordentligt för. På restauranger och de hushåll som hade möjlighet hade man skaffat så kallade »isskåp«. Där kunde man kyla matvaror och drycker till temperaturer mellan +5 och +10 grader. I Stockholms närhet fanns stora »islador« som i sin tur sålde till distributörer. Isen togs bland annat ur Mälaren. »Ismanen« var en aktad person, det var ett tungt jobb med isblock som kunde väga både 50 och 60 kilo. Kallt och tungt. Även på landsbygden behövdes is. Kylning av mjölk i stora kar innan färden till mejeriet. Även vissa hushåll på landet hade isskåp. Särskilt alla pensionat med sommargäster. Dagens 40-talister och äldre har tydliga minnen från istiderna. Kött- och fiskaffärer var stora konsumenter av is. I Norrtälje stad fanns flera islador – stora isstackar, i hamnen, vid mejeriet och säkert också bryggeriet. Än idag behövs is bland annat vid fiskhantering. /Bengt Ericsson, ordförande Veterantraktorklubben Norrtelje.

Traktorklubben har resurser.

Artipelag – natur och kultur i symbios

Utflyktsmålet Artipelag på Värmdö är inte bara en stor konsthall i skärgårdsnatur. Här finns något gott, kul och sevärt för alla att upptäcka. Förutom konst. Maten, underhållningen, designprylarna, arkitekturen och inte minst de omtalade toaletterna.

TEXT O FOTO: Hans Brandt

»ARTIPELAG« Art...i...pelag... smaka på det. Förmodligen går dina tankar mot konst i skärgården. Helt rätt men »Artipelag« på Hålludden, Värmdö är så mycket mer. Förutom konsten är byggnaderna i sig värda ett besök liksom placeringen i naturen, omgivningarna, hamnen och restaurangerna. Allt så genomtänkt och anpassat för besökarna och öppet året runt.

Artipelags tillkomst grundar sig på att

Konst i naturen.

makarna Björn och Lillemor Jakobson hade byggt upp firman BabyBjörn vars produkter nu säljs i över 50 länder. De funderade redan för cirka 15 år sedan på att etablera något nytt, det vill säga att bygga upp ett konstmuseum. Man köpte tomt i Vaxholm men fick inte bygglov där och letade därför vidare.

År 2005 hittade de den 22 hektar stora sjötomten på Hålludden vid Baggensfjärden åt Gustavsbergshället på Värmdö och fick bygglov. Den kände arkitekten Johan Nyrén anlätades att rita/designa de 10.400 kvadratmeter stora byggnaderna och anpassa byggnaderna till den omgivande naturen. Johan fick dessvärre aldrig uppleva Artipelags invigning då han gick bort dessförinnan.

Artipelag har åstadkommit utan några som helst bidrag och årligen besöks Artipelag av omkring 60 000 besökare och fler är välkomna. Björn Jakobson, 81 år, ser detta projekt, kanske »Baby Två« som en social välgärning. Men det är inte lättskött vilket man förstär då Björn fortfarande

är mycket noggrann med detaljerna och vill att allt skall vara av yttersta klass för besökarnas välbefinnande.

Ledstänger för barn

Byggnaderna saknar nästan helt räta vinklar och där finns bland annat en stor konsthall och en »Artbox« som lätt kan göras om för stora middagar eller events. Dessutom café och bufférestaurangen Bådan, á la carte restaurangen »Artipelag« samt en designbutik. I butiken finns naturligtvis BabyBjörn-produkter men även Artipelags egna fina designalster. Ett måste är att besöka taket med sedumtäckningen och labyrinten på gammalt vis samt toaletterna i bottenvåningen. Handfaten och väggarna finns bara på många av våra »hemmaönskelistor« långt ifrån hemmafikarartiklar i tidningarna eller TV:s »Timell-artade« program.

Allt, inte bara byggnaderna, är så detaljplanerat. Titta till exempel på ledstängerna i trapporna. Där sitter en ledstång på »normal« höjd och under den

Utställningen Land meets Water.

FOTO: ROINE KARLSSON

sitter även en lägre »barnanpassad«.

I den omgivande naturen finns spännande konstverk och man promenerar lätt på de fina spångerna som gör omvägar för träd som står i vägen för en genare promenad. Men det finns en tanke också bakom detta. Lutningen är aldrig mer än 8 % för att också de äldre, barnvagnarna och rullstolsburna besökare ska klara av promenaden på cirka 200 meter till och från hamnen. Där lägger turbotarna till och det finns många båtplatser för besökande privatbåtar som kanske bara vill äta lunch.

Kommer man inte med egen båt eller reguljär båt finns det många P-platser för den egna bilen om man inte åker kollektivt.

Förstklassiga upplevelser

Björn och Lillemor trappar nu ned men familjen behåller sitt inflytande och finns till hands.

I våras tillträdde Riitta Östberg som vd. Riitta har arbetat med marknadsföring inom bland annat Strömma Turism & Sjöfart, Destination Stockholm och hotellkedjor. Hon ser detta nya uppdrag som ett drömuuppdrag, att marknadsföra kultur i alla delar kombinerat med konferens/events och restaurang. Hon delar Björn och Lillemor Jakobsons visioner och har ett klart definierat ansvarsområde. Det bästa rådet hon fått från styrelseordföranden Björn Jakobson är att »aldrig vara för fin för att gå med stövlarna på«.

Riitta är lycklig att gå till jobbet varje dag och hoppas att hon kan öka andelen publika evenemang och kulturaktiviteter. Hon berättar att de cirka 80 årsanställda brinner för att jobba på Artipelag och för att leverera förstklassiga upplevelser.

Den vanligaste frågan Riitta får är vem krögaren är för de omtyckta restaurangerna. Svaret är att Artipelag själva driver caféet och restaurangerna med den uppskattade maten.

Under hösten och vintern har man många intressanta arrangemang. Exempelvis konstutställningen »Den monokroma Symfonin«, publika evenemang som »Alla kan äta Julbord« och »Underbart« med Cirkus Cirkör. För mer information se vidare på hemsidan artipelag.se.

Nyligen skrev också New York Times en positiv artikel om Artipelag som förhoppningsvis resulterar i många nya besökare från »over there«.

På väg från Artipelag uttryckte några herrar.....»Ja, till och med toaletterna var bra«.... och andra röster nämner.....»att de åker till Artipelag för att andas luften och rymden i och omkring Artipelag«.

»Ett måste är att besöka taket med sedumtäckningen och labyrinten på gammalt vis samt toaletterna i bottenvåningen.«

Tak med sedumgräs.

FOTO: ROINE KARLSSON

Baby Björns bärnsele.

Toaletter med handfat.

Butik och designshop.

Kasken som värmdde i strupen

I varje nummer berättar vi om en av blidökonstnären Erik »Kulan« Wennbergs tavlor. Baserade på verkliga händelser. Den här bilden skildrar hur skärgårdsgubbarna förtog sig en kaffekask när de transporterade in ved till frusna stockholmare.

SKÄRGÅRDSBOR HAR ALLTID varit mångsysslare för att överleva. Den varma årstiden seglade eller rodde man in till huvudstaden med strömning och annat. Tillbaka till ön hade man ibland med sig storstadsbornas avfall. Ännu en inkomstkälla. Vintertid behövde stockholmarna ved till sina kakelugnar. Det importerades från skärgården.

För att klara kylan under resan tog sig »skärgårdsgubbarna« gärna en värmande kaffekask eller kaffegök som det också kallades (enligt folktro kunde man bli »gökdärad«, det vill säga drabbas av olycka och sjukdom om man hörde göken på fastande mage). Troligtvis var det också äkta smuggelsprit som

kaffet kryddades med. Det fanns nämligen i överflöd från olika gömmor på öarna. Det här var långt före sjöfyllerilagens tid.

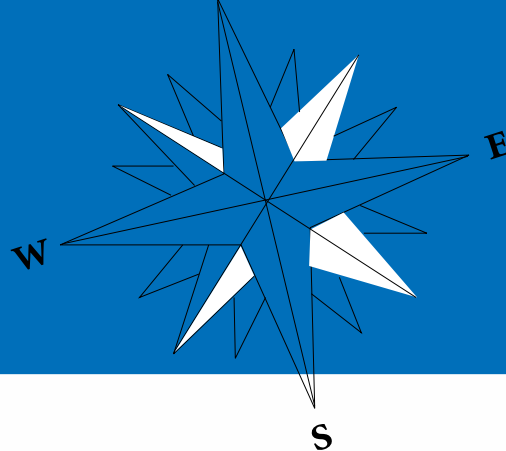
Blir du sugen på att provsmaka en kaffekask? Ett sätt att tillreda den är att först hälla i önskad mängd kaffe, sedan sakta hälla i spriten på en kaffesked som hålles i höjd med kaffet. Obs! Rör ej om. Spriten kan vara brännvin eller cognac. Är det inte gott nog kan man prova att ha i lite mer kaffe.

Eller sprit. Beroende på smaklökar och procenten alkohol. Men – säkerligen drabbas du inte av olycka eller sjukdom om du låter bli kasken. Snarare tvärtom.

/JOSEFIN EKBERG

Guiden

Julmarknad på Skansen.
Läs om fler julmarknader
på sid 68-69.

Din Skärgårdsguide

Hjälper dig att hitta alla krogar, vandrarhem, spa, sjötaxi
och sjöräddning. Och mycket mycket mer ...

Julmarknader

Östhammar/Öregrund

Norrboda/Gräsö. Lördag 21 november. Här finns havtorn, rökt fisk, träslöjd, handarbete, sylt och saft, tomtar, smycken, hembakat, julgrupper, loppis, julkärvar, karameller och mycket mer. Kl 11–15.

Hargshamn's Folkets hus. Lördag 21 november. Traditionell julmarknad med hantverk. Kl 10–15
Kafé Wilma. Söndagen den 22 november finner ni alla Öregrunds små fina, personliga butiker med sina marknadsstånd på Kafé Wilmas innergård. Wilmas jultallrik i kaféet.

Östhammar. Söndag 29 november. Skyltsöndag med trevlig julmarknad på Rådhusorget med försäljning av julpynt, bakverk och mycket mer. Passa även på att gå runt och beundra alla vackert dekorerade skyltfönster.

Besök även pepparkakhus-tävlingen i Rådhusalen mellan kl 15–19.

Jul på Gärdebyn, Alunda. Söndag 29 november. Välkommen till en hemtrevlig julmarknad och en stämningsfylld eftermiddag. Försäljning av hantverk, bakverk, lax, granar, kransar och mycket mer.

Anders Matsgården i Söderboda, Gräsö. Söndag 29 november. Öregrund. Lördag 5 december. »SKYLTLÖRDAG« i Öregrund. Besök även julmarknaden på hembygdsgården.

Österbybruk. Söndag 6 december. Julbasar på Hembygdsgården med lokala hantverkare, loppis, försäljning av julgranar hårt o mjukt bröd fr Bagarstugan. Kaféserving i Korsnäs villan med underhållning. Kl 12–15.

Lövstabruk. Lördag 5 – söndag 6 december. Stämningsfull julmarknad i Orangeriet, hantverkets Hus mfl platser i bruket. Julvisningar i den julsmykade herrgården mm. Kl 11–16.

Forsmarks bruk. Söndag 13 december. Traditionell julmarknad, med försäljning och musik. Brödbakning i bagarstugan, häst- och slädåkning, experimentverkstaden har öppet, tomten kommer med julklappar till barnen och mycket mer. Kl 11–16.

Norra skärgården

Wallby handelsträdgård, Finsta. Lördag 21 – söndag 22 november. Trivsamt julmarknad i växthusmiljö. Här finns knallar, hantverkare och lokala säljare. Dessutom julblommor och kaféserving i växthuset, tombola och fiskdamm för de yngsta. Kl 11–15.
Grisslehamns dansbana. Lördag 28 november. Försäljning av hantverk, gissa skinkans vikt, lotterier, korv o glögg. Kl 11–15.

Församlingshuset Singö. Lördag 28 november. På marknaden kan du köpa Singö Skärgårdsslöjds produkter, Fogdö lax, kaffe, hembakat, julmust/öl, skinkmackor och glögg. Singös egen flagga finns nu också som fasadflagga. Musikunderhållning och lotterier. Kl 11–15.

Tändardagen, Norrtälje. Lördag 28 november. Norrtälje startar upp julen med julaktiviteter på stan.

Färsna gård, strax norr om Norrtälje. Lördag 28 november. Gå omkring bland marknadsstånden och ta sedan en fika i 4H:s Café. Syltat/saftat, ekologisk honung, stickat, korvar. Försäljning av rostad potatis och andra överraskningar. Kl 11–14.

Hallstavik. Lördag 28 november. Föreningar och försäljare med traditionellt hantverk, som tex. julbollar, hemstöpta ljus stickat och virkat och mycket mera. Kaffe och skinksmörgås finns att köpa.

Åsavallen, Edsbro. Söndag 29 november. Traditionell julmarknad på Åsavallen. Julsånger framförda av elever från Edsbro skola kl 12 och 13. Försäljning av hantverk, julsaker och julpyssel mm. Servering av kaffe/glögg/korv och nygräddade väfflor. Tombola.

Blidö, Almviks brygga. Lördag 5 december. Traditionell skärgårdsljulmarknad med lokalt hantverk med mera. S/s Blidösund går från Stockholm till Blidö julmarknad. En klassisk resa med ångbåt, avg. Skeppsbron/Stockholm kl 09:00, åter i stan kl. 21:00.

Norrälje. Söndag den 6 december. Välkommen till en gammaldags julmarknad med lokala hantverk, bakverk, karameller etc. från lokala producenter i Norrälje stad. Denna dag kröns även Roslagens lucia. Öppet 11–16.

Pythagoras industrimuseum i Norrälje. Söndag 6 december. Bland den gamla fabriks maskiner och motorer, anordnas en julmarknad med kvalitets-hantverk. Dagen bjuder på besök av tomten, julpyssel för barn, ett julpyntat arbetarhem och mycket mer. Köttbullesmörgåsar, glögg och andra godsaker i Kafé Smedjan hela dagen. Kl 11–15.

Marholmen. Fredag 11 – söndag 13 december. Marholmen bjuder på en julmarknad med alla de klassiska julvarorna och unika hantverk.

Rimbo. Lördag 12 december. Rimbo julmarknad i centrum.

Mellersta skärgården

NedergårdenSödra Stavsudda. Lördag 21 – söndag 22 november. Glittrande gran, lysande stjärnor, läckra lyktor, värmande ljus, julprydnader, tomteringar, änglaringar, småtowntar, ulltomtar, julbelysningar, julstjärnor och julljusstakar, jultextilier, handdukar, linnepåslakan, dukar, servetter, löpare och tabletter, brickor, underlägg, skålar, fat, köksredskap, smycken mm. Kl 11–16.

Ljusterö torg, Österåker. Lördag 28 november kl 11–14. Ljusterökörens Julmarknad på Ljusterö Torg. Årets Lucia kröns på Julmarknaden Kl 13:00

Wira Bruk 1:a advent. Lördag 28 och söndag 29 november. En specialutställning med namnet KryptozologiskaSällskapet Sällsamma Samlingar/Vättar och Vittror i Wira. Marknadsstånd på bruksgården inramade med julgranar. Ta en tur ner till gamla smedjan där man kan höra hammerslagen. Lyssna på smedens historier från förr. Ta en tur in i konstsmidesbutikerna där det är julpyntat. I Tingshuset har Café Mästersmeden laddat upp med julbetonade bakverk. Kl 11–17.

Skärgårdsmuseet, Stavsns. Lördag 28 november. Marknadsstånd med konfekt, hantverk, delikatesser och annat som hör en julmarknad till. I Museets butik säljs konstkort, spel, antikvariska böcker, kopior

av gamla sjökort m.m. OBS! Endast kontant betalning av varor. Kl 11–15.

Sandhamn. Lördag 28 november. En liten julmarknad med de lokala företagens delikatesser, konsthantverk och annat som hör julen till. Affärer, restauranger och caféer håller öppet. Från kl 11.

Skansen, Djurgården. Helgerna 28–29 november, 5–6, 12–13, 19–20 december kl 10–16.

Skansens Julmarknad dignar av godsaker, mat, marmelader och glögg. Här finns även hantverk, design och leksaker och en massa annat. Upplev jular från förr i hus och gårdar och lyssna till våra skickliga spelmän. Adventskonsorter i Seglora kyrka, julpyssel i Skogens hus och svängom runt granen. Hälsa på hos djuren – både nordiska djur utomhus och smådjur på Lill-skansen. Körsångare tar ton lite varstans och sprider en härlig stämning.

Värmdö Bygdegård. Söndag 29 november. Här hittar du konst & hantverk, lokala delikatesser som sylt, honung, rapsolja, musli, senap och mycket mer. Kaffeservering med hembakat finns att köpa på plats och även lotteri med fina priser. Kl 10–16.

Ingarö hembygdsgård i Kulturladan. Söndag 29 november från kl 12. Försäljning av hand-

arbeten, julsaker, hembakt bröd och lotterier. Korvgrillning och servering av kaffe med hembakt.

Vaxholm. Lördag 5 – söndag 6 december. Hitta dina julklappar från de mysiga marknadsstånden. På lördagen kan barnen lämna önskelistan till tomten som sitter på rådhustrappan kl 13:00. Under söndagen kommer tomten tillbaka med vaxholmsbåten kl 13:10 och därefter, kl 13:30 blir det dans kring granen vid Söderhamnsplan. Tomten har också godis med sig som han delar ut från Rådhustrappan kl 14. Båda dagarna finns det möjlighet att köpa lotter med fina vinster.

Åkersberga Växtförsäljning. Lördag 12 – söndag 13 december. Se mer info på bergavaxter.se.

Södra skärgården

Muskö Hembygdsgård. Lördag 28 november. Försäljning av hemslöjd, hembakat, lotter m.m. Servering av kaffe, te, saft med enklare förtäring. Kl 10–15.

Björkdals Gård, Muskö. Lördag 28–söndag 29 november. Rökt fårfiol, lammkorv, hembakat och annat smält och gott. På logen är det kaffeservering. Välkomna att se hur fåren har det. Kl 10–16.

Trosa. Söndag 29 november. Traditionsenlig gammeldags marknad. Fokus på hemodlade gårdsprodukter, egentillverkade konsthantverk, bruksvaror, saft, sylt, sömnader och snickerier, allt med klass och kvalitet. Kl 10-15.

Jul på Landsort. Lördag 5 december. Då ön öppnar sig: tornet, fyren, vandrarhemmet, puben, julbord på restaurangen, kapellet, Erstabatteriet, hantverksbutikerna. Vandrarhemmet erbjuder fika och smörgåsar. Svedtiljas restaurang serverar julbord, boka på 08-520 341 11/070-542 80 48. Erstabatteriet visas, boka din tur på 072-200 05 06. Saltboden håller puben öppen, utkiken i tornet visas och likaså fyren. Klockan 16.00 sjunger Torö kyrkokör adventssånger i kapellet.

Utö Vårdshus. Lördag 5 – söndag 6, lördag 12 – söndag 13 december. Redan när du stiger i land möts du av julstämningen från de pyntade bodarna i hamnen och en kort promenad uppför backen tar dig till vårdshusparken där hantverkare och jultomtar trängs medan doften av enris, glögg och sotad strömming sprider sig runt julmarknaden. Julkärvar, mistlar och hantverk.

Dalarö. Lördag 5 – söndag 6 december. Skärgårdens längsta julmarknad från Kanalbron, via Dalarö torg, Odinsvägen, Tullhuset till Kanalbron. Kl 10–16.

Tullgarn, Trosa. Lördag 5 – söndag 6, lördag 12 – söndag 13 december. Julmarknad i Drottning Victorias Hovstall & Orangeriet. Tullgarn lyses upp med facklor och marschaller. Hantverk i mängder. Kl 11–17.

Nynäshamn Fiskehamn. Lördag 5 – söndag 6 december. Ta en tur med ångtåget eller ångbåten till Nynäshamns julmarknad med försäljning av bröd, sylt, blommor, smycken, choklad, godis, korv, hantverk med mera. Ponnyridning. Tomten åker wakeboard. Kl 11–16.

Häringe Slott. Söndag 13 december. Julmarknad med julgransförsäljning, hantverk och klassiskt julgodis. Café och slottet öppet som vanligt. Kl 11–17.

Åland

Jan Karlsgårdens Friluftsmuseum i Sund. Lördag 28 november. Lilla julmarknaden är Ålands äldsta och största julmarknad med försäljare från när och fjärran. Lokala hantverksprodukter, bröd, sylt, saft, hemstöpta ljus mm. I mangårdsbyggnaden sitter tomten och skriver önskelista. Traditionellt slottsglögg serveras i Kastelholms slotts Borgstuga kl. 10.30–15.30. Vita Björn är öppet kl. 10–15.

Mariehamn, torget. Lördag 5 december. Kl 10–15. Med reservation för ev. ändringar.

»Lite gott
att äta och
någonstans
att bo.«

Krogar

Öregrund/Östhammar

ADAS KAFFESTUGA, ÖSTHAMMAR
0173-129 99
www.adaskaffestuga.se

BETTANS HEMBAGERI, GIMO
0173-120 20
www.bettanshembageri.se

CAFE NORRA PORTEN, LÖVSTABRUK
0294-310 67
cafenorraporten@hotmail.com

**FORSMARKS WÄRDShUS & CAFE,
FORSMARK** 0173-501 00
www.forsmarkwardshus.se

GLADAN RESTAURANG, ÖSTHAMMAR
0173-215 00

KAFE WILMA, ÖREGRUND
0173-300 31
www.kafewilma.se

**KINA-THAI RESTAURANG,
ÖSTHAMMAR**
0173-175 54, 073-742 27 72

**MJÖLNARENS MAT & CAFÉ,
ÖSTHAMMAR**
0173-128 88
www.cafemjolnaren.com

**NORRSKEDIKA HOTELL,
NORRSKEDIKA**
0173-150 55
www.gamlajarnhandeln.se

**RESTAURANG HUMMELGRUND,
ÖREGRUND**
0173-314 26
www.hummelgrund.se

SJÖKROGEN, ÖSTHAMMAR
072-721 25 29
www.sjokrogeniosthammar.se

SUSHI INDORA, ÖSTHAMMAR
073-996 87 97, 070-350 61 76
www.facebook.com/sushiindora

Norra skärgården

BLIDÖ HAMNKROG, BLIDÖ
0176-825 99
www.blidohamnkrog.se

CAFE CHOCOLATE, RIMBÖ
0175-710 50
www.cafechocolate.se

FEJANS KROG
0176-430 42 (öppet sommartid)
www.fejan.se

MARHOLMEN, NORRTÄLJE
0176-20 81 00/75
www.marholmen.com

HOTELL HAVSBADEN, GRISSLEHAMN
0175-309 30
www.hotellhavsbaden.se

HAVSPIREN RESTAURANG, NORRTÄLJE
0176-162 20
www.havspiren.se

**KÄRLEKSUDDENS
SKÄRGÅRDSRESTAURANG, NORRTÄLJE**
0176-101 11
www.karleksuddennorrtalje.se

PIZZERIA GRÄDDÖ, GRÄDDÖ
0176-400 11

RÄNÄS SLOTT, RÄNÄS
0175-747 00
www.ranasslott.se

CAFE TRE PRALINER, NORRTÄLJE
0176-125 50
www.trepraliner.se

ÄTLETET I NORRTÄLJE
0176-70 04 50
www.atellet.se

Mellersta skärgården

ARTIPELAG, VÄRMDÖ
08-570 130 00
www.artipelag.se

**BAGERIET BAR & RESTAURANG,
STAVSNÄS**
08-571 504 60
www.stavsnashembageri.se

**BEST WESTERN THE PUBLIC HOTEL,
ÅKERSEGA**
08-558 090 00
www.publichotel.se

BULLANDÖ KROG, VÄRMDÖ
08-571 458 54
www.bullandokrog.se

**DOMARUDDENS FRILUFTSGÅRD,
ÅKERSEGA**
08-540 208 25
www.domarudden.se

**FREDRIKSBOGS HOTELL,
VÄRMDÖ/RINDÖ**
08-541 380 50
www.fredriksborghotel.se

GRINDA WÄRDShUS, GRINDA
08-542 494 91
www.grindawardshus.se

INGMARSÖ KROG, INGARSÖ
08-542 468 00
www.ingmarsokrog.com

NEDERGÅRDEN, SÖDRA STAVSUDDA
070-516 54 04
www.nedergarden.com

NORRA STAVSUDDA HANDEL
08-571 650 78
www.stavsudda-handel.se

NYCKELVIKENS HERRGÅRD, NACKA
08-718 00 21
www.nyckelviken.com

PÄRLAN PÅ MÖJA, MÖJA
08-571 641 85
www.parlanpamoja.se

**RÖKERIET FJÄDERHOLMARN,
FJÄDERHOLMARN**
08-716 50 88
www.rokeriet-fjaderholmarna.se

RESTAURANG HJERTA, SKEPPSHOLMEN
08-520 236 70
www.restuaranghjerta.se

SANDHAMNS VÄRDShUS
08-571 530 51
www.sandhamns-wardshus.se

**SOLBRÄNNAN RESTAURANG & CAFÉ,
ÖSTERSKÄR**
08-540 609 09
www.solbrannan.se

SVARTSÖ KROG, SVARTSÖ
08-542 472 55
www.svartsokrog.se

VAXHOLMS BRYGGHUS, RINDÖ
072-300 00 46
www.vaxholmsbryggghus.se

VAXHOLMS KASTELL, VAXHOLM
08-12 00 48 70
www.kastellet.com

WIKSTRÖMS FISK, MÖJA
08-571 641 70
www.wikstromsfisk.se

Södra skärgården

ANTONS KROG, TROSA
0156-127 49
www.antonskrog.se

BÅTSHAKET, ÅLÖ
08-501 574 63
www.batshaket.se (sommartid)

**FRIDA'S CAFE & KONDITORI,
NYNÄSHAMN**
08-520 112 06
www.facebook.com/fridas

**KAFE RADIOKAKAN & MOPEDEM,
NYNÄSHAMN**
08-520 132 00
www.mopedum.se

**KÖRUNDA GOLF & KONFERENSHOTELL,
NYNÄSHAMN**
08-520 390 30
www.korunda.se

**LOTSTORNET & SVEDTILJAS,
LANDSORT**
08-520 341 11
www.g-mo.se

**LANDSORTS GÄSTHAMN & STUGOR,
LANDSORT**
08-520 341 20, 0709-562 561
www.sjoblomsservice.se

MARINA BEACH CLUB, NYNÄSHAMN
08-520 219 00
www.ayabeachclub.com

NILSSONS BAGERI, TROSA/NYKÖPING
0156-123 94 (Trosa),
0155-212 325 (Nyköping)
www.mekkakonditori.se

NYNÄS HAVSBAD, NYNÄSHAMN
08-520 604 00
www.nynashavsbad.se

NÄMDÖ KÖK & BAR, NÄMDÖ
08-571 563 79
www.gunslivs.se

OAXEN BYGDEGÅRD, MÖRKÖ
070-453 85 33
www.oaxenbygdegard.se

ORNÖ BÅTVARV, ORNÖ
08-501 581 00
www.ornobatvarv.se

TROSA HAVSBAD, TROSA
0156-124 94
www.trosahavsbad.se

**ÅGÅRDEN HOTELL, RESTAURANG &
TRÄDGÅRDSBAR, TROSA**
0156-400 90
www.agarden-trosa.se

Åland

PARK ALANDIA HOTELL, MARIEHAMN
+358 (0)18 141 30
www.parkalandiahotel.com

Boende

Östhammar/Öregrund

BO & KAJAK, ÖREGRUND
070-280 54 42
www.bokajak.se

EPOKGÅRDEN, ÖREGRUND
0173-302 00
www.epokgarden.se

**GUNILLAS BED & BREAKFAST,
ÖSTHAMMAR**
0173-125 26, 070-648 98 75
www.gunhem.se

KAFE WILMA, ÖREGRUND
0173-300 31
www.kafewilma.se

**KRISTINAS BED & BREAKFAST,
ÖSTHAMMAR**
070-238 15 46
www.kristinas.se

KLOCKARGÅRDEN, ÖREGRUND
0705-55 65 85
www.klockargardenoregrund.se

**LEUFSTABRUKS WÄRDShUS &
KONFERENS, LÖVSTABRUK**
0294-311 22
www.leufstabrukwardshus.se

NORRSKEDIKA HOTELL & CAFÉ
0708-841 442
www.gamlajarnhandeln.se

PENSIONAT ANKARGÅRDEN, ÖREGRUND
0173-305 12
www.ankargarden.se

RÄVSTENS STUGBY, GRÄSÖ
0173-360 18
www.ravsten.se

STRANDHOTELLET I ÖREGRUND
0173-316 00
www.strandhotellet.nu

TUSEN OCH EN NATT, ÖSTHAMMAR
0173-101 81
www.facebook.com/TusenOch1Natt

UDDENS B & B, ÖREGRUND
0173-302 20, 070-316 59 99
www.uddensbb.se
VILLA ROSENBERG, SNESSLINGEBERG
0173-170 00
www.villarosenberg.se
VILLA ÖSTHAMMAR, ÖSTHAMMAR
070-56 51 877
www.villaosthammar.se
ÖRSKÅRS FYR, VANDRARHEM & SERVERING
Boka@orskarsfyr.se
www.orskarsfyr.se

Norra skärgården

ARHOLMA NORD – ARCHIPELAGO LODGE
0176-560 40
www.arholmanord.se
ARHOLMA VANDRARHEM
BULL-AUGUST GÅRD
0722-43 35 89, 0176-560 18
www.bullaugust.se
BLIDÖ HAMNKROG, BLIDÖ
0176-825 99
www.blidohamnrog.se
CARLBERG BED & BREAKFAST, BERGSHAMRA
0176-260 420
www.carlbergbo.se
FEJANS KROG, FEJAN
0176-430 41, www.fejan.se
FRITIDSBYRN KAPELLSKÄRET, RÅDMANSÖ
0176-441 69, 0708-800 838
www.fritidsbyn.se
GRISSEHAMNS GÅRD, GRISSEHAMN
0175-302 52, 070-755 73 51
www.grissehamngard.se
HOTELL HAVSBADEN, GRISSEHAMN
0175-309 30
www.hotellhavsbaden.se
KVARNUDDEN, GRÄDDÖ
0176-400 50, 0733-833 786,
0739-87 20 03
www.kvarnudden.se
LIDÖ VÄRDShUS, LIDÖ
0176-404 99,
www.lidövardshus.se
LYCKHEM SKÄRGÅRDSPENSIONAT, BJÖRKÖ
0176-940 27 www.lyckhem.nu
LYRAN KONFERENS, MARHOLMEN
0176-20 81 00
www.marholmen.com
RÄNÅS SLOTT, RÄNÅS
0175-747 00
www.ranasslott.se
SALNÖ GÅRD, VÄDDÖ
0176-931 30
www.salnogard.se
SIARÖFORTET, LJUSTERÖ
08-24 30 90
www.blidosundsbolaget.se
SVEN FREDRIKSSON BED & BREAKFAST, NORRTÄLJE
070-209 42 43
www.svenfredriksson.com

STF VANDRARHEMMET HVILAN, NORRTÄLJE
0176-133 16
www.vandrarhemnorrtalje.se
VILLA DAGMAR, FURUSUND
070-757 57 46, 076-212 98 97
www.villadagmar.se
WIK BED & BREAKFAST, SÖDERBYKARL
0176-27 03 22, 070-789 69 98
www.wikbnb.se
ÄTTELLET I NORRTÄLJE
0176-70 04 50
www.atellet.se

Mellersta skärgården

BEST WESTERN THE PUBLIC HOTEL, ÅKERSERGA
08-558 090 00
www.publichotel.se
BOGESUNDSGÅRDEN, VAXHOLM
08-541 322 40
www.bogesundsgarden.se
DJURÖNÅSET, DJURÖ
08-571 490 00
www.djuronaset.com
FINNHAMNS VANDRARHEM
08-542 462 12
www.finnhamn.se
FREDRIKSBORGS HOTELL, VÄRMDÖ
08-541 380 50
www.fredriksborghotel.se
GRINDA VANDRARHEM, GRINDA
08-542 494 91
www.grindawardshus.se
IDÖBORG KONFERENS & RETREAT
08-571 590 66
www.idoborg.se
MÖJA GÅSTHEM, MÖJA
0709-49 45 20
www.mojagasthem.se
NORRGÅRDEN B&B, INGMARS Ö
0708-250 258, 073-357 2674
www.ingmarsonnorgard.se
SANDHAMNS VÄRDShUS, SANDHAMN
08-571 530 51
www.sandhamns-vardshus.se
SANDS HOTELL, SANDHAMN
08-571 530 20
www.sandshotell.se
SVARTSÖ SKÄRGÅRDSHOTELL & VANDRARHEM, SVARTSÖ
08-542 474 00
www.svartsonorra.se
VAXHOLMS B&B, VAXHOLM
0703-725 333
www.vaxholmsbedandbreakfast.se

Södra skärgården

EKUDDENS VANDRARHEM, GÄLÖ
0707-60 92 90
www.ekuddensvandrarhem.se

FJÄRDLÅNG VANDRARHEM
073-595 53 03
www.enebackens.se
GRUNDETS VANDRARHEM, RÖGRUND
08-571 561 10
www.grundet.se
HÄRINGE SLOTT, VÄSTER HANINGE
08-504 204 40
www.haringeslott.se
KÖRUNDA GOLF & KONFERENSHOTELL, NYNÄSHAMN
08-520 390 30
www.korunda.se
LANDSORTS VANDRARHEM, LANDSORT
08-520 341 05,
www.landsort.com
LOTSTORNET & SVEDTILJAS, LANDSORT
08-520 341 11
www.g-mo.se
NYNÄS HAVSBAD, NYNÄSHAMN
08-520 604 00
www.nynashavsbad.se
OAXEN BYGDEGÅRD, OAXEN
070-453 85 33
www.oaxenbygdegard.se
SKÄRGÅRDSHOTELLET, NYNÄSHAMN
08-520 111 20
www.skargardshotellet.com
STF STUDIO LAGNÖ, TROSA
0156-224 70,
www.studiolagno.se
ÅGÅRDEN HOTELL, RESTAURANG & TRÄDGÅRDSBAR, TROSA
0156-400 90
www.agarden-trosa.se
PENSIONAT SOLHEM, MARIEHAMN
+358 18 163 22
www.visitaland.com/solhem
PARK ALANDIA HOTELL, MARIEHAMN
+358 (0)18 141 30
www.parkalandiahotel.com

Stugor

Östhammar/Öregrund

BO & KAJAK, ÖREGRUND
070-280 54 42
www.bokajak.se
EPOK GÅRDEN, ÖREGRUND
0173-302 00
www.epokgarden.se
KRISTINAS BED & BREAKFAST, ÖSTHAMMAR
070-238 15 46
www.kristinas.se
RÄVSTENS STUGBY, GRÄSÖ
0173-360 18
www.ravsten.se
ÖRSKÅRS FYR, VANDRARHEM & SERVERING
0173-340 21
www.orskarsfyr.se

Norra Skärgården

GRISSEHAMNS MARINA & CAMPING
0175-330 30 (camping)
0175-306 49 (marina)
www.grissehamnsmarina.se

LIDÖ VÄRDShUS, LIDÖ
0176-404 99
www.lidövardshus.se
LJUSTERÖ SKÄRGÅRDSCENTER
08-542 424 01
www.ljusteroskargardscenter.se
LYCKHEM SKÄRGÅRDSPENSIONAT, BJÖRKÖ
0176-940 27
www.lyckhem.nu
LYRAN KONFERENS, MARHOLMEN
0176-20 81 00
www.marholmen.com
SANDVIKEN CAMPING & HAVSBAD, VÄDDÖ
0176-503 15
www.sandvikencamping.se
FRITIDSBYRN KAPELLSKÄRET, RÅDMANSÖ
0176-441 69, 0708-800 838
www.fritidsbyn.se

Mellersta skärgården

DOMARUDDENS FRILUFTSGÅRD, ÅKERSERGA
08-540 208 25
www.domarudden.se
FJÄRDEN
070-832 88 63
www.fjarden.se
GRINDA STUGBY, GRINDA
08-542 494 91
www.grindawardshus.se
IDÖBORG KONFERENS & RETREAT
08-571 590 66
www.idoborg.se
MÖJA GÅSTHEM, MÖJA
0709-49 45 20
www.mojagasthem.se
STOCKHOLMS SKÄRGÅRDSTUGOR
08-570 231 31
www.skargardsstugor.se

Södra Skärgården

LANDSORTS GÅSTHAMN & STUGOR
08-520 341 20, 0709-562 561
www.sjoblomsservice.se
ORNÖ BÅTVARV, ORNÖ
08-501 581 00
www.ornobatvarv.se
TROSA HAVSBAD, TROSA
0156-124 94
www.trosahavsbad.se
UTÖ STUGA, UTÖ
070-251 01 21
www.utostuga.se

STUGSOMMAR
020-625 625
www.stugsommar.se

Camping

FRITIDSBYRN KAPELLSKÄRET, RÅDMANSÖ
0176-441 69, 0708-800 838
www.fritidsbyn.se
GRISSEHAMNS MARINA & CAMPING
0175-330 30 (camping)
0175-306 49 (marina)
www.grisslehamnsmarina.se
SANDVIKEN CAMPING & HAVSBAD, VÄDDÖ
0176-503 15
www.sandvikencamping.se
TROSA HAVSBAD, TROSA
0156-124 94
www.trosahavsbad.se

Konferens/Bröllop

Öregrund/Östhammar

EPOKGÅRDEN, ÖREGRUND
0173-302 00
www.epokgården.se
LEUFSTABRUKS VÄRDHUS & KONFERENS, LÖVSTABRUK
0294-311 22
www.leufstabrukwardshus.se
PENSIONAT ANKARGÅRDEN, ÖREGRUND
0173-305 12
www.ankargarden.se
RÄVSTENS STUGBY, GRÄSÖ
0173-360 18
www.ravsten.se
STRANDHOTELLET I ÖREGRUND
0173-316 00
www.strandhotellet.nu

Norra skärgården

FEJANS KROG, FEJAN
0176-430 41
www.fejan.se
HOTELL HAVSBADEN, GRISSEHAMN
0175-309 30
www.hotellhavsbaden.se
LIDÖ VÄRDHUS, LIDÖ
0176-404 99
www.lidovardshus.se

LYRAN KONFERENS MARHOLMEN, NORRTÄLJE
0771-16 17 00 (bokningen)
www.lyrankonferens.se
NORR MALMA HB, SVANBERGA
070-370 33 91
www.fyrspann.se
RÄNÄS SLOTT, RÄNÄS
0175-747 00
www.ranasslott.se
SALNÖ GÅRD, VÄDDÖ
0176-931 90
www.salnogard.se
SÖDERARM – FYREN I ÅLANDS HAV
0176-432 12
www.soderarm.com

Mellersta skärgården

ARTIPELAG, VÄRMDÖ
08-570 130 00
www.artipelag.se
BEST WESTERN THE PUBLIC HOTEL, ÅKERSERGA
08-558 090 00
www.publichotel.se
BULLANDÖ KROG, VÄRMDÖ
08-571 458 54
www.bullandokrog.se
BOGESUNDSGÅRDEN, VAXHOLM
08-541 322 40
www.bogesundsgarden.se
DJURÖNÅSET, DJURÖ
08-571 490 00
www.djuronaset.com
DOMARUDDENS FRILUFTSGÅRD, ÅKERSERGA
08-540 208 25
www.domarudden.se
FREDRIKSBORGS HOTELL, VÄRMDÖ
08-541 380 50
www.fredriksborghotel.se
GRINDA VÄRDHUS, GRINDA
08-542 494 91
www.grindawardshus.se
IDÖBORG KONFERENS & RETREAT
08-571 590 66
www.idoborg.se
MÖJA GÄSTHUS
0709-49 45 20
www.mojagasthus.se
NJUTA SPA, NACKA STRAND
08-21 21 68, 0707-21 21 26
www.njutaspas.se
SAILING EVENTS, VÄRMDÖ
08-571 471 00
www.sailingevents.se
SANDS HOTELL, SANDHAMN
08-571 530 20
www.sandshotell.se
SEGELFARTYGET T/S CONSTANTIA
070-577 32 33
www.constantia.se
ÄVENTYRENS Ö, ÅKERSERGA
08-540 881 16
www.avenyrenso.se

Södra skärgården

GRUNDETS VANDRARHEM, RÖGRUND
08-571 561 10
www.grundet.se

HÄRINGE SLOTT, VÄSTER HANINGE
08-504 204 40
www.haringeslott.se
LAGNÖ STUDIO, TROSA
0156-224 70
www.studiolagno.se
LANDSORTS VANDRARHEM
08-520 341 05
www.landsort.com
LOTSTORNET & SVEDTILJAS, LANDSORT
08-520 341 11
www.g-mo.se

Åland

PARK ALANDIA HOTELL, MARIEHAMN
+358 (0)18 141 30
www.parkalandiahotel.com

Grupp- och ledarskapsutveckling

ÄVENTYRENS Ö, ÅKERSERGA
08-540 881 16
www.avenyrenso.se

Sjötaxi/båtturer

BLIDÖSUNDSBOLAGET
08-34 30 90
www.blidosundsbolaget
CATCH & RELAX, VAXHOLM
08-544 913 20, 070-509 61 11
www.catchrelax.se
ENSKÄRS SJÖTRANSPORT, RÅDMANSÖ
070-692 83 83
www.enskarssjotransport.se
GRÄSKÖ ARKIPELAGSERVICE, GRÄSKÖ
070-845 58 63
LÖPARÖ MARINA, BERGSHAMRA
0176-26 43 25, 070-272 17 72
www.loparomarina.se
GUSTAFS TAXIBÅTAR & EVENTS TAXIBÅTARNA M/S DIANA, M/S VIDAR, M/S THE BAY STOCKHOLM
0739-81 67 70
www.gustafstaxibatar.se
facebook.com/GustafsTaxiboats
HUB PROJECTS
070-575 60 70
www.sjotransporter.se
PER ELIASSONS SJÖTJÄNST
070-660 03 62 (sommartid)
www.per-eliasson.se
ROSLAGENS SJÖTRAFIK, SANDHAMN
070-691 38 58
www.roslagenssjotrafik.se
SEGELFARTYGET T/S CONSTANTIA
070-577 32 33
www.constantia.se
SOLBERGA GÅRD, RUNMARÖ
08-571 520 61
www.solbergagard.nu
SKÄRGÅRDSTJÄNSTER, YXLAN
070-537 90 19
www.taxibat.nu
TROSA REDERI
073-655 18 21
www.trosarederi.se

TRÄLHAVETS REDERI M/S RÖDLÖGA, ÖSTERSKÅR
08-540 863 80
www.rodloga.com
TUR TILL SJÖSS HC AB, ÅKERSBERGA
0760-835 082 el
0704-239 704 (maj-sep)
0043-6991-942 68 54 (okt-apr)
www.turtillsjoss.com
UTÖ REDERI AB
08-679 58 30 (turupplysning)
08-571 546 10 (godsbokning)
08-501 570 25 (kontoret)
www.utorederi.se
WAXHOLMSBOLAGET
08-679 58 30 (turupplysning)
www.waxholmsbolaget.se

Svävare

TRAFIKLINJER ANDERS THORÉN, DJURÖ
070-311 94 54
www.trafiklinjer.se
SVISCH AIR, SVARTSÖ
070-211 13 81
www.svischair.se

Fiske/fisketurer

CATCH & RELAX, VAXHOLM
08-544 913 20, 070-509 61 11
www.catchrelax.se
DOMARUDDENS FRILUFTSGÅRD, ÅKERSERGA
08-540 208 25
www.domarudden.se
RÄVSTENS STUGBY, GRÄSÖ
0173-360 18
www.ravsten.se
SKÄRGÅRDSGUIDERNA
070-512 04 05
www.skargardsguiderna.se
STHLM KITEBOARDCENTER, DALARÖ
070-046 40 42
www.kiteboardcenter.se
facebook.com/kiteboardcenter
TUR TILL SJÖSS HC AB, ÅKERSBERGA
0760-835 082 el
0704-239 704 (maj-sep)
0043-6991-942 68 54 (okt-apr)
www.turtillsjoss.com
ÅLANDS JAKT & FISKEMUSEUM, ECKERÖ
+358 (0)18 382 99
www.jaktfiskemuseum.ax
facebook.com/jaktfiskemuseum

Charter/event

CATCH & RELAX, VAXHOLM
08-544 913 20, 070-509 61 11
www.catchrelax.se

EREVENT, FEJAN
073-970 81 18, 070-297 91 32
www.erevent.se

GUSTAFS TAXIBÅTAR & EVENTS
TAXIBÅTARNA M/S DIANA, M/S VIDAR, M/S THE BAY STOCKHOLM
0739-81 67 70
www.gustafstaxibatar.se
facebook.com/GustafsTaxiboats

HUB PROJECTS
070-575 60 70
www.sjotransporter.se

IDÖBORG KONFERENS & RETREAT
08-571 590 66,
www.idoborg.se

LINJETTCHARTER, NORRTÄLJE
0176-23 05 15, 070-571 85 50
www.linjettcharter.se

NORR MALMA HB, SVANBERGA
070-370 33 91
www.fyrspann.se

OUT SEGLINGSEVENEMANG, VAXHOLM
08-618 00 80
www.out.se

SANDS HOTELL, SANDHAMN
08-571 530 20
www.sandshotell.se

SAILING EVENTS, VÄRMDÖ
08-571 471 00
www.sailingevents.se

SEGELFARTYGET T/S CONSTANTIA
070-577 32 33
www.constantia.se

SANDKILEN HELMI, BLIDÖ
070-609 01 34, 070-246 03 48,
070-496 10 91
www.helmi.se

TRÅLHAVETS REDERI M/S RÖDLÖGA, ÖSTERSKÄR
08-540 863 80
www.rodloga.com

TUR TILL SJÖSS HC AB, ÅKERSBERGA
0760-835 082 el
0704-239 704 (maj-sep)
0043-6991-942 68 54 (okt-apr)
www.turtillsjoss.com

VAXHOLMS BRYGGHUS, RINDÖ
072-300 00 46
www.vaxholmsbryggghus.se

Kitesurfing/surfing

STHLM KITEBOARDCENTER, DALARÖ
070-046 40 42
www.kiteboardcenter.se
facebook.com/kiteboardcenter

Seglingsturer

OUT SEGLINGSEVENEMANG, VAXHOLM
08-618 00 80
www.out.se

SANDKILEN HELMI
070-609 01 34, 070-246 03 48
www.helmi.se

Seglingskurser

STHLM KITEBOARDCENTER, DALARÖ
070-046 40 42
www.kiteboardcenter.se
facebook.com/kiteboardcenter

Båtuthyrning

HUB PROJECTS
070-575 60 70
www.sjotransporter.se

RÄVSTENS STUGBY, GRÄSÖ
0173-360 18
www.ravsten.se

SKÄRGÅRDSGUIDERNA
070-512 04 05
www.skargardsguiderna.se

TUR TILL SJÖSS HC AB, ÅKERSBERGA
0760-835 082 el
0704-239 704 (maj-sep)
0043-6991-942 68 54 (okt-apr)
www.turtillsjoss.com

Lägerverksamhet

ÅVENTYRET VÄSSARÖ
0173-371 19
www.avyntretvassaro.se

MÖJA GÄSTHEM, MÖJA
0709-49 45 20
www.mojagasthem.se

SEGELFARTYGET T/S CONSTANTIA
070-577 32 33
www.constantia.se

Kajak/kanot

BO & KAJAK, ÖREGRUND
070-280 54 42
www.bokajak.se

BLIDÖ KAJAKUTHYRNING
073-600 15 14
www.blidokajak.se

ERKAJAK, FEJAN
073-970 81 18, 070-297 91 32
www.erkajak.se

GRINDA GÄSTHAMN, GRINDA
08-542 494 91
www.grindawardshus.se

HEMVIKEN KAJAK, LJUSTERÖ
076-711 90 44
www.hemvikenkajak.se

IDÖBORG KONFERENS & RETREAT
08-571 590 66
www.idoborg.se

INGMARSÖ KAJAKUTHYRNING
08-542 463 63, 0735-52 35 08
www.ingmarsokajak.se

KAJAK & UTELIV, RÅDMANSÖ
0176-403 15
www.kajak-uteliv.com

LIDÖ VÄRDSHUS, LIDÖ
0176-404 99
www.lidovardshus.se

NORRA STAVSUDDA HANDEL
08-571 650 78
www.stavsudda-handel.se

SOLBERGA GÅRD, RUNMARÖ
08-571 520 61
www.solbergagard.nu

TROSA HAVSBAD, TROSA
0156-124 94
www.trosahavsbad.se

VAXHOLMS BRYGGHUS, RINDÖ
072-300 00 46
www.vaxholmsbryggghus.se

Spa/relax

HOTELL HAVSBADEN, GRISSLEHAMN
0175-309 30
www.hotellhavsbaden.se

JENNY'S DAGSPA, NORRTÄLJE
www.bokadirekt.se
www.jennysdagspa.se

KAFE WILMA, ÖREGRUND
0173-300 31
www.kafewilma.se

MARELD SPA, MARHOLMEN
0176-20 81 00
www.marholmen.com

NJUTA SPA, NACKA STRAND
08-21 21 68
www.njutaspa.se

RÄNÄS SLOTT, RÄNÄS
0175-747 00
www.ranasslott.se

Hudvårdssalong

NJUTA SPA, NACKA STRAND
08-21 21 68
www.njutaspa.se

Yoga

IDÖBORG KONFERENS & RETREAT
08-571 590 66
www.idoborg.se

STUDIO KARMA, NORRTÄLJE
0176-20 93 23
www.studiokarma.se

Badtunna/bastu

DOMARUDDEN, ÅKERSBERGA
08-540 208 25
www.domarudden.se

DJURÖNÅSET, DJURÖ
08-571 490 00
www.djuronaset.com

LANDSORTS GÄSTHAMN & STUGOR
08-520 341 20, 0709-562 561
www.sjoblomsservice.se

RÄVSTENS STUGBY, GRÄSÖ
0173-360 18
www.ravsten.se

Gokart

GOKART FÖR ALLA, MALSTA
0176-22 62 62
www.gokartforalla.se

Minigolf/golf

GRISSLEHAMNS MARINA & CAMPING
0175-330 30 (camping)
0175-306 49 (marina)
www.grisslehamnsmarina.se

LYRAN KONFERENS, MARHOLMEN
0176-20 81 00
www.marholmen.com

TROSA HAVSBAD, TROSA
0156-124 94
www.trosahavsbad.se

Cykel

BO & KAJAK, ÖREGRUND
070-280 54 42
www.bokajak.se

CARLBERG BED & BREAKFAST, BERGSHAMRA
0176-260 420
www.carlbergbo.se

FORSMARKS VÄRDSHUS, FORSMARK
0173-501 00
www.forsmarkwardshus.se

LANDSORT GÄSTHAMN OCH STUGOR
08-520 341 20, 0709-562 561
www.sjoblomsservice.se

ORNÖ BÅTVARV, ORNÖ
08-501 581 00
www.ornobatvarv.se

SVARTSÖ LANTHANDEL, SVARTSÖ
08-542 473 25
www.svartsolanhandel.se

SVARTSÖ SKÄRGÅRDSHOTELL & VANDRARHEM, SVARTSÖ
08-542 474 00
www.svartsonorra.se

VANDRARHEMMET HVILAN, NORRTÄLJE
0176-133 16
www.vandrarhemnorrtaelje.se

Gårdsbutik

NEDERGÅRDEN, SÖDRA STAVSUDDA
070-516 54 04
www.nedergarden.com

Butik/ekomat

STUDIO KARMA, NORRTÄLJE
0176-20 93 23
www.studiokarma.se

Ridning

Ö-TÖLT, INGMARSÖ
0708-250 258
www.otolt.se

Körning med häst/vagn

NORR MALMA HB, SVANBERGA
070-370 33 91
www.fyrspann.se

Livsmedel

COOP KONSUM ÖSTHAMMAR
0173-108 64
www.coop.se
COOP KONSUM ÖREGRUND
010-741 27 30
www.coop.se
COOP KONSUM, TROSA
010-741 46 90
www.coop.se
GRINDA LANTHANDEL, GRINDA
08-542 494 91
www.grindawardshus.se
HARÖ LIVS, GUMMERHOLMEN-HARÖ
08-571 571 91
www.harolivs.se
INGMARSÖ LIVS, INGMARSÖ
08-542 460 20
ingmarso.livs@telia.com
ICA NÄRA KASTBERGS, HÄLLNÄS
0294-220 05
www.ica.se
ICA NÄRA, ÖREGRUND
0173-313 10
www.ica.se
ICA BLIDÖ, BLIDÖ
0176-820 37
ICA BAROMETERN, BJÖRKÖ
0176-930 04
www.ica.se/barometern
ICA GRÄDDÖ SKÄRGÅRDSHANDEL
0176-400 12
ICA TORGET SKÄRPLINGE
0294-102 55
www.ica.se
ICA VÄDDÖ KASSEN, ÄLMSTA
0176-778 80
ICA NÄRA GUNS LIVS, NÄMDÖ
08-571 560 17
www.gunslivs.se

LANDSORTS GÄSTHAMN & STUGOR
08-520 341 20, 0709-562 561
www.sjoblomsservice.se

NORR MALMA HB, SVANBERGA
070-370 33 91
www.fyrspann.se

NORRA STAVSUDDA HANDEL
08-571 650 78
www.stavsudda-handel.se

NÄTTARÖ LIVS, NÄTTARÖ
08-520 400 15
SPILLERSBODA LANTHANDEL
0176-22 10 01
www.spillersbodalanthandel.se

SVARTSÖ LANTHANDEL, SVARTSÖ
08-542 473 25
www.svartsolanthandel.se

SKANSHOLMENS SJÖKROG, HÖLÖ
08-551 550 66
www.skansholmen.com
SKÄRGÅRDSHANDLARNÄ
www.skargardshandlarna.se

Mat & Dryck

SPIRIT BY ME – VIN, TEQUILA, CHOKLAD OCH OSTPROVNINGAR
073-546 46 89
www.spiritbyme.com

Kiosk

DOMARUDDENS FRILUFTSGÅRD, ÅKERSERGA
08-540 208 25
www.domarudden.se

Apotek/systemombud

SVARTSÖ LANTHANDEL, SVARTSÖ
08-542 473 25
www.svartsolanthandel.se

Postombud

SVARTSÖ LANTHANDEL, SVARTSÖ
08-542 473 25
www.svartsolanthandel.se

Bageri

BETTANS HEMBAGERI, GIMO
0173-120 20
www.bettanshembageri.se
KAFFE WILMA, ÖREGRUND
0173-300 31
www.kafewilma.se
KAFFE TRE PRALINER, NORRTÄLJE
0176-125 50
www.trepraliner.se
NILSSONS BAGERI, TROSA/NYKÖPING
0156-123 94 (Trosa),
0155-212 325 (Nyköping)
www.mekkakonditori.se

Hantverk/inredning/ present

ATELJÉN RAMVERKSTAN, ÖSTHAMMAR
070-357 03 03
Glas – Ram – Tryck

A-K:S PRESENT & HEMTEXTIL, ÖSTHAMMAR
0173-212 04

BREVIKSLOGEN, RÅDMANSÖ
0176-428 06

CARINAS KÄRA TING, SKÄRPLINGE
070-672 99 23
www.facebook.com/carinas.kara
www.carinaskarating.se

CELIAS, ÖREGRUND & SKÄRPLINGE
0707-20 36 48
www.celias.se

FORMLYCKA, ÖREGRUND
073-352 13 33
www.formlycka.se

FÄRDIGSHUSET/N60, ÖREGRUND
0173-300 53
www.facebook.com/North60

GUSTAVSBERGS PORSLINSFABRIK, VÄRMDÖ
08-570 35 663
www.gustavsbergsporslinsfabrik.se

HANTVERKETS HUS, LÖVSTABRUK
0294-311 17
www.hantverketshus.se

HANTVERKET, ÖREGRUND
Strandgatan 8
facebook.com/hantverketoregrund

KULANS BOD & GALLERI, BLIDÖ
070-517 12 53,
www.kulan.org

LEUFSTA HANDKRAFT, SKÄRPLINGE
0294-233 43
www.leufstahandkraft.se

MAUDS HEMSLÖJD, RÄFSNÄS
0176-403 92

NEDERGÅRDEN, SÖDRA STAVSUDDA
070-516 54 04
www.nedergarden.com

SUNDBODEN, ÖREGRUND
0173-133 64, 0709-46 84 18
www.sundboden.se

SKÄRGÅRDSHANTVERK, GRISSLEHAMN
070-331 24 10
www.skargardshantverk.n.nu

SKÄRGÅRDSFRÖJD, VÄRMDÖ
070-773 47 44
skargardsfrojd@hotmail.com

SOLBERGA GÅRD, RUNMARÖ
08-571 520 61
www.solbergagard.nu

SJÖPRICKEN KERAMIKVERKSTAD, LANDSORT
08-520 341 05, 073-231 90 01
www.landsort.com

ÅLANDS JAKT & FISKEMUSEUM, ECKERÖ
+358 (0)18 382 99
www.jaktfiskemuseum.ax,
facebook.com/jaktfiskemuseum

Loppis/antikt

EPOKGÅRDEN, ÖREGRUND
0173-302 00
www.epokgarden.se
SOLBERGA GÅRD, RUNMARÖ
08-571 520 61
www.solbergagard.nu

Galleri/Konst

SKÄRGÅRDSHANTVERK, GRISSLEHAMN
070-331 24 10
www.skargardshantverk.n.nu
SKÄRGÅRDSFRÖJD, VÄRMDÖ
070-773 47 44
skargardsfrojd@hotmail.com
ÅLANDS JAKT & FISKEMUSEUM, ECKERÖ
+358 (0)18 382 99
www.jaktfiskemuseum.ax
facebook.com/jaktfiskemuseum

Museum

ALBERT ENGSTRÖMMUSEET, GRISSLEHAMN
0176-308 90
www.albertengstrom.se
ARTIPELAG, VÄRMDÖ
08-570 130 00
www.artipelag.se
BATTERI ARHOLMA KUSTFÖRSVARS MUSEUM, ARHOLMA
0176-560 40
www.batteriarholma.se

FORSMARKS KRAFTVERK
0173-500 15
www.vattenfall.se/forsmark
MOPEDEM SV NOSTALGIMUSEUM, NYNÄSHAMN
08-520 132 00
www.mopedum.se
ORNÖ MUSEUM, ORNÖ
070-796 18 18
www.ornomuseum.se
ROLAND SVENSSON MUSEET, MÖJA
070-553 973 23
www.moja.nu/roland-svensson-museet
SIARÖFORTET, LJUSTERÖ
08-24 30 90
www.blidosundsbolaget.se
SJÖFARTSMUSEET, ÄLMSTA
0176-502 59
www.sjofartsmuseet.se

MUSEET HAMN, FISKSÄTRA
08-570 311 10
www.hamnmuseum.se

MÖJA HEMBYGDMUSEUM, MÖJA
0705-73 83 13
www.hembygd.se/stockholm/moja

SEGELFARTYGET T/S CONSTANTIA
070-577 32 33
www.constantia.se

SKÄRGÅRDMUSEET, STAVSNÄS
08-571 502 14
www.skargardsmuseet.org

VAXHOLMS FÄSTNINGS MUSEUM
08-541 718 90 (info),
08-541 333 61 (bokning)
www.vaxholmsfastning.se

SJÖKVARTERET, MARIEHAMN
+358 (0)18 160 33
www.sjokvarteret.com

ÅLANDS FOTOGRAFISKA MUSEUM, KASTELHOLM
+358 (0)18 439 64,
(0)457 059 59 67
www.alandsfotografiskamuseum.com

ÅLANDS JAKT & FISKEMUSEUM, ECKERÖ
+358 (0)18 382 99
www.jaktfiskemuseum.ax
facebook.com/jaktfiskemuseum

Gästhamn

FRITIDSBYRN KAPELLSKÄRET
070-880 08 38
www.fritidsbyn.se

GRISSEHAMNS MARINA & CAMPING
0175-330 30 (camping),
0175-306 49 (marina)
www.grisslehamnsmarina.se

GRINDA VÄRDSHUS
08-542 494 91
www.grinda.se

INGMARSÖ KAJAKUTHYRNING
08-542 463 63, 0735-52 35 08
www.ingmarsokajak.se

LANDSORTS GÄSTHAMN & STUGOR
08-520 341 20, 0709-562 561
www.sjoblomservice.se

LIDÖ VÄRDSHUS
0176-404 99
www.lidovardshus.se

NYNÄSHAMNS GÄSTHAMN
08-520 116 35
www.nynashamn.se/gasthamn

ORNÖ BÅTVARV
08-501 581 00
www.ornobatvarv.se

SKANSHOLMENS SJÖKROG, MÖRKÖ
08-551 550 66
www.skansholmen.com

TROSA GÄSTHAMN
0156-161 11, 070-227 36 31
www.trosagasthamn.se

Marina/Varv

BERGSHAMRA VARV, BERGSHAMRA
0176-26 20 68
www.bergshamraravv.se

DYVIKS MARINA, ÅKERSBERGA
08-543 543 00
www.dyvik.se

GRISSEHAMNS MARINA
0175-306 49
www.grisslehamnsmarina.se

GRÄDDÖ MARINA, RÅDMANSÖ
0176-409 00
www.graddomarina.se

KANHOLMSFJÄRDENS MARINA, DJURHAMN
08-571 631 64
www.kanholmsfjardensmarina.se

DREVELAR, SKÄRPLINGE
070-224 66 48
www.drevelar.se

ORNÖ BÅTVARV, ORNÖ
08-501 581 00
www.ornobatvarv.se

SALTÖ MARIN, OXELÖSUND
0155-329 30
www.saltomarin.se

SVINNINGE MARINA, ÅKERSBERGA
08-540 631 55
www.svinningemarina.se

ÖREGRUNDS BÅTVARV, ÖREGRUND
0173-304 23
www.oregrundsbatvarv.se

Turistbyråer

DESTINATION DALARÖ
08-501 508 00
www.dalare.se

MUSKÖ TURISTBYRÅ
08-500 454 10
www.ludvigsborg.se

MÖJA TURISM
08-571 640 53
www.mojaturistinfo.se

NYKÖPINGS TURISTBYRÅ
0155-24 82 00
www.visitnykoping.se

NYNÄSHAMNS TURISTBYRÅ
08-520 737 00
www.visitnynashamn.se

NÄTTARÖ TURISTBYRÅ
08-520 400 55
turistbyra@nattaro.se

ORNÖ TURISTBYRÅ
08-501 563 05
www.orno.se

OXELÖSUNDS TURISTBYRÅ
0155-383 50
www.visitoxelosund.se

TROSA TURISM
0156-522 22
www.trosa.com

UTÖ TURISTBYRÅ
08-501 574 10
www.utoturistbyra.se

VAXHOLMS TURISTBYRÅ
08-541 314 80

VISIT ROSLAGEN
0767-650 660
www.roslagen.se

VISIT VÄRMDÖ
08-570 346 09
www.varmdo.se

VÄDDÖBYGDENS TURISTINFORMATION
0176-20 89 00
www.vaddobygden.se

LÖVSTABRUKS TURISTINFORMATION
0295-202 20,
0295-214 06 (bokning)
www.vallonbruken.nu,
www.bokapland.se

ÅLANDS TURISTFÖRBUND
+358 (0)18 240 00
www.visitaland.com

Skräddarsydda paket

BO & KAJAK, ÖREGRUND
070-28 05 442
www.bokajak.se

SÖDERARM – FYREN I ÅLANDS HAV
0176-432 12
www.soderarm.com

Sjöpolisen

SJÖPOLISEN I STOCKHOLMS LÄN
010-563 73 26

TIPS TILL SJÖPOLISEN 114 14
www.polisen.se
www.batsamverkan.se

Sjöräddningen

(VID ALLVARLIG OLYCKA RING 112)

Arkösund, 0705-80 81 24
Möja, 0705-80 81 22
Räfsnäs, 0705-80 81 18
Trosa, 0705-80 81 23
Stockholm, 0705-80 82 01
Öregrund, 0705-80 81 17

Övrigt

Arkitekt
KREAPLAN ARKITEKTKONTOR,
ÖSTHAMMAR,
0173-100 10
www.kreaplan.se

Bastutält
MOBIBA
0708-11 08 88
www.mobiba.se

Bergsprängning
NJ MARK
070-602 32 42

Bilar
CLUBCAR ELBILAR, VALLENTUNA
08-10 82 83
www.clubcar.se

Bio
STUDIO LAGNÖ, TROSA
0156-224 70,
www.studiolagno.se

Bokhandel
ROSLAGENS BOKHANDEL, NORRTÄLJE
0176-199 70
www.roslagensbokhandel.se

Bryggor
HELSELIUS BYGG & EL, STOCKHOLM
070-533 76 06
www.sjotransporter.com

MARINFLYBRYGGAN, SPILLERSBODA
0176-22 16 35
www.marinflytbryggan.se

ROTHOLMA SÅG, HERRÄNG
0708-26 10 50
www.stenkistor.com

SJÖMASKINER, KATRINEBERG
08-500 404 00
www.sjomaskiner.com

Bryggor/fastighets-service/allt-i-allo
NMS MARIN, VÄSTERHANINGE
0708-753 878
www.nmsmarin.se

Bränneri
NORRTÄLJE BRENNERI, LOHÄRAD
0176-22 71 30
www.norrteljebrenneri.se

Bygg
BEIJER BYGGMATERIAL, ÖSTHAMMAR
075-241 29 80
www.beijerbygg.se

FROMS BYGG, NORRTÄLJE
070-770 03 08

GRÄDDÖ BYGG & SNICKERI, GRÄDDÖ
070-723 41 20
www.graddobygg.se

MAGNUS FALK ENTR, ÖSTHAMMAR
0173-500 25
www.falkentreprenad.com

NIKLAS GUSAVSSON BYGG, YXLAN
0768-81 61 77
www.ngbygg.se

NILS SCHÖNBERGS BYGG & FASTIGHETSSERVICE, BERGSHAMRA
0176-26 05 21, 0709-260 521
www.schonbergsbygg.se

SÄLLSTRÖM BYGG, BERGSHAMRA,
0708-26 13 34
www.sallstrombygg.se

Båtar/båtbyggeri
ERIKSSONS BYGGERI &
BÅTBYGGARSKOLA, INGMARSÖ
08-542 461 36

Båtar/Båttillbehör
BÅTMAGNETEN, VÄRMDÖ
08-571 685 70
www.batmagneten.se
LÖTENS MEKANISKA/DREVDLAR,
SKÄRPLINGE
070-224 66 48
www.drevdelar.se

Bärgning
AB BILBÄRGARNA I ROSLAGEN/FALCK
RÄDDNINGSKÅR
0176-184 80, 020-38 38 38
www.roslagsassistans.se

Catering/Servering
BULLANDÖ KROG, VÄRMDÖ
08-571 458 54
www.bullandokrog.se
SIR PERCY'S CATERING, SIMPNÄS
0176-525 12, 070-175 91 88
www.sirpercyscatering.se
SKÄRGÅRDS CATERING, GRÄSÖ
073-971 51 12, 072-324 73 33
www.skargardscatering.se
TRE PRALINER, NORRTÄLJE
0176-125 50
www.trepraliner.se

Dynor
HELÉNS LÄDERSMEDJA, GIMO
070-545 57 83
www.ladersmedjan.se

Däck/verkstad
SVENNES DÄCKSERVICE, HÄLLNÄS
0294-220 37
VAXHOLMS DÄCK
08-541 335 50
www.vaxholmsdack.se

Ekologiskt kött
LÖTENS GÅRD, SKÄRPLINGE
0294-107 57
www.lotensgard.se

El
ELTJÄNST KARLBOM, ÖSTHAMMAR
0173-217 44
www.elkedjan.se
GRÄDDÖ ELINSTALLATIONER
0709-556 636
www.graddoel.se

HESELIUS BYGG & EL AB
070-533 76 06
www.sjotransporter.com
ELGUBBEN, DJURHAMN
0708-11 12 03, www.el-gubben.se

Entreprenad/markarbeten
SÖREN GUSTAVSSON ENTR,
ÖSTHAMMAR
070-222 02 02
www.sorengustavssonentreprenad-osthammar.clearsearch.se

Fastigheter/mäklare
DALARÖ SKÄRGÅRDSFÖRMEDLING
08-501 518 80
www.dalaroskargard.se
VASALLEN, RINDÖ HAMN
www.rindohamn.se

Festlokal/bygdegård
OAXEN BYGDEGÅRD, MÖRKÖ
070-453 85 33
www.oaxenbygdegard.se
RÅDMANSÖ BYGDEGÅRD, GRÄDDÖ
0176-406 09
www.radmanso-bygdegard.se

Fisk/skaldjur/rökeri
KALLES FISK, HÄLLNÄS
0294-231 10, 070-559 86 78
www.kallesfisk.nu
HÄLLSTRANDS FISK, HÄLLNÄS
070-544 85 56, 0294-233 19
www.hallstrandsfisk.se
P-G PERSSONS FISKERI, HÄLLNÄS
0294-303 47, 073-035 80 71

Fotograf-Allt inom foto
HG BILD, NYNÄSHAMN
08-520 159 00
www.facebook.com/HGBild
ROINES FOTO, GRÄDDÖ
070-314 49 43

Frisör
FORMA, ÖSTHAMMAR
070-297 58 33
www.formafrisor.se
GRÄSÖ KLIPPBOD, GRÄSÖ
0173-362 03
www.grasoklippbod.se
HOVDEGÅRDS HERRFRISERING,
ÖSTHAMMAR
0173-101 70, 070-551 01 70
HÅRATÉLJÉN, ÖSTHAMMAR
073-915 99 18
www.facebook.com/harateljen
SKÖNHETSHÖRNAN, ÖSTHAMMAR
070-405 41 79
www.facebook.com/skonhetshornan

Färg
FLÜGGER FÄRG, NORRTÄLJE
0176-20 61 00,
www.flugger.com

Färg/Golv
NORDSJÖ IDE & DESIGN,
ÖSTHAMMAR
0173-212 35, 070-787 87 68
www.roslagensgolv.se

Glas
GLASKLART, ÖSTHAMMAR
0173-109 95
www.glasklart.se

**Glas/inramning/
ekonomi**
MBBE GLAS & EKONOMI
072-229 44 25
www.mbbe.se

Grus/jord
JIDSTRANDS ENTREPRENAD AB, BLIDÖ
070-562 33 88
REDERI AB SKÄRGÅRDSGRUS,
GÄLLNÖ
08-570 331 95,
070-571 95 80
www.skargardsgrus.se
SKÄRPLINGE GRUS
070-312 31 32
www.sigbritt.se
WETERBERGS GRUS, DJURHAMN
070-349 22 04
www.nordandvind.se

Guldsmed
GULDSMEDERNA, NORRTÄLJE
0176-156 56
www.guldsmederna.se
PORATHS GULD, NORRTÄLJE
0176-101 62
www.guld.net

Hydraulik
ÖSTHAMMARS INDUSTRIHYDRAULIK
0173-25 28 50
www.industrihydraulik.se

Hälsa
BLOMQVISTS MEDICINSKA
FOTVÅRDSMOTTAGNING, ÖSTHAMMAR
072-702 14 62
www.blomqvists-fotvard.se
VERONICA ANDERSSON,
ÅF ALPNAERING, ÖSTHAMMAR
072-572 07 11
www.verosalphnaering.studio.nu

Inredare
INDOOR STYLING & DESIGN,
NORRTÄLJE
0708-118 656

Industrietomter
KARLSVIKEN, NORRTÄLJE
0176-66 68 00
www.karlsviken.se

Järn/färg
ÖREGRUNDS JÄRN & FÄRG
0173-300 48

Järngjuteri
ALUNDA JÄRNGJUTERI
0174-101 94
www.alundajarngjuteri.se

Kakel/badrum
ÅKERLUND GRUND & KAKEL,
NORRTÄLJE
070-795 48 51
www.akerlundgrundochkakel.se

Kamin/spis
ELDABUTIKEN, NORRTÄLJE
0176-142 00
www.soderlindsvedspisar.se
SPISDOKTORN, ARNINGE
08-540 203 95
www.spisdoktorn.se

Kläder
4WORK YRKESKLÄDER, NORRTÄLJE
010-199 35 30
www.4work.se

Körskola
CONNYS TRAFIKSKOLA, ÖSTHAMMAR
070-631 52 15, 0173-461 50
www.connystrafikskola.se

Lås
LÅSSERVICE, ÖSTHAMMAR
0173-108 95

Lägenheter
ROSLAGSBOSTÄDER
0176-20 75 00
www.roslagsbostader.se

Markskruv
SLUTA GRÄV, ÖSTHAMMAR
070-551 24 52
www.slutagrav.se

**Maskinuthyrning/
markarbeten**
GEAB, ÖSTHAMMAR
0173-109 95
www.glasklart.se

Måleri
STRÖMBERGS RÖDFÄRGS MÅLNING,
ÖSTHAMMAR
070-592 15 31
christer_stromberg@hotmail.se
VIKLUNDS MÅLERI AB, RÅDMANSÖ
0176-22 50 89, 070-533 21 05
www.viklundsmaleri.com
ÖSTERGÅRDENS MÅLERI, HARGSHAMN
070-282 62 15

Måleri/hustvätt
SMEDBERGS MÅLERI, HALLSTAVIK
070-324 28 15

Naturum
NATURUM STENDÖRREN
0155-26 31 80
www.naturumstendorren.se

Ost/delikatesser

OSTMAKERIET, RINDÖ
070-726 60 59
www.ostmakeriet.se
ÖREGRUNDS SKAFFERI, ÖREGRUND
070-264 06 04

Porslin/inredning

GUSTAVSBERGS PORSLINSFABRIK
08-570 35 663
www.gustavsbergsporslinsfabrik.se

Radiokanal

SKÄRGÅRDSRADION 90,2
08-506 121 90
www.skargardsradion.se

Staket/stängsel

DELKA PRODUKTER, HARGSHAMN
0173-230 77
www.delka.se

Städning

HUSTOMTEN LARSSON, ÖSTHAMMAR
070-530 29 61

Second Hand

MALINS SECONDHAND, ÖSTHAMMAR
0173-463 49
www.malinssecondhand.se

Sjökort/kompasser

PAPPERSSTUGAN, ÄLMSTA
0176-523 69
www.pappersstugan.com

HUB PROJECTS

070-575 60 70
www.sjotransporter.se
SJÖENTREPRENADER, INGARSÖ
070-347 49 01
www.sjoentreprenader.se
SKÅN SJÖ FRAKT AB, NÄMDÖ
08-571 590 40, 070-750 90 90
UTÖ REDERI AB
08-679 58 30 (turupplysning)
08-571 546 10 (godsbokning)
08-501 570 25 (kontoret)
www.utorederi.se

Skadeservice

SKADESERVICE I ÖSTHAMMAR
0173-211 15 (jourtelefon)
www.skadeservice.se

Skomakeri/nycklar/ kemtvätt

**SKARINS SKO & NYCKELSERVICE,
NYNÄSHAMN**
08-24 39 93

Smycken/pärlor

PÄRLMAKERIET, RÅDMANSÖ
0739-526 189
www.parlamakeriet.se

Strumpor/underkläder

SOMMARBACKENS ULLBOD
0221-516 79,
www.ullboden.se

Såg/snickeri

BERGSHAMRA SÅG & SNICKERI
0176-26 02 10
www.bergshamrasag.se

Sällskap/föreningar

**VETERANTRAKTORKLUBBEN,
NORRTÄLJE**
www.veterantraktorklubben.nu
VÄNFÖRENINGEN S/S NORRTÄLJE
www.ssnorrtelje.se/vanforeningen

Tak/verktyg

TAKSOPEN
070-766 50 83
www.taksopen.se

Tandläkare

TEAM THOMSSON, ÅKERSBERGA
08-540 881 00
www.teamthomsson.se
TANDHÖRNAN, ÖSTHAMMAR
0173-106 07
www.tandhornan-praktikertjanst.se
**ENGLESSONS TANDLÄKARPRAKTIK,
ÖSTHAMMAR**
0173-104 98

Taxi/buss

FRÖTUNA TAXI & BUSS, RÅDMANSÖ
0176-26 90 65
www.frotunataxiobuss.se

Utbildning

**ERIKSSONS BYGGERI &
BÅTBYGGARSKOLA, INGARSÖ**
08-542 461 36
SJÖSKOLAN PÅ BECKHOLMEN
08-661 09 09
www.sjoskolan.se

Utemöbler

KARLAVAGNEN, ÖSTHAMMAR
070-687 18 76
www.osthammarsjarn.se
SVANTES BÄNKBORD, ÖSTHAMMAR
070-363 27 59
www.svantesbankbord.se

Vattenteknik

CEWE VATTENTEKNIK, STHLM
0736 14 45 70
www.blocket.se/cewe-vattenteknik

Veterinär

**KVISTHAMRA VETERINÄRKLINIK,
NORRTÄLJE**
0176-22 33 02
www.kvisthamraveterinarklinik.se

Zoologisk handel

NORRTÄLJE ZOO, NORRTÄLJE
0176-153 45
www.norrtaljezoo.com

ÅRETS RADIOSTATION BLEV JUST ÄNNU BÄTTRE

Skärgårdsradion blev nyligen framröstad till Årets Radiostation av Radioakademien. Vi blandar skön musikmix, aktuella gäster, nyheter, kustväderprognoser varje timme och bryggnedslag presenterat av Sveriges bästa programledare Jesse & Loogna, Ted Johansson, Rolf Arsenius m.fl.

Och, i våra digitala kanaler blev vi just mycket bättre. Vår nya gratisapp* är full med smarta funktioner som spellistor, playsida med radioinslag och senaste kustvädret samt lyssnartävlingar direkt i appen. Allt för att ge dig som lyssnar ännu mer skärgårdskänsla var du än är, året runt!

* Skärgårdsradions app hittar du på App Store, Google Play och Windows Store.

90,2
skargardsradion.se

DREVDELAR.SE
Ersättningsdelar till Volvo Personer

"Profvs på drivlina och reservdelar"

Lötens Mekaniska

Löten 311
819 6f Skärpånge

Ingemar 070-2246648
Bengt-Olof 070-2057482 info@drevdelar.se

GLASklart®

GLASMÄSTERI & BILGLAS
Verkstadsgratan 5, ÖSTHAMMAR
0173-109 95
osthammar@glasklart.se

Centralgratan 3,
TIERP, 0293-109 99
tierp@glasklart.se

www.glasklart.se

Verkstadsgratan 5,
ÖSTHAMMAR

GEAB

osthammar@glasklart.se
www.glasklart.se
0173-109 95

MASKIN & UTHYRNING

Calles Fisk
FAGERVIKEN

Butik
0294-231 10, 070-559 86 78
www.kallesfisk.nu

Naturbeteskött

LODGENS ÅKERI SKÄRPLINGE

KRAV

0294-107 57, 070-265 69 53
www.lotensgard.se

LÄSSERVICE
I MÄLARDALEN AB

UPPSALA ÖSTHAMMAR
018-242800 0173-10895

 God jul & Gott nytt år önskar vi våra kunder

BYGG&MÅLERI

FALK
ENTREPRENAD AB

0173 - 500 25, 070 - 640 68 78
www.falkentreprenad.com

PG PERSSONS FISKERI

Färsk & rökt fisk
Fredagar ICA Skärplinge
Övrig tid Gudinge
0294-303 47 • 073-035 80 71
ge43@telia.com

Rotholma Såg

Vi bygger monteringsfärdiga stenkistor i kärnfuru efter era mått. Lärkvirke till bygg- och altandäck. Stängselstolp.

www.stenkistor.com
0708-26 10 50

SLUTAGRÄV!

Markskraven som ersätter betongplinten

ÖSTHAMMAR, TIERP, ÄLVKARLEBY
MICKE 070-551 24 52
WWW.SLUTAGRÄV.SE

Skadeservice
Jour Dygnet Runt

Skadeservice i Östhammar AB
0173-211 15 (jourtelefon)
www.skadeservice.se

Byggvaror av rätta virket

Vi levererar till Er med bil eller egen båt i mellanskärgården.

 BERGSHAMRA SÄG

0176-26 02 10 • www.bergshamrasag.se

SERVICE OCH REPARATIONER

 **EVINRUDE
JOHNSON
HONDA
MERCURY
TOHATSU**

BERGSHAMRA VARV AB
www.bergshamravarv.se Tel: 0176-26 20 68

VI BYGGER ALLT!

- Vi hjälper er från bygglov till slutbesiktning
- Erfarenhet av större och mindre byggnationer
- Gedigna hus med kvalitet
- Total eller delad entreprenad

 ROSLAGSBYGGARE

0176-25 05 00 • www.roslagsbyggare.se

4WORK

YRKESKLÄDER
JÄRFÄLLA NORRTÄLJE SOLLENTUNA

010/199 35 35 • WWW.4WORK.SE

God jul & Gott nytt år önskar vi våra kunde

ANDERS: **070-770 03 08**
 fromsbygg@etanet.se

VÅR KUNSKAP - ER SÄKERHET
 www.furusundsel.se, info@furusundsel.se
 EGEN SERVICEBÅT I ROSLAGEN
 Roslagen 0176-88 424, Stockholm 08-704 22 75,
 Norrtälje 0176-10 140 "Välkommen!"

0709-556 636
 www.graddoel.se

TOTALENTREPRENÖR

Mattias Anders
 070-723 41 20 070-723 41 21

www.graddobygg.se

ENTREPRENAD I SKÄRGÅRDEN
0708 - 455 863

Pia Alm
 Certifierad Inredare

INDOOR STYLING
 &
 DESIGN

0708-11 86 56
 pia@indoorstylingdesign.se

0176-403 15
 www.kajak-uteliv.com

**NYA TOMTER FÖR
 INDUSTRI OCH HANDEL**

Kontakt:
 0176-66 68 00
 info@karlsviken.se

Kvisthamra Veterinärklinikk

Telefontid: 9-11
 0176-22 33 02
 Akut: 070-643 68 10

Bergsgatan 26 Norrtälje
 www.kvisthamraveterinarklinikk.se

Möbler, inredning, kläder, glas, porcelin, textil,
 presenter, te, kaffe och godis.

Vi har också en fikahörna. Välkommen!

www.linneladan.se

**Väddöbygdens glasmästeri
 MBBE**

Vi utför arbeten med kvalitet

BILGLAS / TILLSYN
 INRAMNING / EKONOMI
 REPFÖNSTER

Norrtäljevägen 3 (bakom Pappersstugan)
 072-229 44 25 • Älmsta • www.mbbe.se

**NICLAS GUSTAVSSON
 BYGG & SNICKERI AB**

076-881 61 77 • niclas@ngbygg.se

Certifierad Kontrollansvarig

www.schonbergsbygg.se

Tel. 0176-26 05 21
 0709-42 42 43

RÅDMANSÖ BYGDEGÅRD
 Gräddö • 0176-406 09
 www.radmanso-bygdegard.se

M/S Containa: 070-750 90 90

Kran upp till 19 meter
 Flytbryggor

SKÅN SJÖ FRAKT
 Containrar &
 Storsäckar
 www.skansjofrakt.se

Bättre fritid för utsatta barn och ungdomar

GILLA OSS PÅ

www.roslagsblomman.se

Låt oss visa skärgården! Vi finns i den.

Reguljär direktbåt Sandhamn – Stavsås
Båttaxi ≥ 190 p
Skärgårdsturer
Åretrunt-charter
Mat & Dryck

ROSLAGENS SJÖTRAFIK AB
"Tärnan" & "Gudungen" • 070-691 38 58
www.roslagenssjotrafik.se

SALNÖ GÅRD
ETT SKÄRGÅRDHEMMAN I ROSLAGEN

Konferens • Kurs • Möten
Bröllop • Fest • Logi
TEL: 0176-93130
INFO@SALNOGARD.SE WWW.SALNOGARD.SE

**SÄLLSTRÖMS
Snickeri & Bygg AB**

0708-26 13 34
www.sallstrombygg.se

**SKÄRGÅRDS
TJÄNSTER**

SJÖFRAKT & BÅTTAXI
070-537 90 19 • SKARGARDSTJANST.EU

Totte Grönwall Snickeri
0709 408 238

 God jul & Gott nytt år önskar vi våra kunder

 Trevis
Måleri AB

070-403 31 03
070-722 01 15
www.trevismaleri.se

Viklunds Måleri AB

Vi utför all slags målning, kakel och klinker i skärgården med egen båt och även i Sthlms län.

Tel/fax 0176-22 50 89 • info@viklundsmaleri.com
Mobil 070-533 21 05 • www.viklundsmaleri.com

**GÄLLER DET Träbåtar?
DÅ GÄLLER DET OCKSÅ OSS!**

Nyhet! Båttvätt!
Båtbyggarskola
Fullständig varvsrörelse

ERIKSSONS BÅTBYGGERI & BÅTBYGGARSKOLA AB
Box 15, 130 25 INGARSÖ
08-542 461 36 batservice@swipnet.se

BRYGGBEKYMMER?
Vi utför allt i bryggor och kajer
Pålning • Muddring • Bogsering
Sjötransporter

Sjöentreprenader AB
Box 47 • 130 25 Ingmarsö
Tel: 08-542 463 20 • Mobil: 070-347 49 01
Mail: sjoentreprenader@ingmarso.com

 **Vaxholms
Däck AB**

En komplett däckverkstad
Petersbergsvägen 5 • 185 34 Vaxholm
08-541 335 50 • 070-532 99 56
vaxholmsdackab@telia.com
www.vaxholmsdack.se

 Brunn Eko-Värme AB
Brunn och bergvärme
Egna sjötransporter

Sten: 070-750 90 94, Jonas: 070-712 59 34
www.bevab.nu, info@bevab.nu

båtMagnetten
båttillbehör • motor • båt • trailer

Fagerdalavägen 11 A • 139 52 Värmdö
08-571 685 70
www.batmagnetten.se

 Radon
i dricksvattnet?

CEWE Vattenteknik

SÖTT SOM SALT VI RENAR ALLT!
Tel 073-614 45 70
Välkommen till butiken på blocket.se/cewe-vattenteknik

EL GUBBEN AB

Allt inom el, vvs, bygg, marinteknik, försäljning
0708-11 12 03
www.el-gubben.se

God jul & Gott nytt år önskar vi våra kunder

Kanholmsfjärdens
MARINA

- Auktoriserad service
- Försäljning motorer
- Sommar & vinterplatser

08-571 631 64
www.kanholmsfjordensmarina.se

NORDANVIND
leveranser i Stockholms
skärgård och Mälaren
sand • grus • jord

070-349 22 04
www.nordanvind.se

NJ-Mark
**BERG-
SPRÄNGNING
I ROSLAGEN**
070-602 32 42

Roland Svensson Museum, Möja
Tel. 0705-539 73 23

ROINES FOTO GRÄDDÖ
Reportage, kurser, reklam,
miljö, brudpar

070-314 49 43 roines.foto@gmail.com

SKÄRGÅRDSGRUS

M/F Solskär
LEVERERAR GRUS/BADSAND
UTLÄGGES

070-571 95 80
www.skargardsgrus.se

VÄRMDÖ SKÄRGÅRDSTRANSPORTER AB
www.värmdöskargardstransporter.se

Transporterar allt från grus till hus.
Även entreprenadmaskinsarbeten.
08-570 331 95, 070-831 41 10

För nybörjare och proffs

sjöskolan
PÅ BECKHOLMEN
www.sjoskolan.se

MIKLAGÅRD
Önskar God Jul!

PLÅDAR, BADROCKAR, HANDDUKAR, DUKAR
www.miklagard.nu
webshop: shop.miklagard.nu

*God jul och gott nytt år
önskar*

**SKÄRGÅRDS
HANDLÄRNA**

skargardshandlarna.se

Sommarbackens Ullbod

Strumpor
&
underkläder
av mjukaste ull

0221 - 516 79
www.ullboden.se

*God jul
önskar*

GRAFI

GRAFISK FORM & KALLIGRAFI
WWW.GRAFI.NU

**ÅKERLUNDS
GRUND & KAKEL AB**
070-795 48 51

*Vi önskar våra läsare och
kunder en fröjdefull jul!*

magasin**SKÄRGÅRD**.
stämme/smak/sovårdheter

Falck

Bilbärgning Dygnet Runt!
Norrtälje **0176-184 80**

W

S

Jultomten – sjömannens helgon

FOTO: ROINE KARLSSON

VISSTE DU ATT Jultomtens ursprung kommer från helgonet Sankt Nikolaus? Nikolaus var en biskop från 300-talet som brukade lägga mynt i fattigas skor under natten. Tack vare sin givmildhet blev han helgonförklarad och sjömannens skyddshelgon.

I den fornnordiska mytologin hade vi guden Oden som även kallades Julfader. Kring midvintersolståndet firades »Yule«. Då kunde man se den spöklika Odens ridande på himmelen med sitt långa vita skägg och slokhatt för att besöka folket i sina stugor.

Den amerikanske jultomte vi känner igen från Coca Cola-reklamen, tecknades av Haddon Sundblom, som var av svensk/finsk härkomst.

Hans far var från Föglö på Åland och hans mor var svensk. Kanske var han inspirerad av konstnären Jenny Nyströms söta jultomtar.

Men var bor Jultomten egentligen? Nordpolen, Grönland, Sverige eller Finland? Eller kanske i bergen i Kirgizistan nära gränsen till Kazakstan? Ätminstone är det därifrån som logistiken att dela ut julklapparna fungerar som bäst, enligt företaget Sweco.

I VÅR LILLA TÄVLING kan du leta rätt på Jultomten. Han gömmer sig i magasinet. Hur många Jultomtar hittar du? Skicka in ditt svar till info@magasinskargard.se eller med snigelpost till Magasin Skärgård, Gräddö Varvsväg 12, 760 15 Gräddö. Glöm inte fylla i namn, adress, ålder, yrke och intressen, då vi gärna vill lära känna dig lite grann. Ett extra plus om du berättar var du hittade ditt magasin.

Tack på förhand.

Vi gratulerar sommarnumrets vinnare: Christina Fridman från Täby som hittade sitt ex på trappan till Mormors Hörna i Norrtälje, Anders Carlson från Enskededalen samt Åsa Hyberg som fann sitt magasin på Gräddö Skärgårdshandel. Grattis – ni vann varsin praktisk nätkasse och vinterumret. Rätt svar var: 1 – Utö, 2 – Lidö, 3 – Vaxholm, 4 – Blidö, 5 – Röder, 6 – Fejan, 7 – Gotska Sandön, 8 – Rödlöga, 9 – Tjärven.

bullandö krog
VERMDO
N 59° 17'9, E 18° 39'2

Julbord 4-20 December

Restaurang
Festvåning

Catering
Konferens

08-571 458 54

www.bullandokrog.se

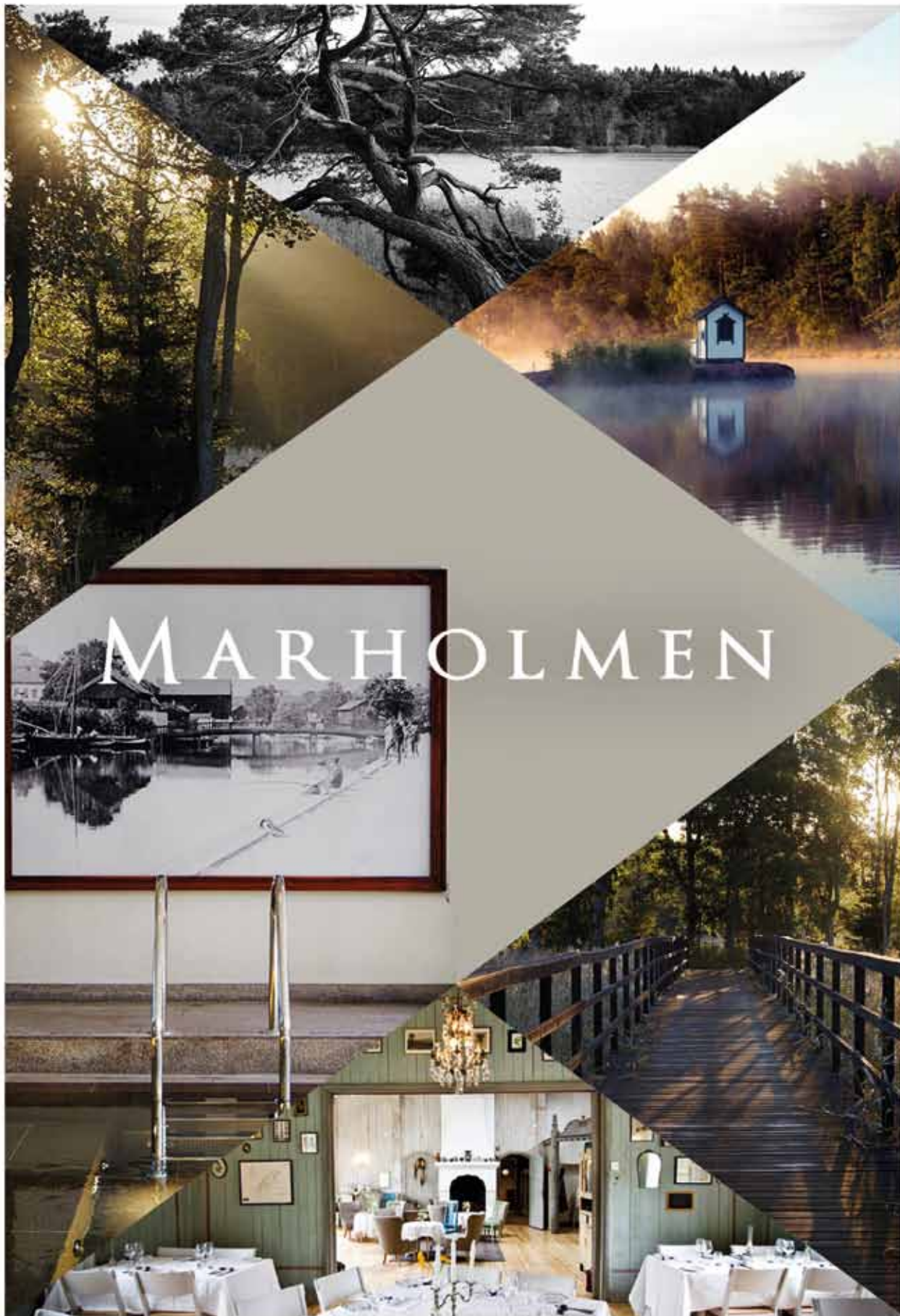

Sommarbackens Ullbod säljer sedan 1983 kvalitetsvaror av mjukaste ull

Varning Varma Vantar från Öjbro Vantfabrik

www.ullboden.se • 0221-51679, Köping

MARHOLMEN

WWW.MARHOLMEN.SE